

VÍCETÉMATICKÉ INFORMACE

Ročník 2012

Souhrnná data – Regiony, města, obce

Liberec, 31. srpen 2012

Kód publikace: y-511364-12

Č. j.: 5/2012 - 7701

Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Libereckého kraje v roce 2011

Zpracoval:

Krajská správa ČSÚ v Liberci, oddělení informačních služeb

Vedoucí oddělení:

Ing. Dagmar Dvořáková

Informační služby:

tel.: +420 485 238 811, e-mail: infoservislbc@czso.cz

Kontaktní zaměstnanec:

Ing. Dagmar Dvořáková, e-mail: dagmar.dvorakova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na Internetu: **www.czso.cz**

Údaje o Libereckém kraji naleznete také na Internetu: **www.liberec.czso.cz**

ISBN 978-80-250-2216-0

© Český statistický úřad, Liberec, 2012

ÚVOD

Předkládaný materiál je analytickým obrazem vybraných tendencí demografického, sociálního, ekonomického a environmentálního vývoje Libereckého kraje v roce 2011, s návazností na vývoj v předchozích letech (zpravidla od roku 2006). Zahrnuje oblasti, kde můžeme vývoj kvantifikovat pomocí statistických ukazatelů, přičemž klademe důraz na jevy v kraji významné. V textu jsme se snažili postihnout dopady ekonomické recese v našem kraji a posoudit vývoj ve srovnání s ostatními kraji České republiky.

Vzhledem k systému postupného zpracování dat zatím nemáme k dispozici kompletní údaje za rok 2011. Proto můžeme v některých oblastech zpracovat hodnocení zatím pouze do roku 2010.

Aktuální údaje průběžně zveřejňujeme na internetu na adrese www.liberec.czso.cz, v tabulce Nejnovější údaje o kraji a Aktualitách. Komplexní pohled na vývoj v kraji poskytuje Statistická ročenka Libereckého kraje pravidelně vydávaná v průběhu měsíce prosince. Přehled vybraných ukazatelů o krátkodobém vývoji regionu nabízí Statistický bulletin Libereckého kraje, který vychází 95. den po skončení příslušného čtvrtletí.

Obdobné materiály byly zpracovány ve všech krajích České republiky, jednotně bylo připraveno mezikrajské srovnání, které zachycuje postavení Libereckého kraje v rámci České republiky a vývoj v roce 2011. Také tabulková část má sjednocený obsah, aby byla uživatelům usnadněna možnost srovnání vývoje v jednotlivých krajích. Tabulková příloha obsahuje ukazatele demografického, sociálního a ekonomického vývoje a údaje životního prostředí podle krajů za rok 2011, za kraj v časové řadě let 2006 až 2011 (případně 2010) a podle okresů Libereckého kraje.

Reprodukce výňatků z tohoto materiálu lze pořizovat, pokud je uveden jejich zdroj, s výjimkou reprodukce pro komerční účely. Citace mohou být zveřejněny jen s uvedením zdroje „Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Libereckého kraje v roce 2011“ a původu statistických dat v něm otištěných.

Ležatá čárka (-) v tabulce na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval.

Tečka (.) na místě čísla značí, že údaj není k dispozici nebo je nespolehlivý.

Ležatý křížek (x) značí, že zápis není možný z logických důvodů.

Nula (0) se v tabulce používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky.

Zkratka „i.d.“ v tabulce nahrazuje individuální údaj, který nelze zveřejnit.

Výpočty v tabulkách jsou prováděny z nezaokrouhlených údajů (včetně součtů).

Publikované údaje jsou platné k 31. 7. 2012. Zpřesňují údaje publikované již dříve, ale mohou být ještě dále upřesňovány.

Pokud není uveden zdroj, jsou uveřejněny údaje ze statistických zjišťování ČSÚ.

OBSAH

Úvod.....	3
1. Demografický vývoj.....	7
2. Sociální vývoj.....	15
3. Ekonomický vývoj.....	28
4. Životní prostředí.....	39
5. Mezikrajské srovnání	45
Tabulková příloha	53
1. Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů	
Tab. 1.1 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - demografický vývoj.....	54
Tab. 1.2 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - sociální vývoj.....	55
Tab. 1.3 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - ekonomický vývoj.....	56
Tab. 1.4 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - životní prostředí.....	57
2. Vybrané ukazatele za Liberecký kraj	
Tab. 2.1 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - demografický vývoj	58
Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - sociální vývoj.....	59
Tab. 2.3 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - ekonomický vývoj.....	62
Tab. 2.4 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - životní prostředí	64
3. Vybrané ukazatele podle okresů Libereckého kraje	
3.1 Vybrané ukazatele podle okresů Libereckého kraje.....	66
Kartogramy	69

1. DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

1.1 Sídelní struktura

Liberecký kraj .....

Území Libereckého kraje k 31. 12. 2011 představovalo 3 163,4 km². Administrativně je kraj rozdělen do 4 okresů (Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily), od 1. 1. 2003 do 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně) a v rámci nich do 21 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně). Území Libereckého kraje vymezuje 215 obcí, z toho 39 měst a 2 městyse. Průměrná rozloha obce činila 14,7 km².

..... je druhým nejmenším krajem České republiky.

Ke konci roku 2011 měl Liberecký kraj podle definitivních výsledků celkem 438 600 obyvatel (4,2 % z České republiky) a podle tohoto ukazatele je druhým nejmenším krajem naší republiky (po kraji Karlovarském). Průměrná hustota 138,6 obyvatel na km² převyšuje republikový průměr (133,2 obyvatel na km²). Nejvyšší koncentrace obyvatel je patrná v okresech Jablonec nad Nisou (223,5 obyvatel na km²) a Liberec (172,6 obyvatel na km²). Podíl městského obyvatelstva činil 77,8 %, méně urbanizován je pouze okres Semily, ve kterém podíl dosáhl pouze necelých 58 %. Se 102 005 obyvateli je hlavním centrem kraje město Liberec, druhým největším městem je s více než 45 tisíci obyvateli Jablonec nad Nisou.

Počet obyvatel Libereckého kraje uvedený v této analýze je výsledkem bilance, která navazuje na výsledky sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011.

1.2 Obyvatelstvo

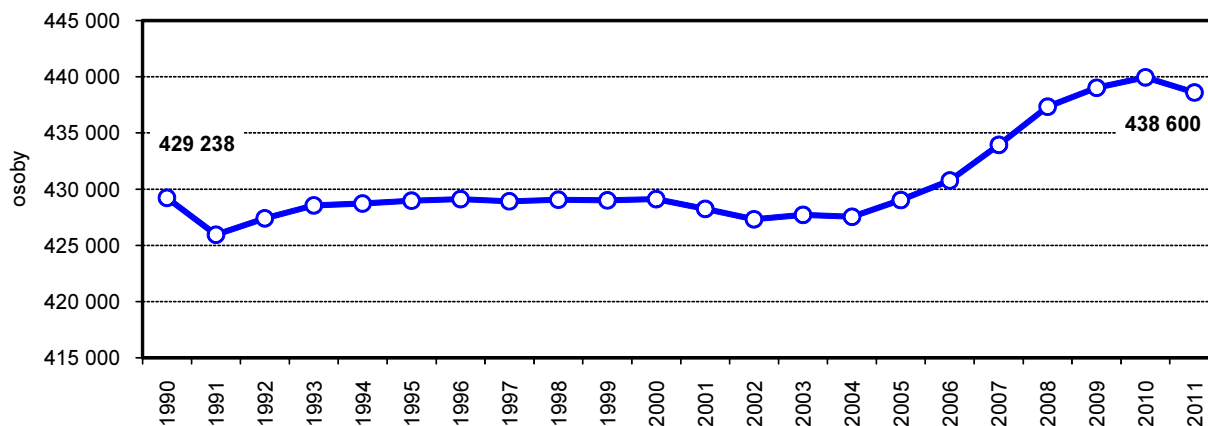
V kraji převažují ženy.

Jak již bylo výše zmíněno, k 31. 12. 2011 žilo na území Libereckého kraje 438 600 obyvatel. I v roce 2011 převažovaly mezi obyvateli kraje ženy (51,0 %) a bylo tomu tak i v jednotlivých okresech Libereckého kraje. Nejvyšší zastoupení měly ženy v okrese Jablonec nad Nisou (51,3 %).

Nejlidnatější je okres Liberec.

Nejpočetnější je stále okres Liberec, ve kterém k poslednímu dni roku 2011 žilo téměř 39 % všech obyvatel kraje. Podíl okresu Česká Lípa činil 23,5 %, okres Jablonec nad Nisou reprezentovalo 20,5 % a v okrese Semily bylo soustředěno zhruba 17 % obyvatel Libereckého kraje.

Vývoj počtu obyvatel v Libereckém kraji v letech 1990–2011

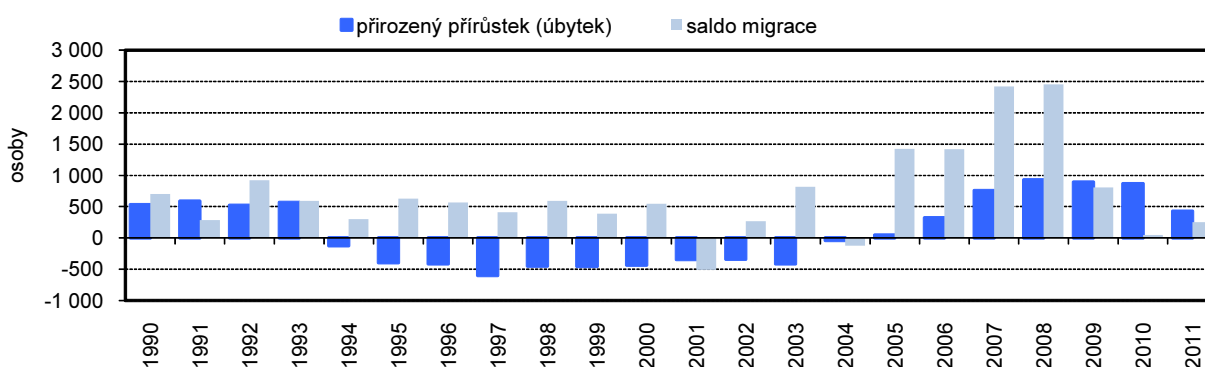

Pozn.: v roce 2011 promítnuty výsledky Sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011

Období zvýšené porodnosti zřejmě pozvolna doznívá.

Přirozený přírůstek (tj. rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými) v roce 2011 dosáhl 426 osob. Ve srovnání s rokem 2010 si tedy zachoval kladnou hodnotu, ovšem byl zhruba o polovinu nižší. Hlavním důvodem byl bezesporu pokles počtu narozených, meziročně však nepatrně poklesl i počet zemřelých. V Libereckém kraji se v roce 2011 živě narodilo 4 654 dětí, což je o 466 dětí (o 9,1 %) méně než v roce 2010. Poprvé od roku 2007 tak počet živě narozených v našem kraji znovu poklesl pod hranici 5 000 dětí. Převahu živě narozených nad zemřelými zaznamenaly také 3 okresy Libereckého kraje (okres Liberec o 257 osob, okres Česká Lípa o 186 osob a okres Jablonec nad Nisou o 47 osob). Výjimkou byl pouze okres Semily – počet zemřelých převážil živě narozené o 64 osob.

Přirozený přírůstek (úbytek) obyvatel a saldo migrace v Libereckém kraji v letech 1990–2011

Pozn.: od roku 2001 se do celkového počtu obyvatel započítávají i cizinci s dlouhodobým pobytem a cizinci s azylem.

Saldo stěhování nadále ovlivňuje zahraniční migrace.

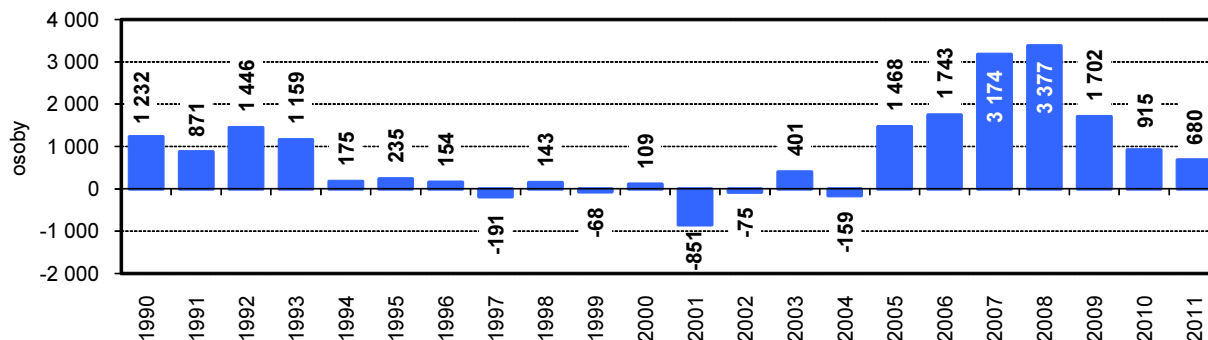
I přírůstek stěhování (tj. rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých) vykázal v roce 2011 kladnou hodnotu, když činil 254 osob. Tento výsledek však ovlivnila především zahraniční migrace. Ze zahraničí se na území Libereckého kraje v roce 2011 přistěhovalo 620 osob, do zahraničí se pak oficiálně vystěhovalo 183 osob a saldo zahraniční migrace tím dosáhlo kladné hodnoty ve výši 437 osob. Stěhování v rámci ostatních krajů České republiky naopak Liberecký kraj ztratil 183 osob (3 326 přistěhovalých a 3 509 vystěhovalých). Na migračním přírůstku kraje měl pak největší zásluhu okres Liberec, ve kterém bylo vykázáno kladné migrační saldo ve výši 388 osob. Kladné saldo bylo dosaženo také v okrese Jablonec nad Nisou (99 osob) a Semily (43 osob). Opačně tomu bylo v okrese Česká Lípa, kde počet vystěhovalých převážil nad počtem přistěhovalých o 276 osob.

Kladné celkové saldo obyvatel zaznamenal okres Liberec a Jablonec nad Nisou.

Celkový meziroční přírůstek obyvatel v Libereckém kraji dosáhl ve sledovaném roce 680 osob. Z výše uvedených údajů je patrné, že se na tomto výsledku podílely pouze dva okresy. V okrese Liberec byl vykázán celkový přírůstek ve výši 645 osob, v okrese Jablonec nad Nisou ve výši 146 osob. V okrese Česká Lípa naopak celkově ubylo 90 osob, v okrese Semily pak 21 osob.

Celkový přírůstek (úbytek) obyvatel Libereckého kraje v letech 1990–2011

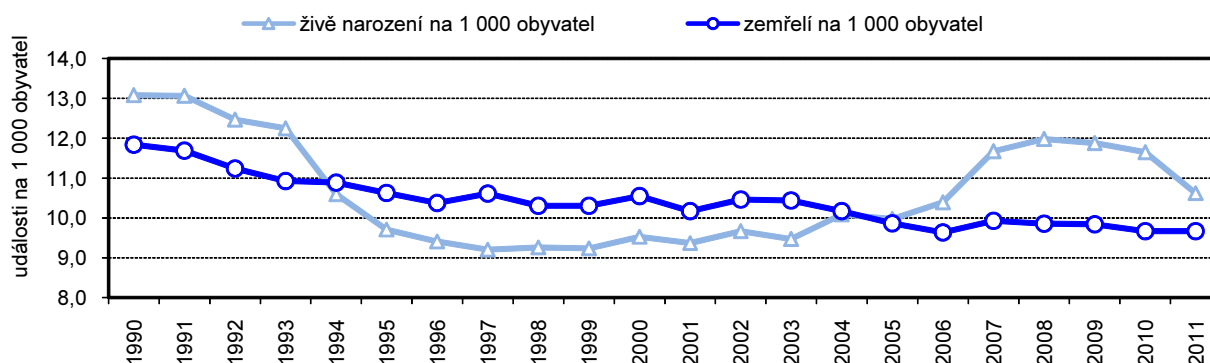

1.3 Demografické události

Porodnost již svého maxima dosáhla, nyní lze očekávat sestupnou tendenci.

Meziroční pokles počtu živě narozených dětí byl v Libereckém kraji zaznamenán v souladu s republikovým vývojem. Hrubá míra porodnosti v našem kraji z dlouhodobého pohledu nepřetržitě rostla prakticky jen v období 2005–2008, kdy dosáhla hodnoty 12,0 živě narozených na 1 000 obyvatel středního stavu. V následujícím roce však byla zahájena sestupná tendence, která nadále přetrvává. V roce 2011 hrubá míra porodnosti činila 10,6 ‰. Podobný vývoj je však nutné očekávat i v následujícím období. Zvýšená porodnost, kterou bylo možné sledovat v posledních několika letech a kterou způsobily silné populační ročníky 70. let a která byla současně doprovázena posunem mateřství do vyššího věku, totiž již svého maxima dosáhla.

Živě narození a zemřelí na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji v letech 1990–2011

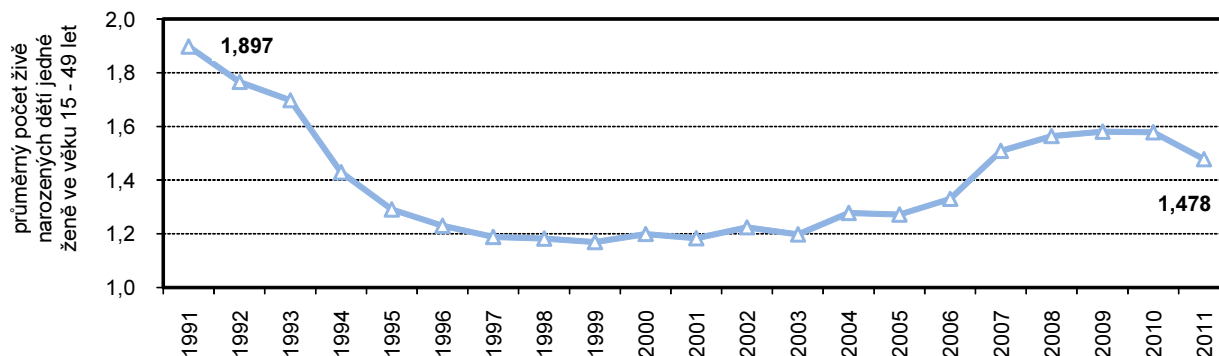

Na rozdíl od krajské křivky porodnosti se křivka úmrtnosti vyvíjela mnohem lineárněji a nevykazovala žádné významnější výkyvy. Hrubá míra úmrtnosti v roce 2011 činila 9,7 zemřelých na 1 000 obyvatel středního stavu.

Z dlouhodobého pohledu křivka úmrtnosti klesá pozvolna, křivka porodnosti vykazuje dynamičtější průběh.

Během období 1991–2011 byly maximální hodnoty úmrtnosti i porodnosti zaznamenány v roce 1991 – hrubá míra úmrtnosti v tomto roce dosáhla 11,7 ‰ a hrubá míra porodnosti 13,1 ‰. Následující vývoj byl však v případě obou křivek odlišný. Zatímco křivka úmrtnosti pozvolna klesala, křivka porodnosti se počátkem 90. let oproti výchozímu roku 1991 velmi výrazně propadla. Trend postupného (ovšem ne kontinuálního) růstu byl zaznamenán až od roku 2003.

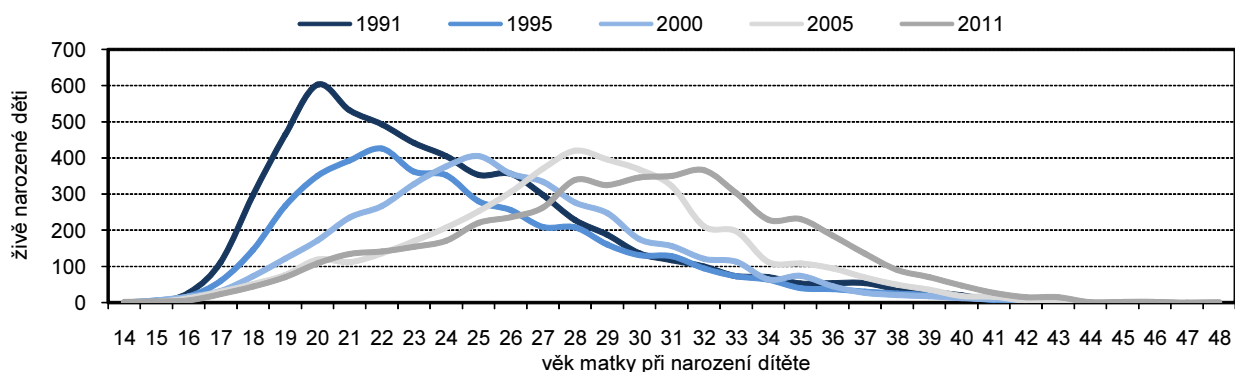
Úhrnná plodnost v Libereckém kraji v letech 1990–2011

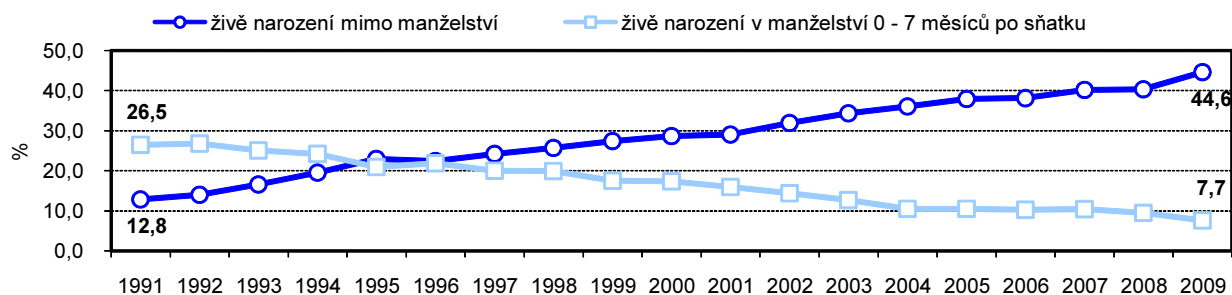
Bezmála 50 % dětí se v roce 2011 narodilo nesezdaným párům.

V roce 2011 se v Libereckém kraji živě narodilo 4 654 dětí, mírnou převahu měli chlapani (50,3 % dětí). Většinou se jednalo o děti prvorozené (více než 46 %), jako druhé v pořadí přišlo na svět více než 37 % dětí. I v roce 2011 nadále pokračoval rostoucí trend dětí narozených mimo manželství. Zatímco v roce 2006 se nesezdaným párům narodilo 38,1 % všech živě narozených, v roce 2011 uvedený podíl vzrostl na 47,4 %. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte od roku 2006 vzrostl o 0,9 roku na 27,9 let, obecně (bez ohledu na pořadí dítěte) pak ženy v našem kraji v roce 2011 v průměru rodily ve věku 30 let. Hodnota úhrnné plodnosti¹ dosáhla 1,478, v období let 2006–2011 dosáhla svého maxima v roce 2009 (1,580).

Živě narození podle věku matky při narození dítěte v Libereckém kraji

Živě narození mimo manželství a do sedmi měsíců po sňatku na celkovém počtu živě narozených v Libereckém kraji

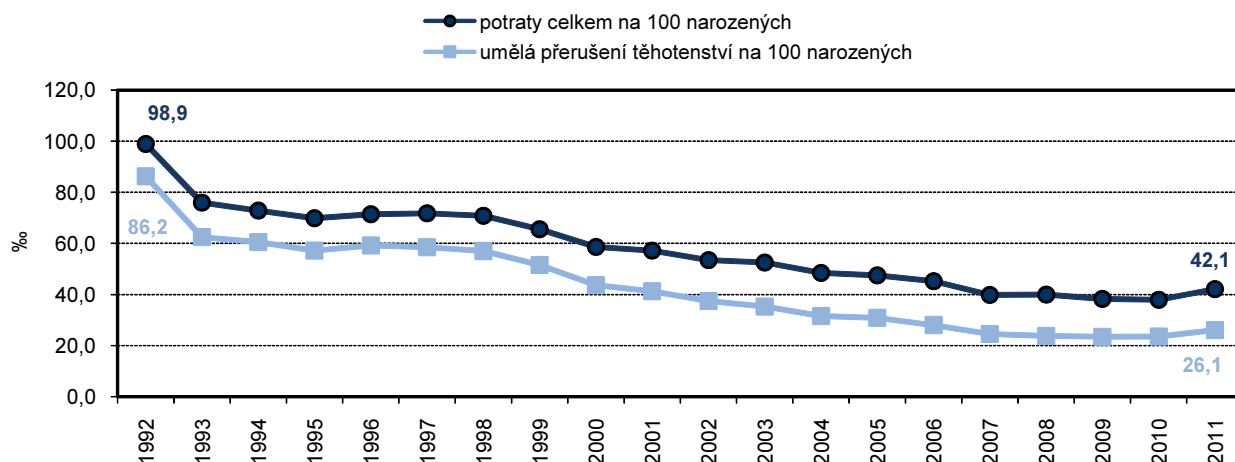
Potratovost klesá.

Méně příznivou demografickou statistikou je potratovost. V roce 2011 bylo v Libereckém kraji evidováno 1 962 takto ukončených těhotenství, meziročně o 1,0 % potratů více. Od roku 2009 se však Liberecký kraj pohybuje

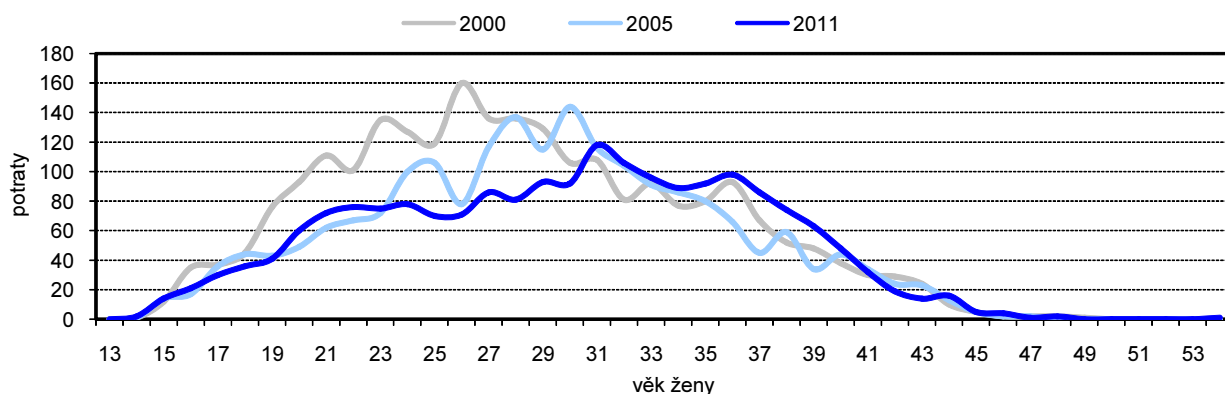
¹ Počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku zaznamenané ve sledovaném roce zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné.

pod hranicí 2 000 potratů za rok. Téměř 62 % tvořila umělá přerušeni těhotenství, přičemž jen miniinterruptce představovaly 44,5 % všech potratů. Samovolný potrat byl zjištěn v 689 případech (35,1 % všech potratů). Potratový index dosáhl 42,1 potratů na 100 narozených.

Potratový index v Libereckém kraji

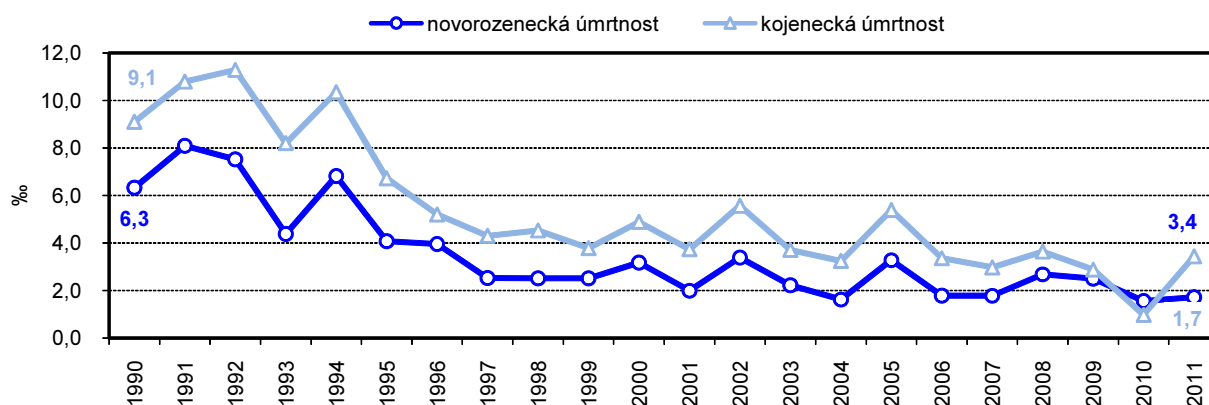
Potraty podle věku ženy v Libereckém kraji

Nejčastější příčinou úmrtí jsou stále srdeční choroby a nádorová onemocnění.

V loňském roce v Libereckém kraji zemřelo 4 228 osob, tj. 2 129 mužů a 2 099 žen. Nejčastější příčinou úmrtí byly nemoci oběhové soustavy (50,1 % všech úmrtí) a novotvary (26,6 %). Zatímco v případě mužů byl poměr mezi zemřelými na nemoci oběhové soustavy a novotvary poměrně vyrovnaný, ženy v mnohem větší míře umíraly v souvislosti s onemocněním srdce. V důsledku vnějších příčin v roce 2011 v našem kraji zemřelo 278 osob, z toho 61 osob ukončilo svůj život dobrovolně. V meziročním srovnání vzrostl počet dětí zemřelých do 28 dnů od narození (tzv. novorozenecká úmrtnost ze 1,0 ‰ na 1,7 ‰) a významně také počet zemřelých do 1 roku po narození (tzv. kojenecká úmrtnost ze 1,6 ‰ na 3,4 ‰).

Kojenecká a novorozenecká úmrtnost v Libereckém kraji v letech 1990–2011

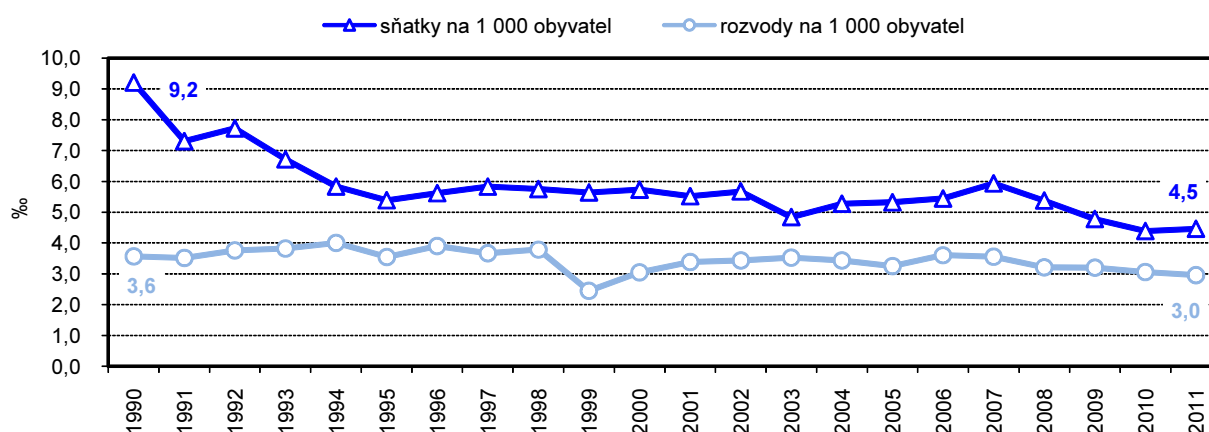

Průměrný věk novomanželů i rozvádějících se osob roste.....

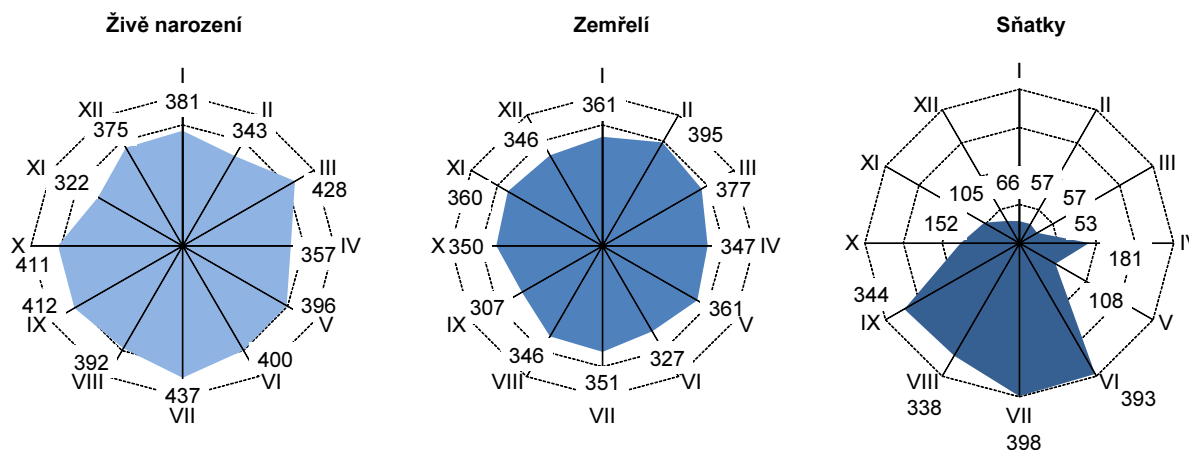
Do manželství v minulém roce vstoupilo 1 954 párů, oproti roku 2010 tedy o 1,3 % párů více. Ve srovnání s rokem 2006 to ovšem znamená téměř 17% pokles. Průměrný věk novomanželů při prvním sňatku se dlouhodobě zvyšuje a v roce 2011 v případě ženichů činil 31,8 let a v případě nevěst 28,8 let.

V roce 2011 bylo v Libereckém kraji evidováno 1 296 rozvodů. Většina těchto rozvedených manželství trvala více než 15 let. Mužům v okamžiku rozvodu bylo v průměru 42,9 let a ženám 40,0 let. Z dlouhodobého pohledu se věk rozvádějících zvyšuje. V časovém horizontu let 2006–2011 byla loňská rozvodovost nejnižší, když dosáhla 3,0 ‰.

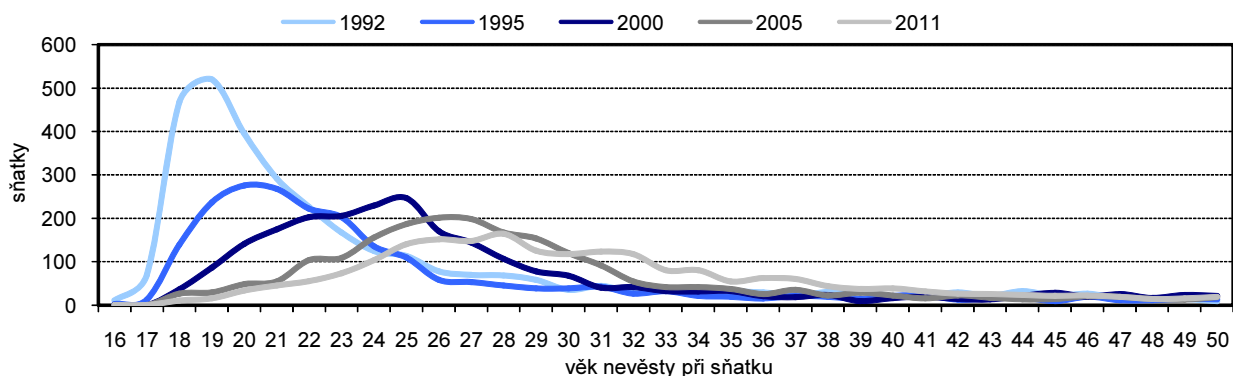
Sňatky a rozvody na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji v letech 1990–2011

Živě narození, zemřelí a sňatky v Libereckém kraji podle měsíců v roce 2011

Sňatky podle věku nevěsty při sňatku v Libereckém kraji

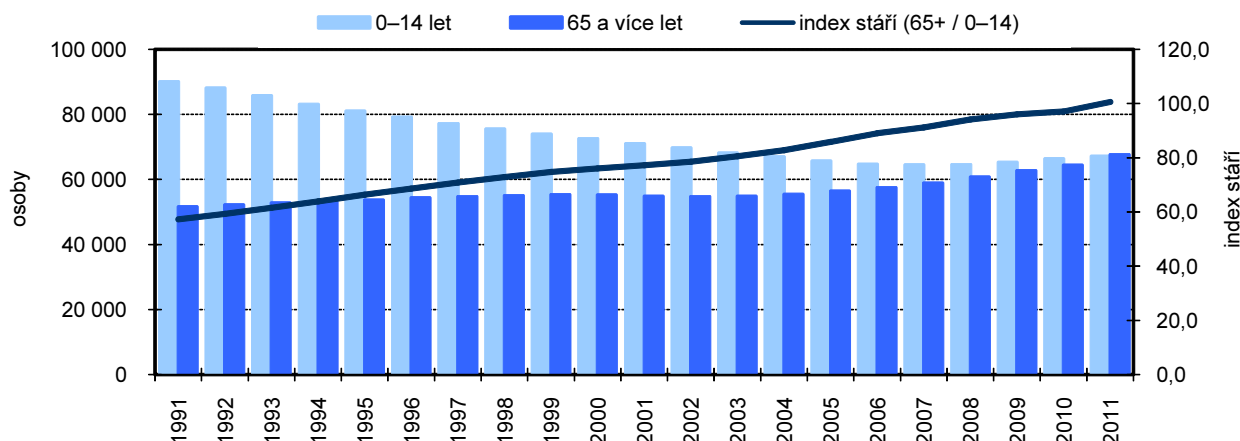

1.4 Charakteristiky věkové struktury

Populace kraje stárne, lidí v produktivním věku je opět méně.

V roce 2011 představovala dětská složka obyvatel (děti ve věku 0–14 let) v Libereckém kraji 15,3 %, obyvatelé ve věku 65 a více let pak tvořili 15,4 % populace. Porovnáme-li rok 2011 s rokem 2006 je patrné, že populace kraje nadále stárne – od roku 2006 zastoupení obyvatel nad 65 let v kraji vzrostlo o 2,1 procentního bodu, ačkoliv podíl dětí do 14 let, díky vyšší porodnosti v následujících letech, zaznamenal také nepatrný nárůst (o 0,3 procentní body). Trend pak potvrzuje pokles podílu osob v produktivním věku (15–64 let) o 2,4 procentní body.

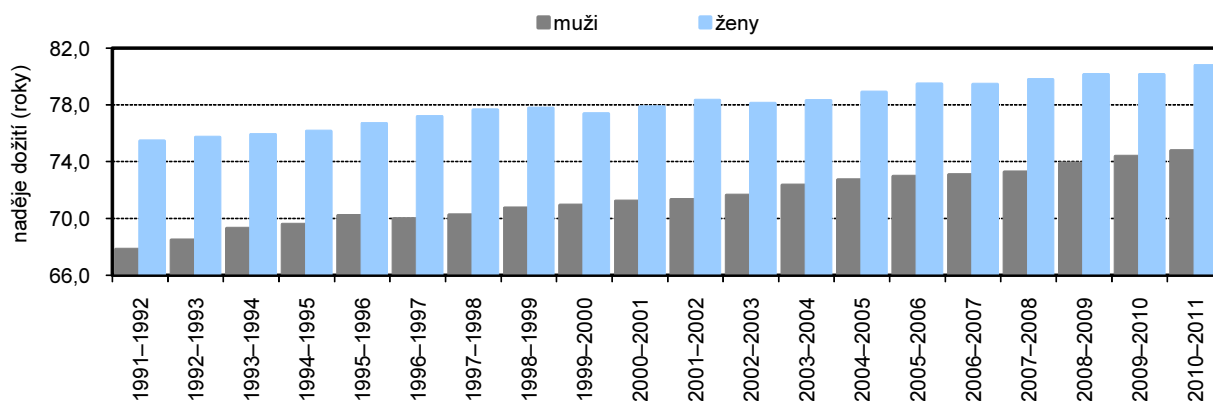
Věková struktura a index stáří v Libereckém kraji

Poprvé od roku 1991 na území Libereckého kraje žilo více seniorů než dětí.

O stárnutí populace Libereckého kraje vypovídají i další ukazatele popisující věkové složení. Hodnota indexu stáří v Libereckém kraji v roce 2011 překročila pomyslnou hranici 100, když na 100 dětí ve věku 0–14 let připadlo 100,7 osob starších 65 let. Index stáří se dlouhodobě zvyšuje také u obou pohlaví. Ke konci sledovaného roku dosáhl v případě mužů hodnoty 80,3 (47,0 v roce 1991; v roce 2006 to bylo 67,5) a v případě žen hodnoty 122,0 (81,6 v roce 1991; v roce 2006 pak 111,7).

Naděje dožití při narození v Libereckém kraji

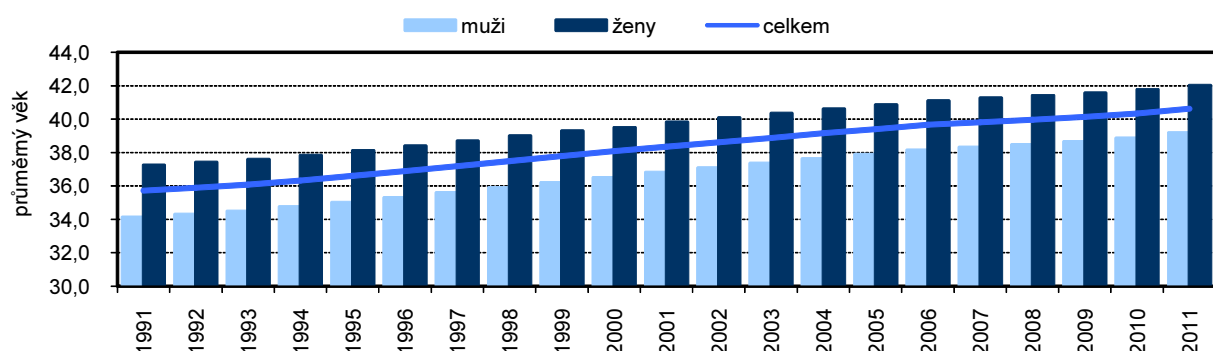

Stárnutí populace dokládá rostoucí průměrný věk, roste i naděje dožití.

Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje se mezi roky 2006 a 2011 navýšil o téměř 1 rok na 40,6 let, meziročně se pak zvýšil o 0,3 roky. Průměrný věk mužů dosáhl 39,2 let a žen 42,0 let.

Mezi roky 2006 a 2011 se naděje dožití u narozených chlapců zvýšila o 1,8 roku na 74,8 let, u dívek o 1,3 roku na 80,8 let. V případě šedesátiletého muže naděje dožití činila 19,0 let, v případě stejně staré ženy to bylo 23,1 let.

Průměrný věk obyvatel Libereckého kraje

2. SOCIÁLNÍ VÝVOJ

2.1 Zaměstnanost a nezaměstnanost (VŠPS)

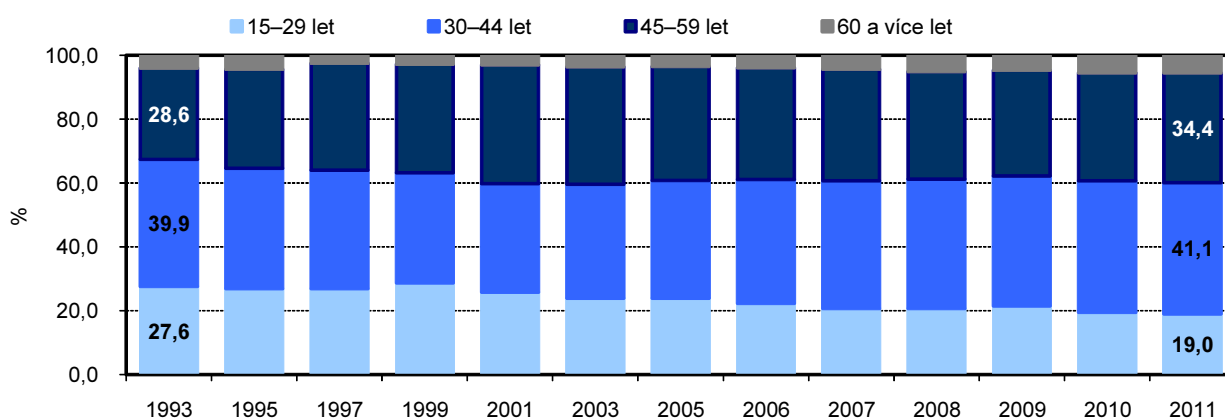
Podle výsledků výběrového šetření.....

Podle výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) žilo v roce 2011 v Libereckém kraji 440,4 tis. obyvatel, z toho populace starší 15 let čítala 373,4 tis. osob. Děti do 14 let tak z celkového počtu obyvatel tvořily 15,2 %. Počet obyvatel starších 15 let se od roku 2006 navýšil o 2,5 %. Poklesl ovšem počet obyvatel ve věku 15–29 let (o 9,1 %) i obyvatel ve věku 45–59 let (o 8,7 %). Opačně tomu bylo u věkových kategorií 30–44 let (nárůst o 8,5 %) a 60 a více let (nárůst o 21,4 %).

.....tvoří pracovní sílu kraje přes 57 % obyvatel, zbývající část připadá na ekonomicky neaktivní.

Více než 57 % obyvatel nad 15 let bylo ekonomicky aktivních (pracovní síla), zbývajících 42,5 % ekonomicky neaktivních. Vývoj počtu ekonomicky aktivních i ekonomicky neaktivních v rámci sledovaného časového období kolísal a nevykazoval žádný stálý trend.

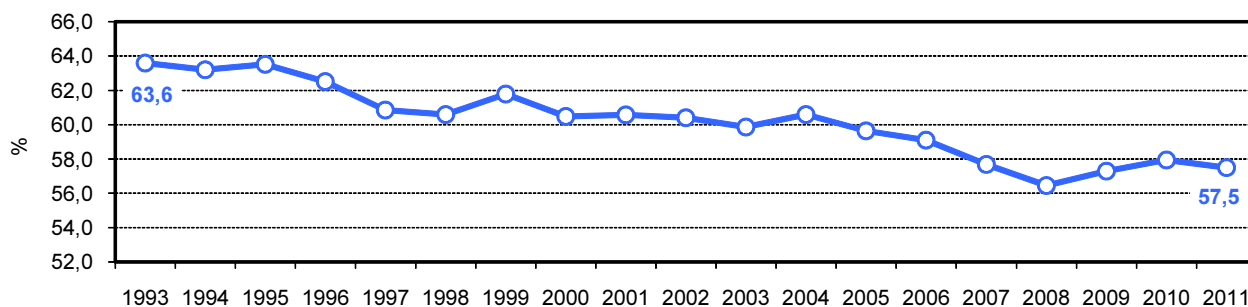
Pracovní síla podle věku v Libereckém kraji

Klesá počet zaměstnaných ve věku 15–29 let, počet zaměstnaných starších 60 let roste.

Počet ekonomicky aktivních obyvatel se meziročně snížil o 0,9 %, ve srovnání s rokem 2006 o 0,3 %. Projevil se tak zřejmě vliv hospodářské recese. V členění podle ekonomického postavení pracovní sílu v roce 2011 tvořilo 199,1 tisíc zaměstnaných a 15,6 tisíc nezaměstnaných. V časové řadě let 2006–2011 jsou v kategorii zaměstnaných zřejmé dva trendy: Klesá počet zaměstnaných ve věku 15–29 let (o 19,1 %) a naopak roste počet zaměstnaných starších 60 let (o téměř 60 %). Počet nezaměstnaných ovlivňuje především stav ekonomiky České republiky, resp. situace na trhu práce.

Míra ekonomické aktivity obyvatel v Libereckém kraji

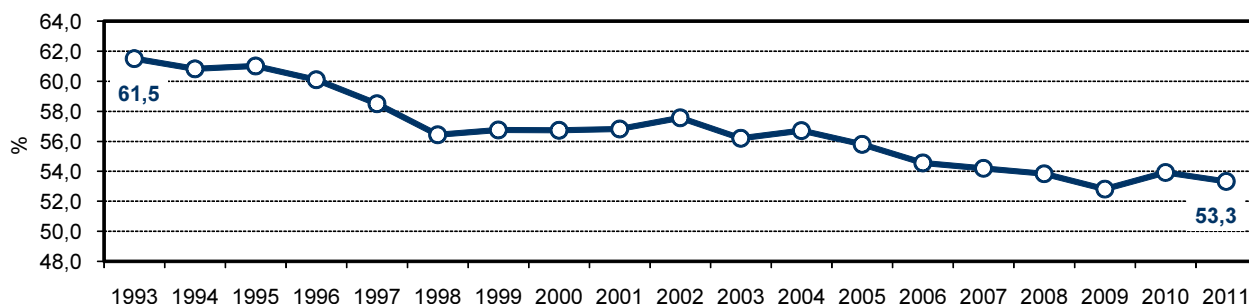
Míra ekonomické aktivity je v kraji podprůměrná.

Hodnota míry ekonomické aktivity¹ vykázaná v Libereckém kraji v roce 2011 byla podprůměrná, když dosáhla 57,5 % (průměr České republiky 58,3 %). V časové řadě let 2006–2011 se však hodnota tohoto ukazatele pod celorepublikovým průměrem pohybovala vždy. Z dlouhodobého pohledu má míra ekonomické aktivity víceméně klesající tendenci. Až do roku 2004 překračovala její hodnota hranici 60 %, od roku 2005 již této hranice nedosahovala a pohybovala se v rozmezí od 56,5 % (rok 2008) do 59,7 % (rok 2005).

Republikového průměru nedosahuje ani míra zaměstnanosti.

Podobný vývoj jako u míry ekonomické aktivity je patrný také v případě míry zaměstnanosti². V roce 2011 bylo v rámci 15leté a starší populace zaměstnáno 53,3 % osob (v České republice to bylo 54,4 %), meziročně tedy o 0,6 procentního bodu méně, oproti roku 2006 to znamená pokles ve výši 1,2 procentního bodu. Dlouhodobě tento ukazatel vykazuje zřejmý klesající trend. Vývoj ukazatele formuje především situace na trhu práce a rostoucí zájem mladých lidí studovat. Hospodářská recese, která Českou republiku v posledních letech postihla, měla negativní dopady na zaměstnanost – nedostatečná poptávka po pracovní síle, resp. „propouštění“ a nedostatek nových pracovních příležitostí způsobil výrazný růst nezaměstnanosti. Nepříznivě zde působí také stále rostoucí zájem o vysokoškolské vzdělání a vyšší vzdělávání vůbec, který v podstatě snižuje využitelnost potenciální pracovní síly.

Míra zaměstnanosti obyvatel Libereckého kraje

Pro zaměstnanost kraje je rozhodující sekundární sféra.

Ve struktuře zaměstnaných podle sektorů poklesl mezi roky 2010 a 2011 podíl terciárního sektoru (služby), zatímco zaměstnanost v zemědělství a průmyslu a ve stavebnictví meziročně vzrostla. V roce 2011 tak byla většina pracujících zaměstnána v sekundární sféře (více než 49 %), sektor služeb zaměstnával 48,6 % osob, zemědělskou činností se zabývalo 2,1 % zaměstnaných.

Téměř 16 tis. osob bylo v roce 2011 bez zaměstnání.

Nezaměstnané (jak ji bylo výše zmíněno) v roce 2011 v Libereckém kraji reprezentovalo 15,6 tis. osob. Ženy pak z uvedeného počtu představovaly 49,5 %. Po téměř dvojnásobném nárůstu počtu nezaměstnaných v roce 2009 proti roku 2008 došlo v roce 2010 k mírnému poklesu. V roce 2011 byl však opět zaznamenán meziroční 3% nárůst počtu nezaměstnaných.

Obecná míra nezaměstnanosti se pohybovala nad celorepublikovým průměrem.

Poté, co obecná míra nezaměstnanosti v roce 2008 klesla v rámci časové řady 2000–2011 na své minimum (4,6 %), v roce 2009 se meziročně zvýšila o 3,2 procentní body na 7,8 %. V roce 2011 pak hodnota tohoto ukazatele dosáhla 7,2 %. Obecná míra nezaměstnanosti se tak aktuálně pohybovala o 0,5 procentních bodů nad její celorepublikovou úroveň. Obecná míra nezaměstnanosti mužů dosáhla 6,4 % (meziročně o 0,8 procentních bodů více)

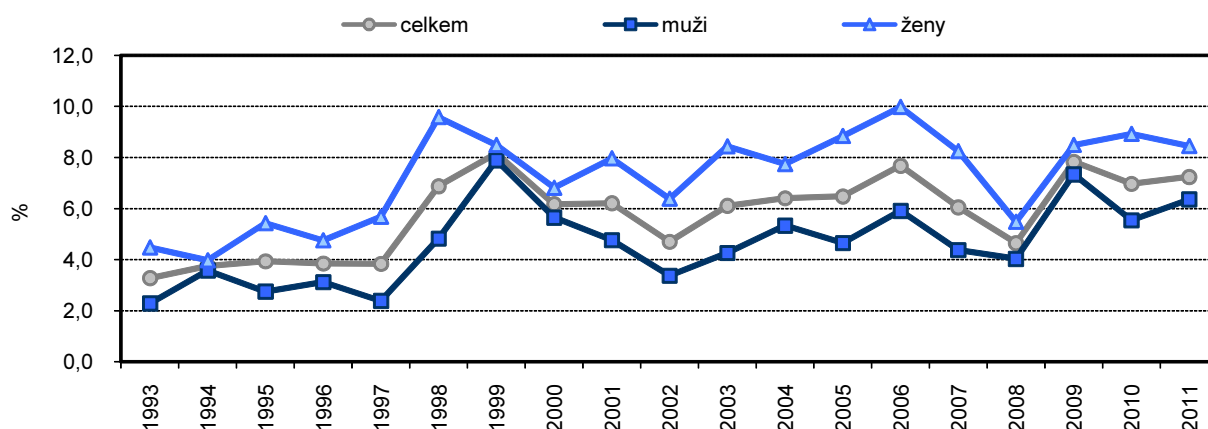
¹ Míra ekonomické aktivity vyjadřuje podíl osob zaměstnaných a takových nezaměstnaných, kteří aktivně hledají práci a jsou schopni k nástupu do práce okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů, na celkovém počtu obyvatel. Tento ukazatel se počítá pouze za osoby patnáctileté a starší.

² Míra zaměstnanosti je podíl zaměstnaných na populaci ve věku 15 let a více.

a žen 8,4 % (meziročně o 0,5 procentních bodů méně). V rámci mezikrajského srovnání se s dosaženou úrovní v roce 2011 Liberecký kraj umístil na 8. místě. Nejnižší míra obecné nezaměstnanosti byla vykázána v Hlavním městě Praha (3,6 %), nejvyšší v Ústeckém kraji (9,9 %).

Obecná míra nezaměstnanosti podle pohlaví v Libereckém kraji

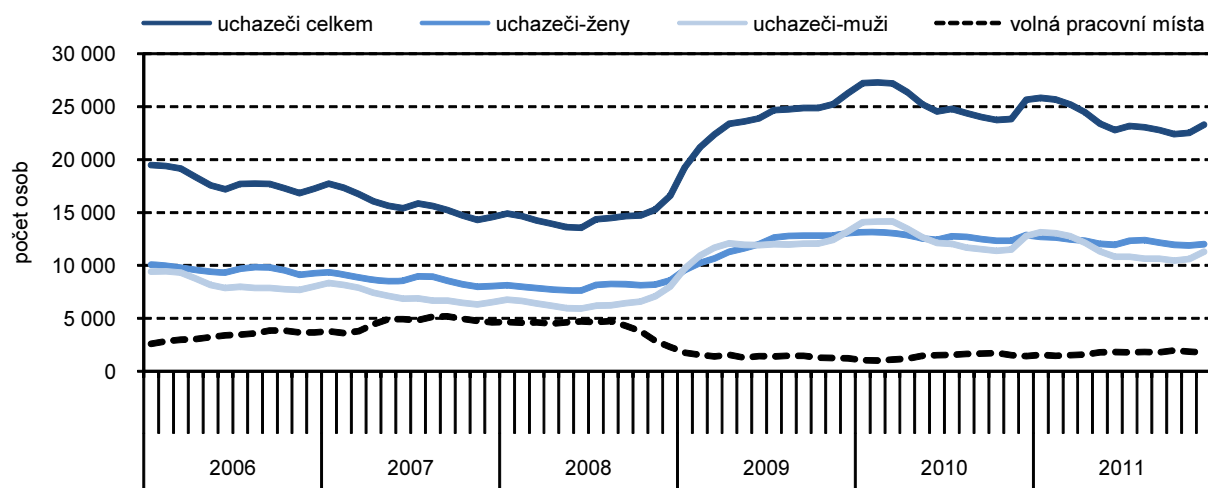
2.2 Nezaměstnanost (podle MPSV)

S příchodem hospodářské krize vzrostl počet nezaměstnaných o téměř 60 %....

....situace na trhu práce se začíná stabilizovat až v roce 2010.

Podobný vývoj nezaměstnanosti dokumentují také údaje z Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky. Růst počtu uchazečů, který začal již v polovině roku 2008, pokračoval velmi strmým meziročním nárůstem prakticky až do začátku roku 2010. Mezi roky 2008 a 2009 se počet neumístěných uchazečů v našem kraji navýšil o téměř 60 %. Nejnižší počet uchazečů evidovaly úřady práce v měsíci červnu roku 2008 (13 554 osob), nejvyšší hodnota pak byla zjištěna v únoru roku 2010 (27 278 osob). Ze srovnání těchto hodnot vyplývá, že nárůst počtu uchazečů v extrémních hodnotách období 2008–2010 byl více než dvojnásobný. Naopak v roce 2010 oproti roku 2009 počet uchazečů v našem kraji již pozvolna klesal.

Uchazeči o zaměstnání a volná pracovní místa v Libereckém kraji

Mezi uchazeči vzrostl počet absolventů škol a mladistvých.

K poslednímu dni roku 2011 registrovaly úřady práce v Libereckém kraji ve svých evidencích celkem 23 286 neumístěných uchazečů o zaměstnání, meziročně o 9,2 % méně. Ženy z celkového počtu uchazečů o zaměstnání tvořily 51,6 %. Nárok na podporu v nezaměstnanosti k 31. 12. 2011 mělo 5 685 uchazečů o zaměstnání, tj. meziročně o jednu čtvrtinu osob méně. Absolventi

škol a mladiství tvořili 6,3 % a osoby se zdravotním postižením 12,6 % uchazečů o zaměstnání. Zatímco počet uchazečů z řad absolventů a mladistvých mezi roky 2010 a 2011 vzrostl (o 4,7 %), počet zdravotně postižených naopak o 6,4 % poklesl. Podíl dosažitelných uchazečů, tj. uchazečů, kteří mohli okamžitě nastoupit do pracovního poměru, na jejich celkovém počtu ve sledovaném období dosáhl 95,9 %.

Hledání zaměstnání je „nejtěžší“ pro středoškolačky s maturitou.

Nejpočetnější skupinou uchazečů byly z hlediska vzdělání po celé sledované období osoby se středním vzděláním bez maturity, nejméně jsou pak evidovány osoby s vysokoškolským vzděláním.

Od roku 2010 byl obnoven cyklický průběh počtu žadatelů o práci.

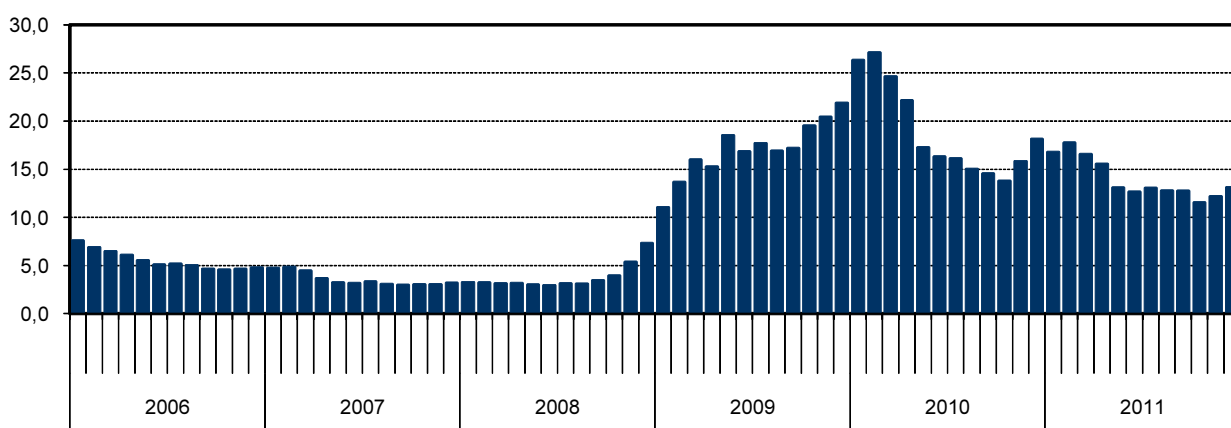
Z údajů o vývoji počtu uchazečů o zaměstnání vyplývá, že od roku 2010 byl obnoven cyklický průběh počtu žadatelů o práci. Takový trend je patrný především u mužů, kde se jedná zejména o výkyv na přelomu roku. Rozdíly v ženské nezaměstnanosti během roku jsou méně výrazné, ačkoliv v případě žen se počet žadatelek o práci zvyšuje nejen na přelomu roku, ale také během prázdninových měsíců, tedy po ukončení školního roku.

Trh práce stále nenabízí dostatek volných pracovních pozic.

S rostoucím počtem uchazečů o zaměstnání, ke kterému došlo během a především na konci roku 2008, poklesl počet volných pracovních míst. Zatímco v roce 2008 bylo v průměru nabízeno 4,2 tis. volných pozic, v roce 2009 a 2010 bylo k dispozici již jen 1,4 tis. míst. Rok 2011 byl o něco pozitivnější a úřady práce v průměru registrovaným nezaměstnaným nabízely 1,7 tis. pracovních příležitostí.

Neumístění uchazeči o zaměstnání připadající na 1 volné pracovní místo podle měsíců roku 2006–2011 v Libereckém kraji

(stav ke konci sledovaného měsíce)

Liberecký kraj patří ke krajům s vyšší mírou registrované nezaměstnanosti.

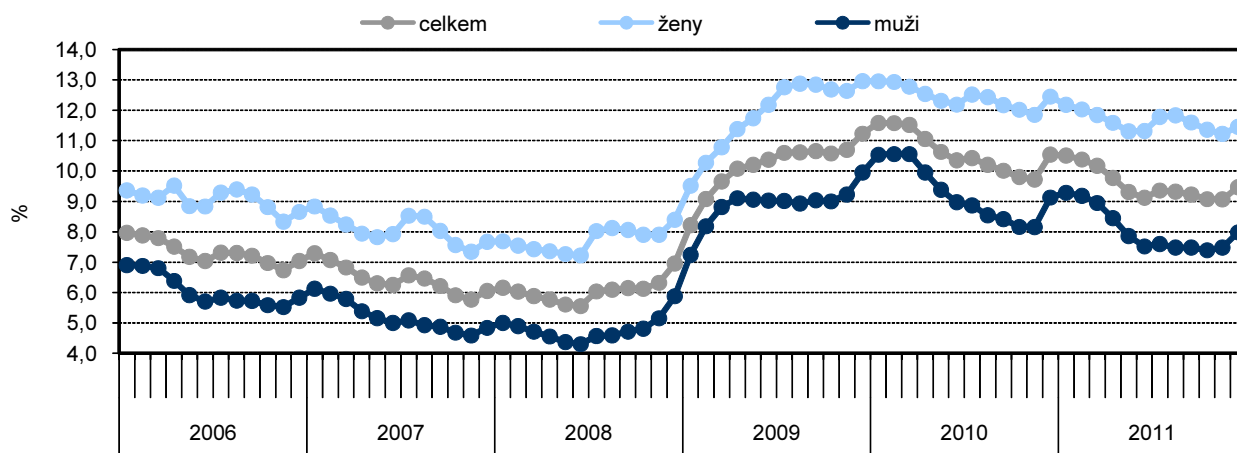
Dosud nejvyšší míra registrované nezaměstnanosti (v časovém horizontu let 2006–2011) byla v Libereckém kraji evidována počátkem roku 2010 – během ledna až dubna se pohybovala v rozmezí od 11,58 % do 11,05 %. V následujících měsících její hodnota kolísala. Minimální hodnota byla v roce 2010 vykázána v měsíci listopadu (9,72 %), v závěru roku se však opět navýšila na 10,54 %. Rok 2011 byl ve vývoji míry registrované nezaměstnanosti pozitivnější. V první polovině roku míra registrované nezaměstnanosti nepřetržitě klesala, rozdíl mezi lednovou (10,51 %) a červnovou (9,12 %) hodnotou činil 1,39 procentních bodů. V měsíci červenci se zřejmě projevila sezónnost a míra registrované nezaměstnanosti vzrostla na 9,36 %, aby poté až do listopadu opětovně klesala až na 9,07 %. Přelom roku se pak opět nesl ve znamení cyklického nárůstu a míra registrované nezaměstnanosti dosáhla 9,46 %.

Z mezikrajského hlediska se Liberecký kraj se svou mírou registrované nezaměstnanosti v prvním čtvrtletí roku 2011 umísťoval na průměrné 7. pozici.

V následujícím období si ovšem o 3 pozice pohoršil a až do listopadu obsazoval 10. místo, v posledním měsíci roku si pak naopak o 1 místo polepšil a mezi kraji se umístil na 9. pozici.

Míra registrované nezaměstnanosti v Libereckém kraji v jednotlivých měsících 2006–2011

(stav ke konci sledovaného období)

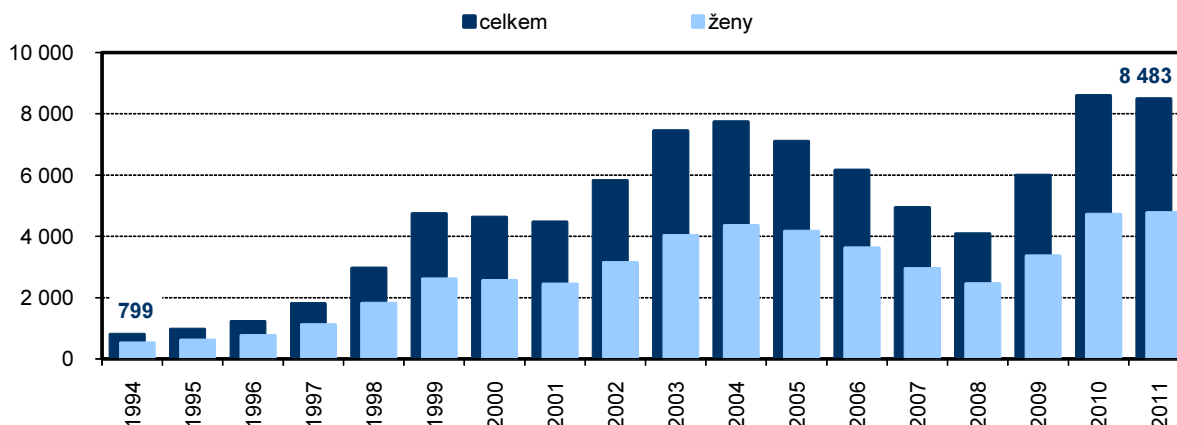
Nezaměstnanost ohrožuje více ženy než muže.

Z hlediska pohlaví je vyšší míra registrované nezaměstnanosti na straně žen. V roce 2011 činila 11,45 %, zatímco v případě mužů dosáhla 7,99 %. Meziročně se tato hodnota u žen snížila o 1 procentní bod, u mužů o 1,15 procentních bodů.

Dlouhodobě je v evidencích úřadů práce 36 % uchazečů.

Více než 36 % uchazečů o zaměstnání bylo v roce 2011 v evidencích úřadů práce déle než 1 rok, z toho 55,7 % bylo registrováno již více než 2 roky. V tomto případě hovoříme o tzv. dlouhodobé nezaměstnanosti. Ačkoliv meziročně se počet těchto uchazečů o 1,3 % snížil, ve srovnání s rokem 2006 došlo k nárůstu jejich počtu o téměř 38 %. Méně než 3 měsíce bylo v roce 2011 na úřadech evidováno 27,9 % uchazečů, jejich počet však meziročně poklesl o 20,9 %.

Dlouhodobě nezaměstnaní (déle než 1 rok) v Libereckém kraji (stav k 31. 12.)

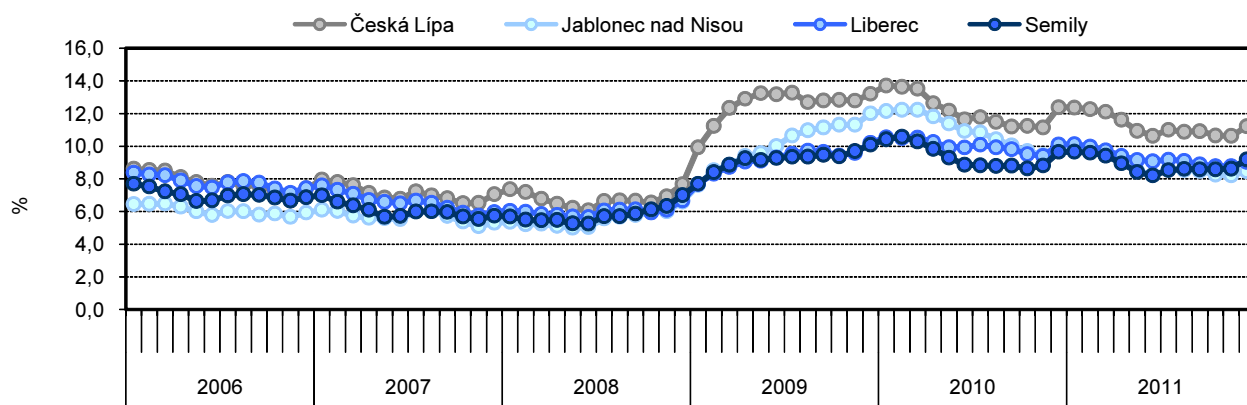

Hospodářská recese ovlivnila zejména pracovní trh na Českolipsku.

Hospodářská recese ovlivnila trh práce především v okrese Česká Lípa. Významný nárůst nezaměstnanosti způsobil úpadek místních velkých zaměstnavatelů jako např. společnosti Crystalex Nový Bor. Mezi rokem 2008 a 2009 zde počet uchazečů o zaměstnání vzrostl o 2 942 osob, tedy o 68,3 % a míra registrované nezaměstnanosti se navýšila ze 7,68 % na 13,20 %. Nejvyšší hodnota míry registrované nezaměstnanosti však byla vykázána v lednu roku 2010, kdy činila 13,71 %. V dalším období její hodnoty víceméně

kolísají, ale stále se pohybují nad 10% hranicí. Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. 2011 zde dosáhla 11,22 %.

Míra registrované nezaměstnanosti v jednotlivých měsících 2006–2011 v okresech Libereckého kraje (stav ke konci sledovaného období)

Rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší mírou registrované nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou činí 3,77 procentního bodu.

I míru registrované nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou ovlivňuje hospodářská recese již od poloviny roku 2008. Na rozdíl od okresu Česká Lípa se však míra registrované nezaměstnanosti navyšuje nepřetržitě až do března roku 2010, kdy dosahuje svého vrcholu 12,24 % a poté se začíná opět projevovat „pravidelný a typický“ cyklický průběh nezaměstnanosti. Během posledních 5 měsíců roku 2011 je v tomto okrese evidována dokonce nejnižší míra registrované nezaměstnanosti v rámci okresů Libereckého kraje. K poslednímu dni roku 2011 pak míra registrované nezaměstnanosti v okrese Jablonec nad Nisou činila 8,47 %.

V okrese Liberec a Semily měla hospodářská recese „méně“ dynamický průběh.

Okresy Liberec a Semily zaznamenaly velmi podobný vývoj. Přes počáteční výrazný nárůst nezaměstnanosti mezi roky 2008 a 2009, vykazoval další vývoj méně výkyvů a spíše odpovídal pravidelnému cyklu. Především v posledních měsících roku 2008 a v první polovině roku 2009 byl však v mnohem lepší pozici okres Liberec, když vykazoval nižší míru registrované nezaměstnanosti než okres Semily. Svůj podíl na tom bezesporu měla širší nabídka pracovních příležitostí (tj. více zaměstnavatelů) v krajském Liberci. V následujícím období byla situace vesměs obráceně a nižší hodnoty nezaměstnanosti můžeme sledovat v okrese Semily. K 31. 12. 2011 pak míra registrované nezaměstnanosti v okrese Liberec činila 9,04 % a v okrese Semily 9,19 %. Nejvyšší hodnota však byla v případě okresu Liberec dosažena v lednu roku 2010 (10,55 %) a v případě okresu Semily v únoru roku 2010 (10,57 %).

2.3 Mzdy

Reálný růst průměrné hrubé měsíční mzdy v kraji dosáhl 0,8 %.

Průměrná hrubá měsíční nominální mzda¹ v Libereckém kraji v roce 2011 dosáhla 22 304 Kč, což představuje meziroční nárůst ve výši 2,7 % (590 Kč). V důsledku meziročního růstu spotřebitelských cen (tj. míra inflace v roce 2010 v České republice dosáhla 1,9 %²) však reálně vzrostla pouze o 0,8 %. Celorepublikový průměr činil 24 319 Kč, mzda Libereckého kraje tak byla oproti tomuto průměru o 2 015 Kč nižší. Meziroční mzdový nárůst je patrný také ve všech zbývajících krajích – nejvýrazněji se mzdy navýšily ve Středočeském (o 3,3 %), Zlínském (o 3,2 %) a Jihomoravském kraji (o 3,1 %). Nejvyšší

¹ Průměrná hrubá měsíční mzda počítaná podle skutečného místa pracoviště zaměstnanců – tzv. pracovištní metodou (nikoli podle sídla podniku); za osoby přepočtené na plně zaměstnané.

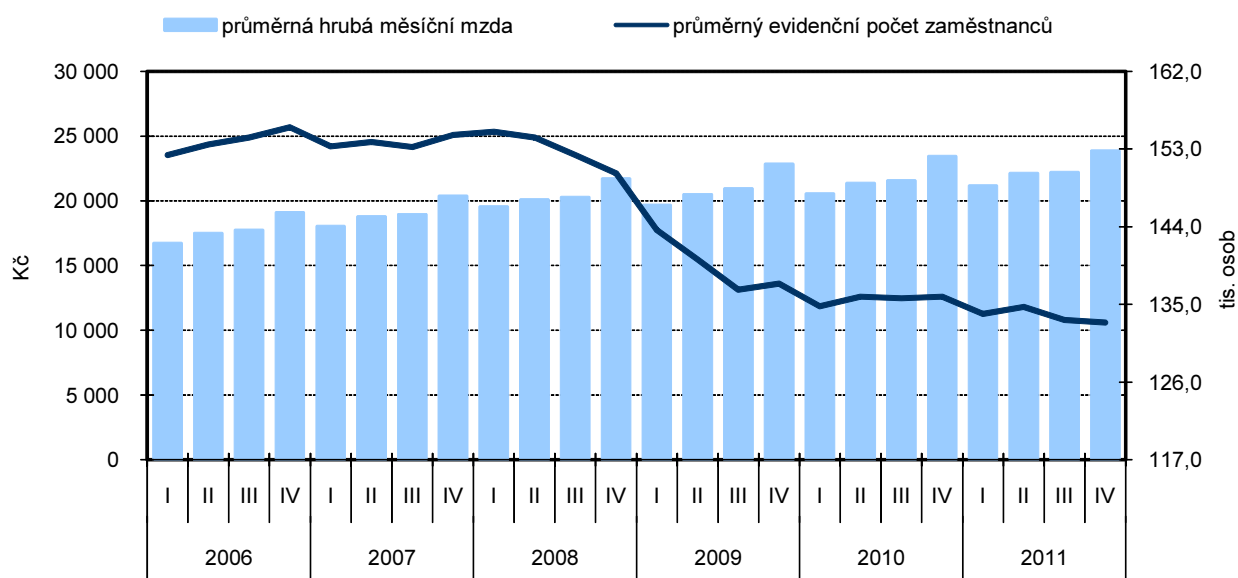
² Souhrnný index nárůstu spotřebitelských cen za jednotlivé kraje není k dispozici.

průměrná mzda pak byla vykázána v Hlavním městě Praha (31 109 Kč), nejnižší v kraji Karlovarském (20 952 Kč). Liberecký kraj se umístil na 6. příčce pomyslného žebříčku. Od roku 2006 nominální mzda v našem kraji vzrostla o 25,7 %, tj. o 4 557 Kč. Průměrný evidenční počet zaměstnanců v Libereckém kraji meziročně poklesl o 1,5 %.

Průměrná mzda žen v kraji v roce 2011 představovala 80,5 % průměru mužů.

Průměrná hrubá měsíční mzda¹ ze strukturální statistiky mezd zaměstnanců v roce 2011 v Libereckém kraji dosáhla 23 422 Kč. Muži přitom v průměru pobírali 25 641 Kč a ženy o 5 008 Kč méně, tedy 20 633 Kč. Nejvíce se mzdy mužů a žen přiblížily v Olomouckém kraji – průměrná mzda žen zde představovala 83,0 % průměrné mzdy mužů. Opačně tomu bylo v Kraji Vysočina, kde podíl průměrné mzdy žen na průměrné mzdě mužů činil pouze 75,2 %.

Průměrná hrubá měsíční mzda*) v jednotlivých čtvrtletích let 2006–2011 v Libereckém kraji
(údaje roku 2010, 2011 jsou předběžné)

^{*)} Průměrná hrubá měsíční mzda počítaná podle skutečného místa pracoviště zaměstnanců – tzv. pracovištní metodou (přepočteno na plně zaměstnané)

V rámci srovnání všech 14 krajů České republiky byl v roce 2011 nejvyšší průměrný výdělek dosažen v Hlavním městě Praha (33 546 Kč), nejnižší v Karlovarském kraji (21 723 Kč). Liberecký kraj s výše uvedenou mzdou obsadil 6. pozici.

Medián mezd žen v kraji v roce 2011 představoval 84,5 % mediánu mužů.

Skutečnou mzdovou úroveň však mnohem lépe popisuje medián mezd², který totiž charakterizuje mzdu zaměstnance uprostřed mzdového rozdělení. Celkový medián mezd v Libereckém kraji v roce 2011 činil 21 084 Kč (6. místo mezi kraji), v případě mužů dosáhl 22 783 Kč a v případě žen 19 260 Kč. Ženy tedy pobíraly v průměru o 3 522 Kč méně než muži a jejich medián mezd tak představoval 84,5 % mediánu mužů. Nejvyšší mzdový medián byl z mezikrajského pohledu vykázan v Hlavním městě Praha (26 896 Kč) a nejnižší v Karlovarském kraji (19 229 Kč). Rozdíl mezi průměrnou hrubou měsíční mzdou a mediánem mezd pak v Libereckém kraji v roce 2011 dosáhl 2 338 Kč.

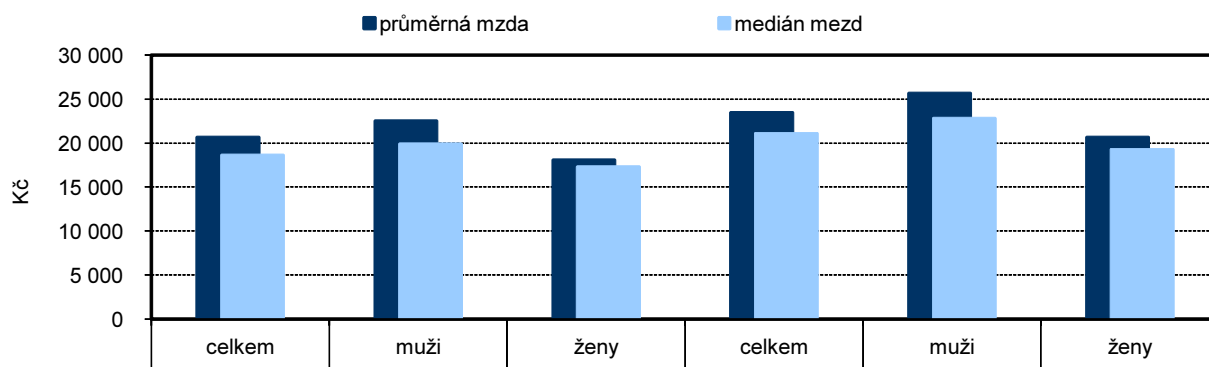
Rozdíl mezi průměrnou hrubou měsíční mzdou a mediánem mezd v kraji v roce 2011

¹ Mzda podle výsledků výběrového šetření. V tomto případě nejsou ve výsledcích zahrnuti zaměstnanci na nemocenské, s neplacenou nepřítomností kratší než 4 týdny a zaměstnanci s týdenním úvazkem kratším než 30 hodin. Toto zjišťování neprobíhá v ekonomických subjektech do 10 zaměstnanců. Vzhledem k uvedenému jsou mzdy vypočtené na základě tohoto zjišťování rozdílné a vyšší a jsou zatíženy výběrovou chybou.

² Hodnota mzdy, která rozdělí zaměstnance na dvě stejně velké skupiny – se mzdou pod a nad mediánem; na rozdíl od průměrných mezd lépe vypovídá o skutečné mzdové úrovni. Medián mezd je zjišťován strukturálním šetřením.

dosáhl 2 338 Kč.

Průměrná hrubá měsíční mzda a medián mezd podle pohlaví v Libereckém kraji

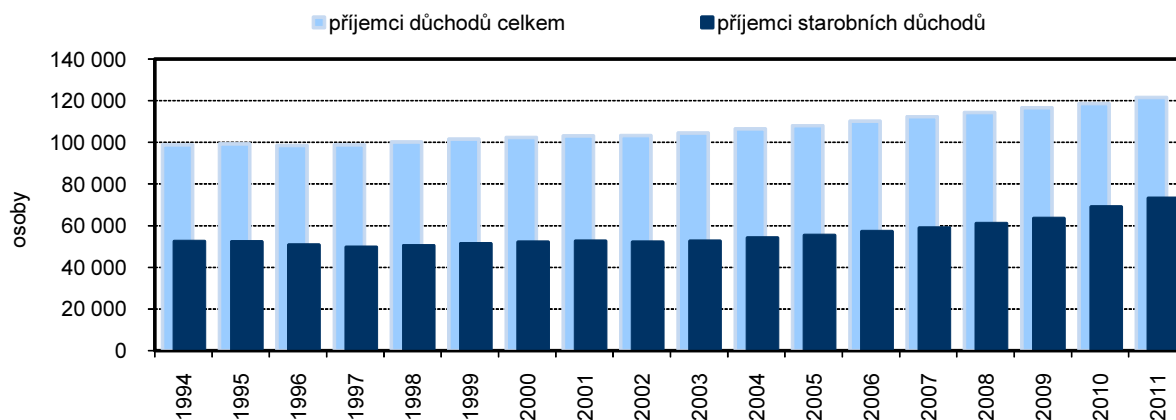
2.4 Důchodci a důchody

Příjemců důchodů znovu přibylo.

Počet příjemců důchodů v Libereckém kraji od roku 2006 vzrostl o 11 456 osob, relativně tedy o 10,4 %. Meziročně se pak počet příjemců důchodů v kraji navýšil o 1,6 % (1 903 osob). Na konci roku 2011 tak některý z důchodů v Libereckém kraji pobíralo celkem 121 604 osob.

Příjemci důchodů v Libereckém kraji

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

Hlavní skupinou jsou starobní důchodci.

Převažující část důchodců (v roce 2011 více než 60 %) dlouhodobě tvoří důchodci starobní. Od roku 2006 do roku 2011 se počet starobních důchodců v kraji navýšil o téměř 28 %. Počty starobních důchodců po roce 2006 rostou meziročně o 3–4 %. V roce 2010, kdy se novelou zákona mezi starobní důchodce začali převádět invalidní důchodci po dosažení věku 65 let, představuje jejich meziroční nárůst 8,6 % a v roce 2011 pak 5,9 %.

Převážnou část seniorů tvoří ženy, muži převažují mezi příjemci invalidních důchodů 3. a 2. stupně.

Z hlediska pohlaví obecně mezi příjemci důchodů převažují ženy (v roce 2011 tvořily 60,4 % všech příjemců penzí). Počet příjemců-mužů ovšem roste rychlejším tempem než počty příjemkyň-žen. V porovnání s rokem 2006 se celkový počet příjemců mužů navýšil o 16,0 %, počet žen vzrostl o 7,0 %. Každoroční přírůstek se pak v případě mužů pohyboval mezi 2–4 %, v případě žen to bylo 1–2 %. Ženy v roce 2011 pobíraly častěji důchody starobní (54,9 % úhrnu všech příjemců plných starobních důchodů, 83,3 % úhrnu všech příjemců

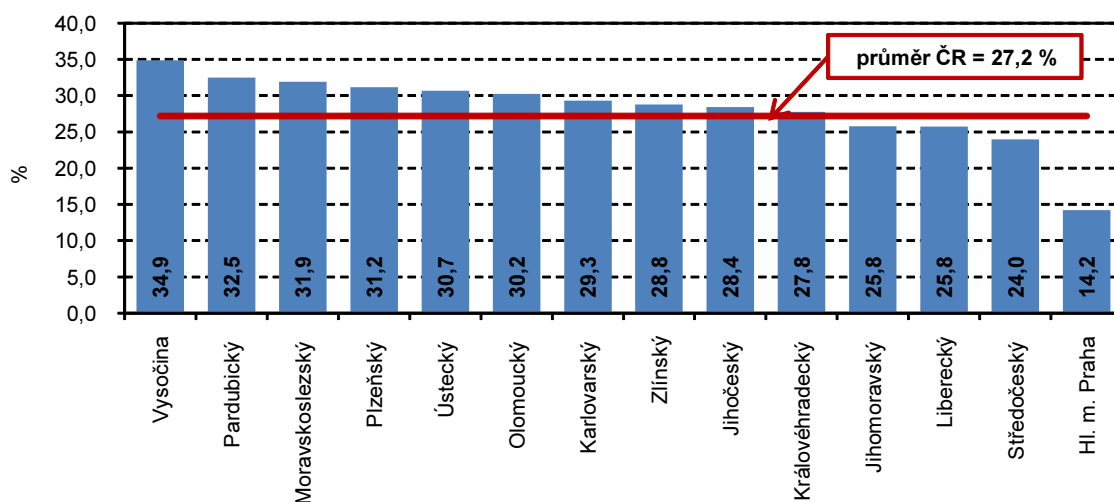
poměrných starobních důchodů), invalidní 1. stupně (50,2 %) a sirotčí (52,0 %). Naopak muži tvořili větší část příjemců invalidních důchodů 3. a 2. stupně (52,7 %, resp. 54,2 %).

Stále více lidí volí předčasný odchod do důchodu.

Zvyšující se věk odchodu do důchodu, úsporná opatření v zaměstnanosti, složitější uplatnění na trhu práce to vše jsou faktory, které ovlivňují rozhodnutí odejít do předčasného důchodu. Podíl příjemců předčasného důchodu se tak mezi roky 2006 a 2011 navýšil z 17,2 % na 25,8 %. Ve srovnání s celorepublikovým průměrem (27,2 %) je tato hodnota podprůměrná a mezi kraji třetí nejnižší.

Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců plného starobního důchodu podle krajů v roce 2011

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

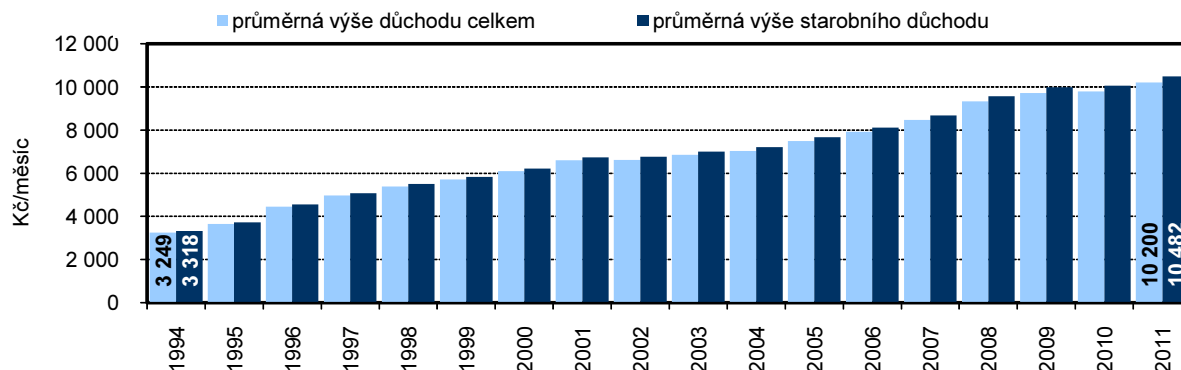

Průměrný důchod v roce 2011 překročil 10tisícovou hranici.

Průměrná výše důchodu v Libereckém kraji ke konci roku 2011 překročila 10tisícovou hranici a činila 10 200 Kč (10 835 Kč v případě mužů, 9 783 Kč v případě žen). Meziročně zaznamenala tato hodnota 4,2% nárůst (tj. o 409 Kč) a o 96 Kč se pohybovala pod celorepublikovým průměrem (10 296 Kč). Důchody starobní plné dosáhly výše 10 482 Kč a uvedený krajský průměr převýšily o 282 Kč. V případě mužů dosáhly 11 538 Kč, v případě žen 9 616 Kč.

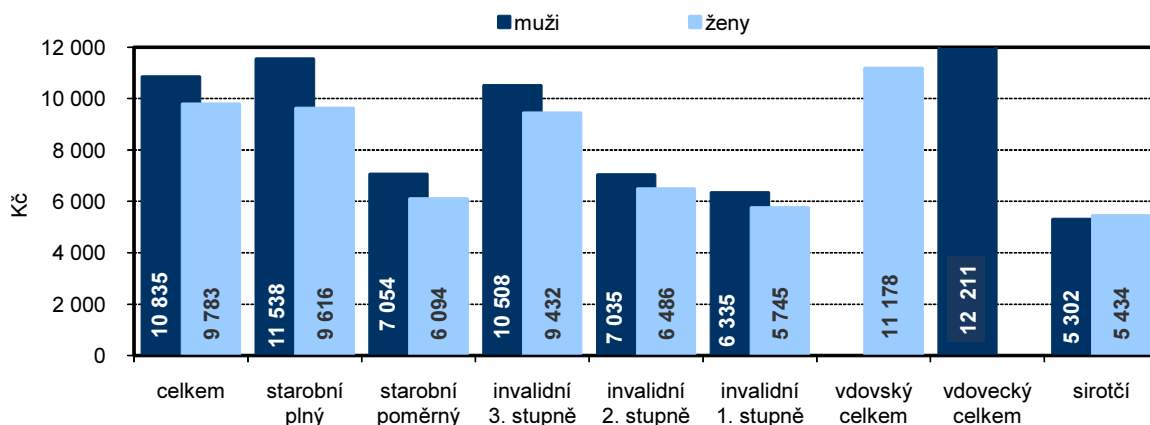
Průměrná výše důchodu v Libereckém kraji

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

Průměrné důchody podle druhu důchodu a pohlaví v Libereckém kraji k 31. 12. 2011

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

V porovnání s lety 2007–2008 však důchody rostly pomaleji.

Zatímco v letech 2007–2008 rostly důchody (důchody celkem i starobní důchody) meziročně o 6–10 %, v roce 2009 se jejich nárůst zpomalil na 4,1 % a v roce 2010 dokonce na necelé 1 %. K určité „kompenzaci“ došlo v roce 2011, kdy meziroční růst činil 4,2 %. V roce 2011 pak průměrný starobní důchod představoval 49,7 % mzdového mediánu, což je v časové řadě 2006–2011 dosud nejlepší poměr.

2.5 Školství

Počet dětí v mateřských školách roste.....je to ovšem pouze dočasný trend.

Předškolní vzdělávací soustava zaznamenává ve sledovaném období nepřetržitý růst počtu dětí. Mateřské školy v roce 2011 navštěvovalo 14 866 dětí, tedy o 18 % dětí více než tomu bylo v roce 2006 a o 3,7 % více než v roce 2010. Tento vývoj se tak do budoucna projeví i v dalších vzdělávacích stupních. Z dlouhodobého pohledu však není pravděpodobné, že by takovýto vývoj přetrvával. V současné době díky zvýšené porodnosti v posledních letech sice dojde k nárůstu počtu dětí, ovšem tento trend, s ohledem na přepokládaný demografický vývoj, bude pouze dočasný.

Základní školství nárůst porodnosti z posledních několika let zatím nijak významně nezaznamenává.

V základním školství se nárůst počtu živě narozených dětí z posledních let projevil až po roce 2010, ale s ohledem na délku základního vzdělávání bude v podstatě nepatrný. Do roku 2010 se tak projevoval klesající trend, tj. zatímco v roce 2006 základní školy v Libereckém kraji navštěvovalo 38 850 dětí, v roce 2010 už to bylo jen 35 206 dětí. Propad jejich počtu tedy dosáhl 9,4 %. V roce 2011 je už zřejmý vliv zvýšené porodnosti a meziročně se počet žáků nepatrně navyšuje, a to o 0,4 %.

Žáků a studentů středních škol ubývá.

Počty žáků a studentů středních škol naopak v celém sledovaném období klesají. Od roku 2006 se počet žáků a studentů snížil o 15,8 %, meziročně jejich počet poklesl o 5,5 %.

Zájem o vyšší odborné školství opadá.

Významný propad počtu studentů zaznamenalo v letech 2006–2011 i vyšší odborné školství. Zatímco v roce 2006 některou z vyšších odborných škol v Libereckém kraji navštěvovalo 715 studentů, v roce 2011 to bylo již jen 492 studentů. Od roku 2007 je pak možné sledovat každoroční úbytek počtu studentů v tomto typu vzdělávacího zařízení.

**Počet vysokoškoláků
meziročně mírně
poklesl.**

Počet studentů vysokých škol s bydlištěm v kraji se v roce 2011 po několikaletém nárůstu meziročně mírně snížil (o 2,4 %). Počet studentů, kteří v kraji studují, však začal klesat již o rok dříve, tj. v roce 2010. Pravděpodobně díky rozšíření nabídky studijních oborů vzrostl počet absolventů studujících vysoké školy v Libereckém kraji (2 143 osob v roce 2011), ve srovnání s rokem 2006 o téměř 84 %, ovšem meziročně byl zaznamenán nepatrný propad ve výši 0,1 %.

Pro další rozvoj kraje má především význam počet studentů, kteří studují vysokou školu přímo v Libereckém kraji. Pokud v kraji i bydlí, lze předpokládat, že z regionu po studiích neodejdou. A naopak zájemci o studium z jiných krajů zde po studiích mohou zůstat.

2.6 Zdravotnictví

**Síť zdravotnických
zařízení v kraji je
stabilní.....**

Úroveň zdravotnictví v Libereckém kraji částečně charakterizuje síť zdravotnických zařízení. V roce 2011 se na území kraje nacházelo 8 nemocnic, 4 odborné léčebné ústavy a 1 léčebna dlouhodobě nemocných. Počet těchto zařízení se od roku 2006 výrazně nezměnil, pouze počet odborných léčebných ústavů se o 1 zařízení snížil.

**.....podobně je na tom
také zastoupení
samostatných ordinací
praktických lékařů.**

Zdravotnickou péči v kraji dále nabízelo 187 samostatných ordinací praktických lékařů pro dospělé a 86 pro děti. Počet praktických lékařů pro dospělé se v časové řadě víceméně neměnil, v případě praktické péče určené dětem došlo od roku 2006 k poklesu o 10 zařízení. Zubní péči reprezentovalo 219 samostatných stomatologických ordinací. Vývoj počtu těchto zařízení byl kolísavý s tím, že se jejich počet pohyboval v rozpětí 215 (rok 2010) až 221 zařízení (rok 2008). Gynekologickou péči poskytovalo 44 ordinací, tedy o 3 zařízení více než v roce 2006. Odborní lékaři poskytovali speciální zdravotní péči v rámci 246 samostatných ordinací.

**Lékařů na 1 000
obyvatel je v kraji oproti
republiče méně, jejich
počet se však pozvolna
zvyšuje.**

Ačkoliv síť zdravotnických zařízení vytváří základ zdravotní péče v daném regionu, z hlediska dostupnosti péče je směrodatné spíše personální a lůžkové zajištění v těchto zařízeních. Důležitým ukazatelem úrovně zdravotnictví je proto zejména počet lékařů připadajících na 1 000 obyvatel. Liberecký kraj se při hodnocení tohoto údaje za rok 2011 nachází pod celorepublikovým průměrem (3,8 lékařů v Libereckém kraji oproti 4,4 v rámci ČR), ve srovnání s ostatními kraji pak obsadil 4. nejnižší pozici. I přes tento ne příliš příznivý výsledek se však počet lékařů na 1 000 obyvatel v Libereckém kraji od roku 2006, kdy činil 3,4 lékařů, postupně a pozvolna zvyšoval.

**Lůžkový fond v kraji je
více méně stabilní,
zkracuje se však
průměrná ošetrovací
doba a klesá využití
lůžek.**

V roce 2011 oproti období 2006–2010 vykázal lůžkový fond zdravotnických zařízení Libereckého kraje nejnižší kapacitu (2 613 lůžek). Přesto je však možné konstatovat, že lůžková péče je v tuto chvíli v kraji stabilní a kapacita zařízení se po celé sledované období pohybuje nad 2 600 lůžky. V souvislosti s vývojem lůžkového fondu bylo v roce 2011 hospitalizováno také nejméně pacientů. Od roku 2006 také nepřetržitě klesá průměrná ošetrovací doba a využití lůžek. Zatímco v roce 2006 činila průměrná doba ošetření 7,9 dne, v roce 2011 to bylo 7,6 dne. Ještě výraznější téměř 10% pokles zaznamenalo využití lůžek.

2.7 Kriminalita

**Vývoj kriminality lze jen
těžko odhadnout.**

Liberecký kraj patří ke krajům s vyšší kriminalitou. Počet zjištěných trestných činů však obecně vykazuje velmi kolísavý průběh a ve své podstatě lze jen velmi těžko usuzovat na jeho vývoj. Vliv na kriminalitu má bezesporu sociální a

ekonomické prostředí.

Trestná činnost v kraji od roku 2007 klesá.

V roce 2011 bylo na území Libereckého kraje zjištěno celkem 13 674 trestných činů, tzn. nejméně od roku 2006. Od roku 2007 se počet zjištěných trestných činů v kraji každoročně snižoval. V přepočtu na 1 000 obyvatel pak bylo v našem kraji v roce 2011 zjištěno 31,2 trestných činů, ve srovnání 14 krajů to znamená 4. nejvyšší hodnotu. Z hlediska okresů v přepočtu zjištěných trestných činů na 1 000 obyvatel vykazuje nejvyšší kriminalitu okres Česká Lípa (39,0 činů v roce 2011), absolutně nejvíce trestných činů pak bylo po celé sledované období evidováno v okrese Liberec (5 635 činů v roce 2011). Nejnižší trestná činnost je po celé období sledována v okrese Semily (18,2 činů na 1 000 obyvatel v roce 2011).

Nejnižší kriminalitu evidují v okrese Semily.

Obecná kriminalita tvoří více než třičtvrtiny trestných činů.....

Ve struktuře zjištěných trestných činů v Libereckém kraji dlouhodobě převažuje obecná kriminalita (78,2 % všech činů v roce 2011). Hospodářská kriminalita tvořila pouze 8,4 % zjištěných činů.

.....dominantní postavení má majetková trestná činnost.

V rámci obecné kriminality dominuje majetková trestná činnost – v roce 2011 bylo v Libereckém kraji zjištěno 7 899 majetkových trestných činů (téměř 74 % obecných činů). Jedná se zejména o krádeže prosté (55,3 % zjištěných majetkových trestných činů) a krádeže vloupáním (33,3 %). Mezi prostými krádežemi převažují krádeže v jiných objektech, krádeže dvoustopých motorových vozidel a krádeže věcí z automobilů. Násilnou trestnou činnost „reprezentovalo“ 1 223 skutků (11,4 % obecných činů). Nejčastěji se jednalo o úmyslné ublížení na zdraví, porušování domovní svobody a loupež, nebezpečné vyhrožování a vydírání. Během roku 2011 bylo v Libereckém kraji spácháno 8 vražd, motivem většiny z nich byly osobní vztahy. Mravnostní trestné činy se na obecné kriminalitě v Libereckém kraji v roce 2011 podílely 2,3 % (246 činů).

Celkem bylo v roce 2011 v Libereckém kraji objasněno 6 559 trestných činů.

2.8 Dopravní nehody¹

Nehodovost na krajských silnicích poklesla.

V roce 2011 bylo v Libereckém kraji evidováno 3 620 dopravních nehod. Od roku 2009 tak nehodovost na krajských silnicích poklesla o 17,1 %, meziročně pak o 6,3 %. Nejvíce bourali řidiči v Hlavním městě Praha (16 572 nehod), nejméně pak řidiči v Karlovarském kraji (1 489 nehod). Liberecký kraj ve srovnání absolutních hodnot obsadil 8. pozici.

Na 1 000 obyvatel Libereckého kraje však připadá 3. nejvyšší nehodovost v rámci České republiky.

Mnohem přesnější pohled na nehodovost ovšem nabízí počet nehod přepočtený na 1 000 obyvatel. Z tohoto pohledu se Liberecký kraj umístil o poznání „hůře“. Hodnota 8,3 nehod na 1 000 obyvatel byla totiž v rámci ostatních krajů 3. nejvyšší. První pozici v tomto srovnání získalo s 13,4 nehodami na 1 000 obyvatel Hlavní město Praha, druhé místo a hodnota 8,6 ‰ patřilo Ústeckému kraji. Nejlépe se pak umístil Zlínský kraj, ve kterém na 1 000 obyvatel připadlo „pouze“ 3,4 dopravních nehod.

V roce 2011 přišlo na silnicích Libereckého kraje o život 26 osob.

Při 1 066 dopravních nehodách v roce 2011 v Libereckém kraji došlo ke zranění nebo usmrcení účastníků. Počet nehod s následky na zdraví nebo životě se tedy meziročně zvýšil o necelých 13 %. Při dopravních nehodách pak bylo v roce 2011 v Libereckém kraji 26 osob usmrceno, 117 osob bylo zraněno těžce a 1 199 lehce. Nejtragičtější bilance byla v Libereckém kraji zaznamenána

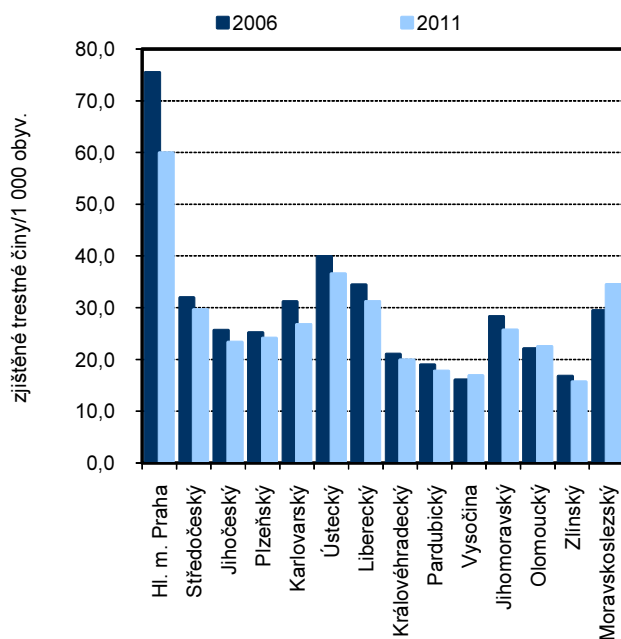
¹ Od roku 2009 jsou Policii ČR povinně hlášeny pouze nehody, při kterých došlo ke zranění nebo škodě nad 100 tis. Kč. Údaje před rokem 2009 jsou tedy nesrovnatelné.

v roce 2007, kdy při dopravních nehodách přišlo o život 46 osob.

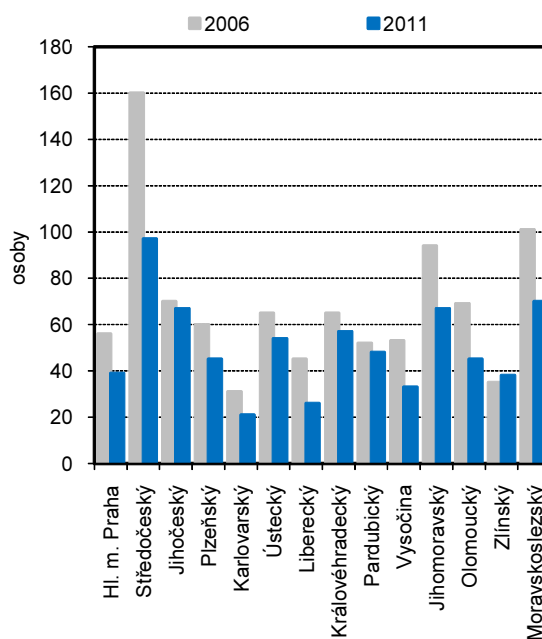
Škody způsobené při dopravních nehodách v roce 2011 v Libereckém kraji dosáhly částky 191 496 tis. Kč, tj. o 6,5 % méně než v předcházejícím roce.

Alkohol měl na svědomí více nehod. Počet nehod, jejichž příčinou byl alkohol, se v Libereckém kraji v roce 2011 meziročně zvýšil o 16,6 % na 302 havárií.

Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel podle krajů

Usmrcení při dopravních nehodách (do 24 hod. po nehodě) podle krajů

3. EKONOMICKÝ VÝVOJ

3.1 Makroekonomika

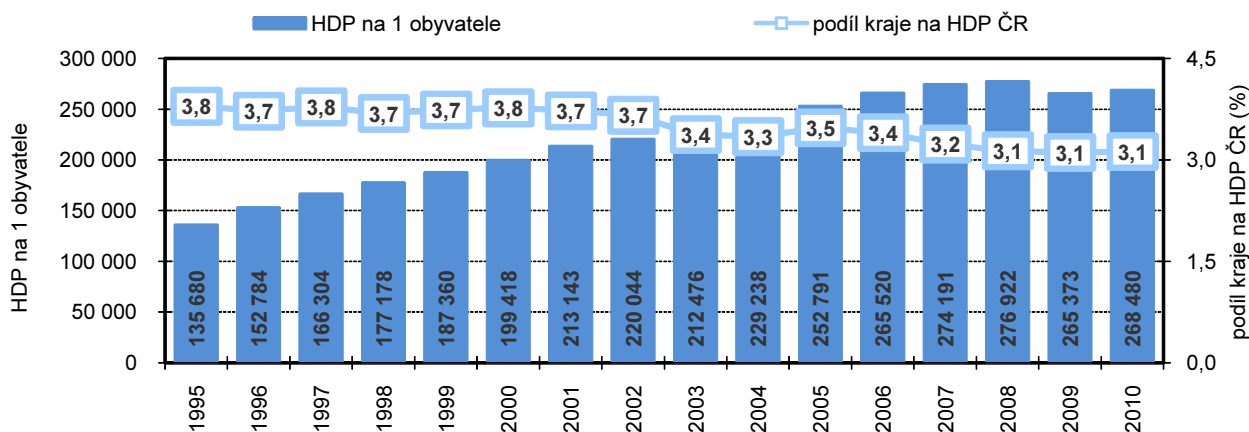
Liberecký kraj zaznamenal mírný meziroční nárůst HDP.

Liberecký kraj patřil k 6 krajům, ve kterých v roce 2010 došlo k mírnému meziročnímu nárůstu hrubého domácího produktu. V Hlavním městě Praha vzrostl o 2,8 %, v kraji Středočeském o 2,6 %, Jihočeském o 0,3 %, Libereckém o 1,5 %, Olomouckém o 0,9 % a Moravskoslezském o 1,0 %. Podíl Libereckého kraje na tvorbě HDP České republiky činil 3,1 %, tedy stejně jako v roce 2009 a v pomyslném mezikrajském žebříčku tak náš region obsadil předposlední pozici. Nejvíce se na tvorbě HDP podílelo Hlavní město Praha (25,8 %), nejméně pak Karlovarský kraj (2,1 %).

HDP na obyvatele tvořil 74,8 % HDP na obyvatele v České republice.

Hrubý domácí produkt na obyvatele v Libereckém kraji v roce 2010 dosáhl 268 480 Kč, což představuje meziroční nárůst o 1,2 %. Uvedený výsledek se však i v roce 2010 pohyboval pod průměrem České republiky, a to o 90 477 Kč a tvořil 74,8 % celorepublikového HDP na obyvatele. Hodnota HDP na jednoho obyvatele v Libereckém kraji v roce 2010 byla po Karlovarském kraji druhá nejnižší.

Hrubý domácí produkt v Libereckém kraji (běžné ceny)

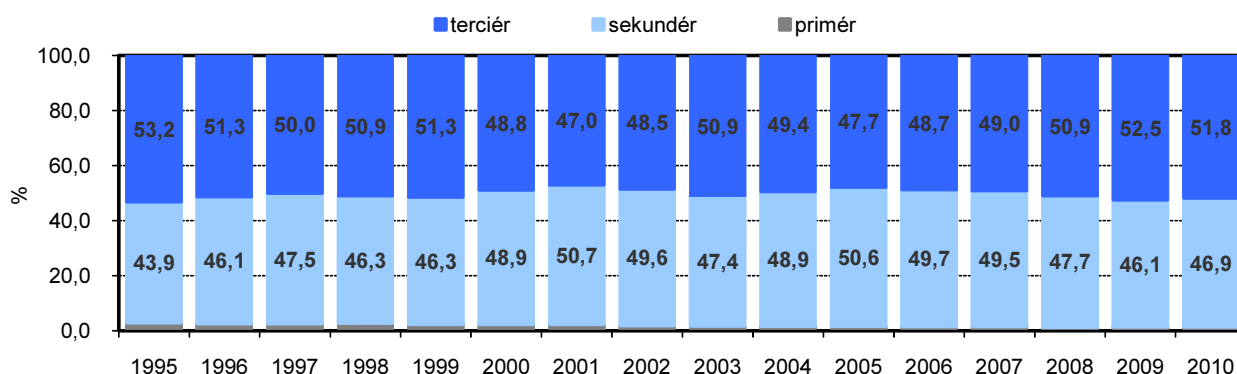
Hrubou přidanou hodnotu v roce 2010 vytvářel především sektor služeb....

.....podíl primárního sektoru dlouhodobě klesá.

Podíl primárního sektoru na tvorbě hrubé přidané hodnoty (HPH) se jak v Libereckém kraji, tak v celé České republice neustále snižuje. V roce 2010 zastoupení tohoto sektoru ve struktuře HPH činilo 1,4 % v Libereckém kraji a 1,7 % v České republice. Pokles od roku 2005 tedy představuje 0,3 procentního bodu v případě Libereckého kraje a 0,9 procentního bodu v případě České republiky. Příspěvek primárního sektoru na tvorbě HPH byl v Libereckém kraji ve srovnání s jeho úrovní v České republice po celé sledované období podprůměrný. Sekundární sektor v roce 2010 v Libereckém kraji tvořil 46,9 % HPH, což je o 9,3 procentních bodů více než tomu bylo v případě České republiky. Není to však nijak výjimečná situace, podíl průmyslových odvětví na tvorbě hrubé přidané hodnoty Libereckého kraje je dlouhodobě nadprůměrný. Nejvyššího podílu na tvorbě HPH v Libereckém kraji sekundární sféra dosáhla v roce 2005 (50,6 %). Zastoupení sekundární sféry na tvorbě HPH se od roku 2005 snížilo v České republice o 0,5 procentních bodů, v Libereckém kraji dokonce o téměř 4 procentní body. Terciární sektor se v roce 2010 v Libereckém kraji na hrubé přidané hodnotě podílel z 51,8 % a převážil tak podíl sekundárního sektoru o 4,9 procentních bodů. Opačný stav, kdy podíl sekundárního sektoru převýšil podíl terciárního sektoru, nastal v letech 2005–2007. Ve vztahu k České republice dosahoval podíl terciárního sektoru na HPH v Libereckém kraji po celé období 2005–2010 podprůměrných hodnot.

Z mezikrajského pohledu vykazuje nejvyšší zastoupení primárního sektoru na tvorbě hrubé přidané hodnoty Kraj Vysočina (3,96 % v roce 2010), sekundární sféra se na HPH nejvíce podílela ve Zlínském kraji (52,5 %) a prvenství v terciárním sektoru patřilo Hlavnímu městu Praha (81,8 %).

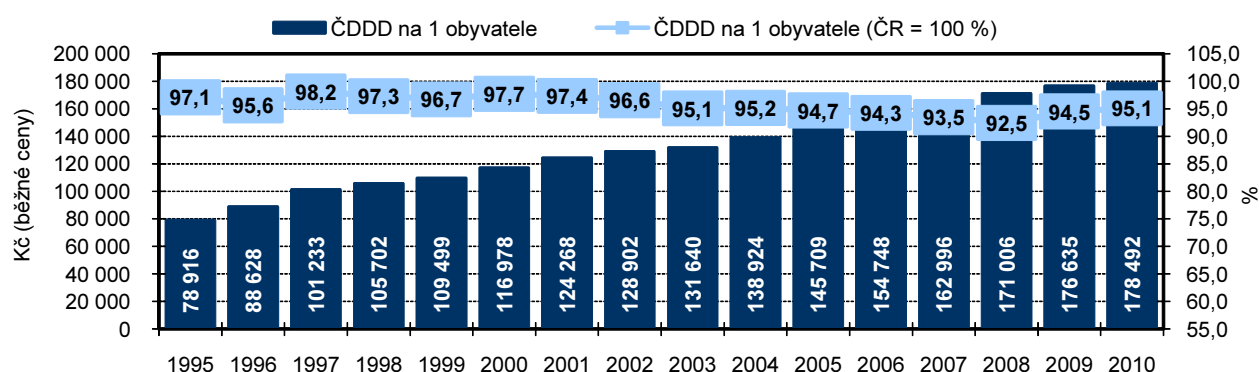
Podíl sektorů národního hospodářství na tvorbě hrubé přidané hodnoty v Libereckém kraji

Čistý disponibilní důchod na 1 obyvatele kraje činil 178 492 Kč, tzn. 95,1 % jeho hodnoty v České republice.

Ukazatelem, který do určité míry vymezuje úroveň materiálního bohatství domácností trvale bydlících v daném regionu, je čistý disponibilní důchod domácností (ČDDD). Čistý disponibilní důchod domácností v Libereckém kraji v roce 2010 dosáhl 78 444 mil. Kč. ČDDD na 1 obyvatele Libereckého kraje dosáhl v roce 2010 hodnoty 178 492 Kč, což představovalo 95,1 % republikové úrovně. Nadprůměrného čistého disponibilního důchodu domácností na 1 obyvatele bylo v roce 2010 dosaženo pouze ve 2 krajích České republiky, a to v Hlavním městě Praha (246 119 Kč) a Středočeském kraji (198 607 Kč). V ostatních krajích hodnota ukazatele celorepublikového průměru nedosahovala. Nejvyšší rozdíl ve srovnání s republikovým průměrem vykázal Olomoucký kraj, ve kterém čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele činil 90,2 % průměru ČR.

Čistý disponibilní důchod domácností v Libereckém kraji (běžné ceny)

3.2 Organizační statistika

V Registru ekonomických subjektů je zapsáno téměř 119 tisíc jednotek.....

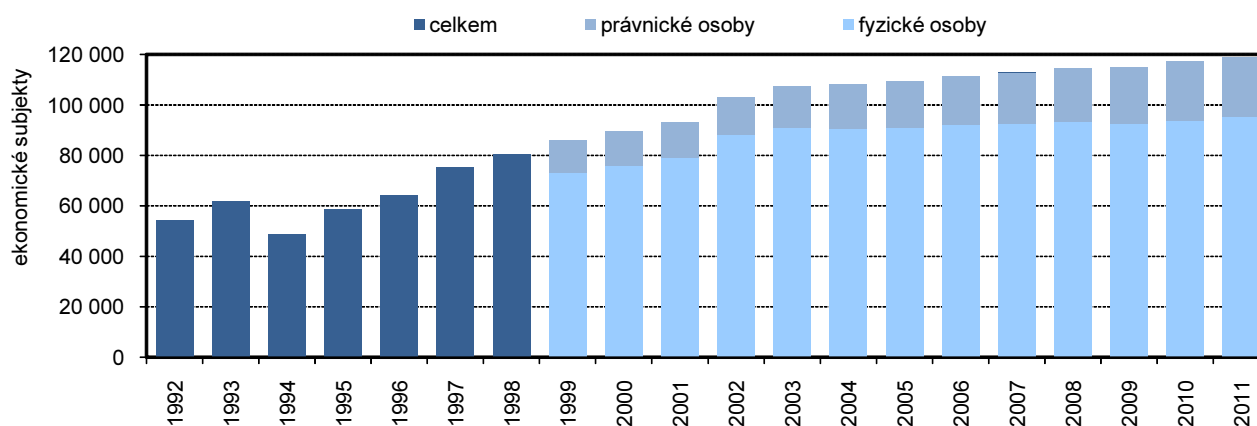
Počet ekonomických subjektů se sídlem na území Libereckého kraje, které jsou zapsány v Registru ekonomických subjektů (RES), činil ke konci roku 2011 téměř 119 tisíc (meziročně více o 1,3 %), z toho pouze u necelé poloviny subjektů byla zjištěna aktivita.

.....mezi nimi převažují fyzické osoby.

Dlouhodobě nejpočetnější skupinou jsou z hlediska právní formy fyzické osoby – k poslednímu dni roku 2011 na území Libereckého kraje bylo v RES zapsáno 95 268 fyzických osob, tj. 80,2 % všech zapsaných subjektů. V rámci této kategorie jednoznačně převažovaly fyzické osoby nezapsané v obchodním

rejstříku. Právnícké osoby k 31. 12. 2011 tvořily 19,8 % zapsaných subjektů a jejich počet činil 23 498 osob. Meziroční nárůst subjektů v případě fyzických osob činil 1,6 %, v případě právníckých osob 0,2 %.

Ekonomické subjekty v Libereckém kraji

Právnícké osoby reprezentují hlavně obchodní společnosti.

Právnícké osoby tvořily především obchodní společnosti (44,5 % právníckých osob). Významné postavení mezi právníckými osobami mají zahraniční podnikatelské subjekty, ke konci roku 2011 tvořily více než 20 %. Početnou právní formou jsou také nejrůznější zájmová, profesní a jiná sdružení (3 081 subjektů) a jejich organizační jednotky (1 517 subjektů).

Většina registrovaných subjektů působila v odvětví „Velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel“.

Většina registrovaných subjektů (tj. 28 504 subjektů, 24,0 % registrovaných jednotek) ke konci roku 2011 působila v odvětví „Velkoobchod, maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel“. V pořadí druhým nejpočetnějším odvětvím byl průmysl, ve kterém v roce 2011 jako svou hlavní činnost uvedlo 18 503 subjektů, tj. 15,6 % všech registrovaných jednotek. V rámci průmyslu pak byla převážná většina subjektů zaměřena na zpracovatelský průmysl (96,3 % průmyslových subjektů). Stavebnictví bylo v roce 2011 hlavní činností pro 17 162 subjektů (14,5 % registrovaných jednotek). Více než deset tisíc subjektů evidovala také odvětví vztahující se k „Profesním, vědeckým a technickým činnostem“. Stejná struktura ekonomických subjektů z hlediska odvětví ekonomické činnosti byla sledována také v letech 2009 a 2010.

V rámci sektorového třídění poskytovala většina subjektů služby.

Z hlediska sektorového členění se největší část registrovaných ekonomických subjektů „zabývala“ poskytováním služeb, v terciárním sektoru působilo 63,0 % subjektů. V sekundárním sektoru (sektoru průmyslových odvětví) působilo 30,0 % subjektů, podíl primární sféry (zemědělství, lesnictví, rybolov) představoval 3,7 %.

Pouze 12 subjektů mělo více než 1 000 zaměstnanců.

Pohled na členění ekonomických subjektů podle počtu zaměstnanců naznačuje, že převážná část jednotek počet zaměstnanců neuvádí (61,4 %) nebo zaměstnance nemá (30,1 %). Do kategorie 1–5 zaměstnanců k 31. 12. 2011 spadalo 6 811 firem (5,7 % všech subjektů), více než 1 000 zaměstnanců uvedlo 12 firem (v roce 2000 to bylo 15 firem).

3.3 Zemědělství

Zemědělská produkce je v našem kraji druhá nejnížší.

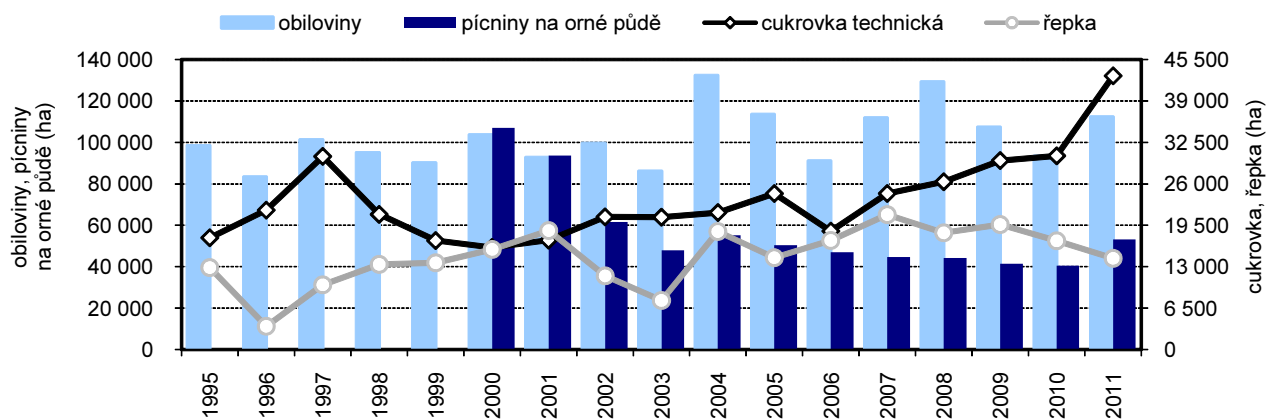
Produkce zemědělského odvětví představuje celkovou finální produkci odvětví zemědělství, která toto odvětví opouští. V roce 2010 podle posledních dostupných dat dosáhla v Libereckém kraji v běžných cenách hodnoty 1 845,

7 mil. Kč, meziročně se zvýšila pouze nepatrně (o 0,2 %). Z regionálního pohledu je produkce libereckých zemědělců po Karlovarském kraji druhá nejnižší. Rostlinná produkce se na celkové zemědělské produkci podílela 51,5 %, v rámci ní pak dominovaly dvě skupiny plodin – obiloviny (35,3 %) a krmné plodiny (34,8 %). Rozhodující podíl na živočišné produkci, která tvořila 46,0 % celkové produkce, měly živočišné výrobky (58,5 %).

Sklizeň obilovin v roce 2011 příznivě ovlivnily nejen vegetační podmínky, ale také změny osevních ploch.

Sklizeň obilovin v roce 2011 významně ovlivnily nejen vegetační podmínky, ale také změny osevních ploch. Ve většině případů se osevní plochy v porovnání s rokem 2010 navýšily, což v konečném důsledku znamenalo také navýšení sklizní. Celková produkce obilovin se tak při současném nárůstu osevní plochy o 1,0 % meziročně navýšila o 20,2 %. Podobně tomu bylo také v případě stěžejní obiloviny Libereckého kraje pšenice (nárůst produkční plochy o 6,9 %, nárůst sklizně o 20,3 %) a stejný vývoj byl patrný také u ječmene (nárůst sklizně o 26,0 % při nárůstu produkční plochy o 6,8 %). Jiná situace byla patrná u produkce žita – snížení produkčních ploch o téměř polovinu způsobilo pokles sklizně o 38,2 %.

Sklizeň vybraných plodin v Libereckém kraji

Vyšší úroda byla zaznamenána také u brambor, cukrovky, kukuřice na zeleno a siláž a sena.

Rok 2011 byl příznivým také pro produkci brambor, technické cukrovky, kukuřici na zeleno a siláž a dařilo se i produkci sena. Snížení produkční plochy brambor úrodu neovlivnilo, naopak byla dokonce o 25,3 % vyšší než v roce 2010. Osevní plocha technické cukrovky vzrostla o 10,6 % a sklizeň se tak navýšila dokonce o 41,3 %. Produkce kukuřice na zeleno a siláž vzrostla o 32,1 % při nárůstu osevní plochy o 5,2 % (nárůst sklizňové plochy činil 3,1 %). Méně příznivý byl rok 2011 pro produkci řepky. Hlavní podíl na tom ovšem mělo snížení osevní i sklizňové plochy této komodity o 13,1 %, které v konečném důsledku přineslo snížení sklizně o 16,2 %.

Řepky se však urodilo méně.

V kraji se chová méně skotu a prasat, naopak drůbeže je více.

Soupisem hospodářských zvířat k 1. 4. 2012 byl v Libereckém kraji zjištěn meziroční pokles stavu skotu a prasat, naopak vzrostly stavy drůbeže, koz (vč. kozlů), ovcí a koní. Pokles skotu o 2,4 % nastal po nepřetržitém růstu jejich počtu od roku 2007, stavy prasat od tohoto roku klesají trvale (ve srovnání se stavem k 1. 4. 2011 téměř o 9 %). Celkový stav drůbeže se oproti soupisu z roku 2011 zvýšil o více než 12 %, stavy slepic se zvýšily o necelých 13 %. O téměř jednu čtvrtinu vzrostl stav koz a kozlů.

Živočišná produkce kraje odpovídá postavení zemědělství v ekonomice kraje.

Výroba mléka je do jisté míry ovlivněna situací na jeho trhu. V roce 2011 ji můžeme považovat za stabilní, neboť v Libereckém kraji se projevila pouze v mírném poklesu jeho výroby (o 0,1 %). Snáška konzumních vajec poklesla o 4,2 %. Ani produkcí masa (bez drůbežího) Liberecký kraj nepatří ke špičce mezi kraji. V našem kraji bylo na jatkách vyrobeno pouze 1 % produkce masa České republiky. Meziročně vzrostla o necelá 3 % a ve struktuře mírně převažuje produkce vepřového masa (50,2 %) nad výrobou hovězího (49,4 %).

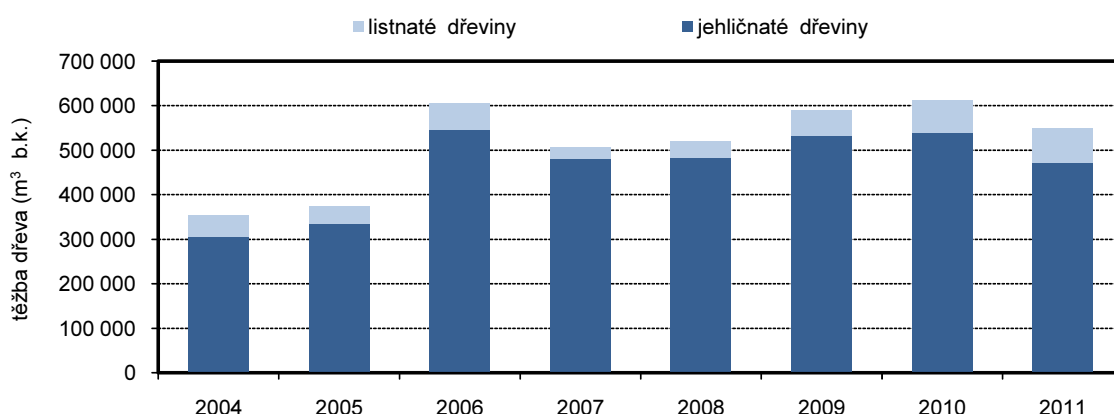
Zanedbatelná je výroba skopového, jehněčího a koňského.

3.4 Lesnictví

V roce 2011 se v kraji intenzivněji zalesňovalo.

Lesní pozemky v roce 2011 v Libereckém kraji zabíraly území o rozloze 140 611 ha, což představovalo 5,3% podíl na celorepublikové výměře. Zalesňování probíhalo ve srovnání s rokem 2010 intenzivněji, bylo zalesněno o necelých 17 % více ploch. K zalesnění se ve větší míře použily jehličnaté dřeviny (62,3 % zalesněných ploch) a v rámci nich smrk. Z listnatých dřevin, které pokryly 37,7 % ploch, převažoval buk.

Těžba dřeva v Libereckém kraji

Objem těžby mírně poklesl.

V uplynulém roce poklesl objem vytěženého dřeva o jednu desetinu a z hlediska druhu pak opět převažovaly jehličnany (téměř 86 % celkové těžby 549 301 m³ b. k.). Podíl vytěženého dřeva poškozeného živelními pohromami dosáhl 6,3 % a ve srovnání s rokem 2010, s rokem, ve kterém náš kraj zasáhly rozsáhlé povodně, poklesl o více než 17 procentních bodů.

3.5 Průmysl

Tržby průmyslových podniků rostly.

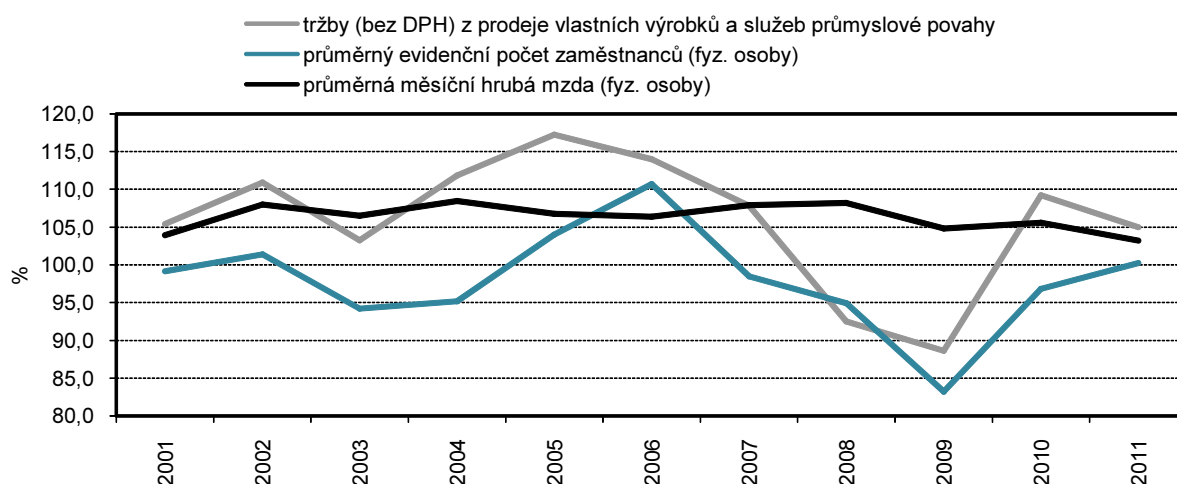
Již druhým rokem po propadu v letech 2008 a 2009 zaznamenaly průmyslové podniky se 100 a více zaměstnanci se sídlem v Libereckém kraji (i přes pokles jejich počtu o 8 jednotek) růst tržeb z prodeje vlastních průmyslových výrobků a služeb průmyslové povahy, a to o 5,0 % na 115,9 mld. (tj. 4,0 % objemu tržeb za Českou republiku). Tržby se meziročně zvýšily ve všech krajích, v celé České republice činil nárůst 8,3 %. Stejný vývoj je patrný (s výjimkou Středočeského kraje) i v případě tržeb za přímý vývoz. V České republice vzrostly o více než 17 %, v Libereckém kraji o 4,8 % na 71,4 mld. Zatímco objem tržeb z prodeje vlastních výrobků řadí Liberecký kraj na 9. pozici mezi kraji České republiky a objem tržeb za přímý vývoz na 11. pozici, podíl těchto tržeb ve výši 61,7 % ho vynesl na 6. místo.

Počet zaměstnanců je stabilní, produktivita práce roste.

Počet zaměstnanců velkých průmyslových firem sídlících v Libereckém kraji v roce 2011 se oproti předchozímu roku výrazně nezměnil (růst o 0,3 %). Jejich průměrná hrubá mzda se jen nepatrně pohybovala pod republikovým průměrem (o 85 Kč) a vzrostla o 3,2 % na 26 183 Kč. V mezikrajském žebříčku tak byla čtvrtá nejvyšší. Pozitivním jevem je současný růst produktivity práce o 4,7 %.

Indexy meziročního vývoje vybraných ukazatelů v průmyslových podnicích se 100 a více zaměstnanci se sídlem v Libereckém kraji

3.6 Stavebnictví

Menší firmy na rozdíl od firem větších vykázaly růst základní stavební výroby.

V roce 2011 v Libereckém kraji v průměru působilo 19 stavebních firem s 50 a více zaměstnanci (o dvě více než v roce 2010), které v průměru zaměstnávaly 1 896 osob. Tento stav se meziročně téměř nezměnil (nárůst o 0,5 %) a téměř se nezměnila ani průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců. Dosáhla 27 673 Kč (meziročně méně o 0,1 %), o více než 1 500 se pohybovala pod republikovým průměrem a v mezikrajském žebříčku byla pátou nejvyšší mzdou. Objem základní stavební výroby meziročně poklesl o 7,8 % v důsledku poklesu jak pozemního (o 9,6 %), tak inženýrského stavitelství (o 9,4 %). Opačné výsledky vykázaly stavební firmy s 20 a více zaměstnanci se sídlem v našem kraji, objem stavebních prací realizovaný těmito firmami meziročně vzrostl o 7,4 %.

Práce na stavbách meziročně poklesly ve všech krajích s výjimkou kraje Jihočeského a Kraje Vysočina.

Stavební práce provedené přímo na stavbách v Libereckém kraji dosáhly v roce 2011 hodnoty 8 mld. Kč, tj. 3,2 % objemu prací provedených v celé České republice. Téměř ve všech krajích České republiky práce na stavbách meziročně poklesly, v našem kraji o 4,4 %. Výjimku představují dva kraje – Jihočeský (nárůst o téměř 30 %) a Kraj Vysočina (nárůst o více než 13 %). Nová výstavba, rekonstrukce a modernizace představovala 85,6 % stavebních prací provedených v Libereckém kraji a svým poklesem o necelých 9 % zapříčinila uvedený výsledek. Opravy a údržba meziročně totiž vzrostla o více než jednu třetinu. Z objemu stavebních prací provedených v kraji v roce 2001 připadá 47 % pro veřejné zadavatele, což představuje oproti předcházejícímu roku snížení podílu o 8 procentních bodů.

Stavební aktivita je v kraji podprůměrná.

V přepočtu na 1 obyvatele Libereckého kraje připadlo necelých 19 tis. Kč stavebních prací. Stavební aktivita v našem kraji se pohybuje pod republikovým průměrem a dosažený výsledek jej zařadil na 9. místo mezikrajského žebříčku. Z okresů Libereckého kraje zaostává okres Jablonec nad Nisou (6,2 tis. Kč na 1 obyvatele) a Semily (14,1 tis. Kč na 1 obyvatele).

3.7 Bytová výstavba

Zahájená výstavba poklesla.

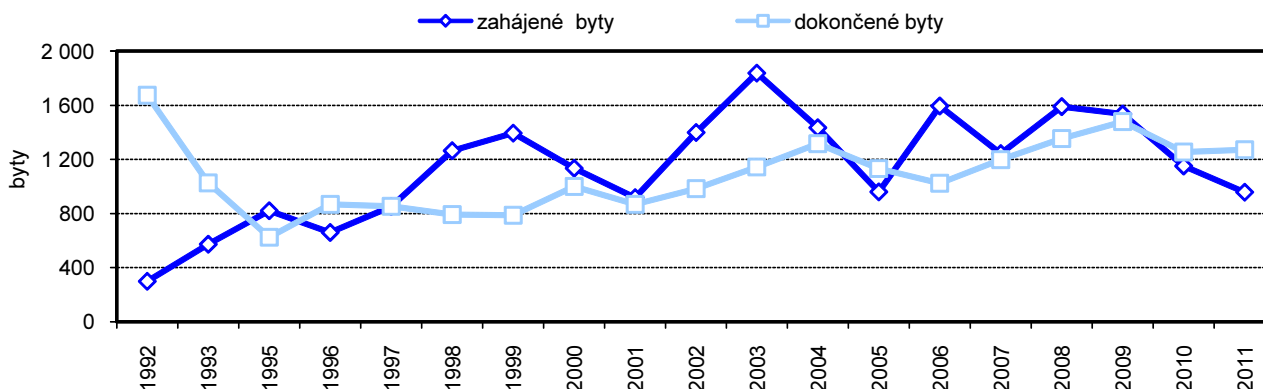
V roce 2011 zaznamenala bytová výstavba v Libereckém kraji poměrně výrazný propad. Během sledovaného roku byla v našem kraji zahájena výstavba

839 bytů, tedy o 27,2 % bytů méně než v roce 2010 a nejméně od roku 2006.

Staví se stále především rodinné domy.

Z téměř 82 % se jednalo o započetí výstavby nových objektů a převahu držely byty, které vzniknou v rodinných domech (628 bytů, tj. 74,9 % všech zahájených bytů). Výstavbou bytových domů bude v budoucnu získáno pouze 26 bytů (3,1 %), nástavbou, přístavbou a vestavbou k rodinným a bytovým domům 58 bytů (6,9 %). Další nové byty vzniknou stavební úpravou nebytových prostor (81 bytů, 9,7 %), v nebytových budovách bude realizováno 27 bytů (3,2 %). O 19 bytů bude rozšířena síť bytů v domech s pečovatelskou s pečovatelskou službou a domech-penzionech.

Bytová výstavba v Libereckém kraji

Méně bytů se dokončuje.

Podobně se v roce 2011 vyvíjel i počet dokončených bytů. Zatímco v roce 2011 bylo v našem kraji zkolaudováno 957 nových bytů, v roce 2010 jich bylo o 23,8 % (299 bytů) více. V časové řadě let 2006–2011 vykazovala dokončená výstavba v kraji rostoucí tendenci do roku 2009, od té doby klesá.

Struktura dokončených bytů odpovídá struktuře bytů zahájených.

Ve struktuře dokončené výstavby v Libereckém kraji z 67,5 % převažovaly byty v rodinných domech. V bytových domech bylo realizováno 18,5 % všech bytů, v nástavbách, přístavbách a vestavbách k rodinným či bytovým domům 7,5 % bytů. Ve stavebně upravených nebytových prostorech vzniklo 34 bytů (3,6 %), v nebytových stavbách 28 bytů (2,9 %). V domech s pečovatelskou službou a v domech-penzionech v průběhu roku 2010 nebyl dokončen žádný byt.

Více než čtvrtina bytů byla v roce 2011 dokončena ve městě Liberec.

Více než čtvrtina bytů dokončených v Libereckém kraji v roce 2011 připadala na krajské město Liberec. Z bytů dokončených v letech 2006–2011 bylo ve městě Liberec realizováno 32,8 %, tj. 2 382 bytů. Mezi obcemi s nejvyšším počtem dokončených bytů (více než 100) v letech 2006–2011 se kromě měst (Jablonec nad Nisou, Harrachov, Česká Lípa, Turnov, Nový Bor, Hrádek nad Nisou, Rychnov u Jablonce nad Nisou a Velké Hamry) zařadila také obec Šimonovice.

Nejvyšší intenzitu bytové výstavby evidují v obci Bohatice.

Intenzita bytové výstavby, tj. počet dokončených bytů na 1 000 obyvatel, dosáhla v roce 2011 v Libereckém kraji hodnoty 2,18 bytů, což byla nejnižší hodnota za období 2006–2011. Nejvyšší intenzita pak byla v rámci sledovaného období zjištěna v roce 2009 (3,38 bytů). Z hlediska okresů se v roce 2011 „nejintenzivněji“ a nadprůměrně stavělo v okrese Semily (2,53 ‰) a Liberec (2,51 ‰). Z pohledu jednotlivých obcí Libereckého kraje dosáhla bytová výstavba v roce 2011 nejvyšší intenzity v obci Bohatice (33,5 bytů na 1 000 obyvatel), Šimonovice (29,4 ‰) a Svojkov (20,6 ‰).

3.8 Stavební povolení

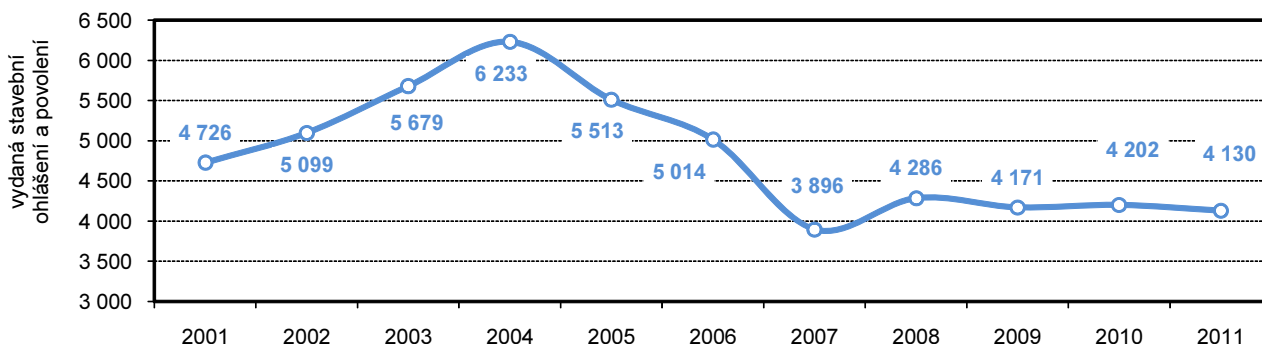
V roce 2011 vyřizovaly

Stavební úřady působící na území Libereckého kraje přijaly a vydaly v průběhu

stavební úřady méně žádostí o stavební povolení.

roku 2011 celkem 4 130 stavebních ohlášení a povolení, ve srovnání s předchozím rokem 2010 poklesl zájem o výstavbu o 1,7 %. K poklesu došlo u všech základních druhů staveb, pouze ostatní stavby¹ zaznamenaly meziroční nárůst – meziročně poklesl zájem především o výstavbu budov určených k ochraně životního prostředí (o 18,1 %); méně přijatých a vydaných stavebních povolení (o 2,6 % a o 2,5 %) bylo evidováno u bytových a nebytových budov. V případě ostatních budov se naopak vydalo či přijalo o 8,1 % rozhodnutí více než v roce 2010.

Vydaná stavební ohlášení a povolení v Libereckém kraji

Hodnota stavebních povolení a ohlášení vzrostla.

Celková orientační hodnota uvedených stavebních povolení a ohlášení v roce 2011 dosáhla 15 421 mil. Kč a meziročně se navýšila o 23,3 %. S výjimkou bytových budov se v roce 2011 oproti roku 2010 navýšila hodnota všech základních druhů staveb. V průměru na 1 stavební povolení vydané v Libereckém kraji tak připadlo 3 733,9 tis. Kč tedy o 25,5 % (757,7 tis. Kč) více než v roce 2010.

3.9 Doprava

Hustota silniční sítě v kraji je nadprůměrná.

Podle údajů Ředitelství silnic a dálnic České republiky byla silniční síť v Libereckém kraji v roce 2011 tvořena 2 424 km rychlostních silnic a silnic I. až III. třídy, přičemž 29,1 % z uvedené délky silnic bylo v provozu v okrese Liberec, 26,9 % v okrese Česká Lípa, 25,6 % v okrese Semily a 18,4 % v okrese Jablonec nad Nisou. Hustota silniční sítě 76,6 km na 100 km² území se pohybuje nad průměrem České republiky (70,7 km na 100 km²). Z územního pohledu se nejhustší silniční síť vyskytuje v zalidněném okrese Jablonec nad Nisou (110,7 km na 100 km²) a to i přesto, že se na poměrně značné části jeho území rozprostírají Jizerské hory. Nejnižší hustotou silniční sítě se vyznačuje okres Česká Lípa (60,8 km na 100 km²), na jehož teritoriu se nachází bývalý Vojenský újezd Ralsko. Ve struktuře komunikací Libereckého kraje chybí stejně tak jako v Karlovarském kraji dálnice. Silnice I. třídy určené zejména pro dálkovou a mezinárodní dopravu představují 13,8 %, z nich 6,7 % má charakter rychlostních silnic, které jsou lokalizovány v okrese Liberec a Semily. Silnice II. třídy sloužící pro dopravu mezi okresy tvoří 20,1 % silnic, silnice III. třídy sloužící k propojení obcí 66,2 %. Okres Liberec vykazuje nejvyšší podíl silnic I. a III. třídy (33,3 % v prvním případě, 29,8 % ve druhém případě z celkové délky jednotlivých druhů). Okres Semily se vyznačuje nejvyšším podílem silnic II. třídy (38,7 %).

Nejhustší silniční síť má okres Jablonec nad Nisou.

Ve struktuře komunikací Libereckého kraje chybí dálnice.

Dopravě v kraji slouží 894 mostů.

Silniční dopravě mimo jiné slouží i 894 mostů o celkové délce 14 112 m. Ke konci roku 2011 byla v případě 154 mostů (17,4 % všech mostů) nosná

¹ Výstavba vodovodních sítí (včetně vodovodních přípojek), komunikací, mostů, kabelizace, billboardů.

konstrukce ve špatném stavu, v případě 75 mostů (8,4 %) ve velmi špatném stavu. V havarijním stavu se nacházelo 27 mostů (3,0 %).

Počet provozovaných vozidel v kraji roste.

K 31. 12. 2011 bylo na území Libereckého kraje provozováno 295 610 vozidel, meziročně se jejich počet navýšil o 2,0 % (5 769 vozidel), ve srovnání s rokem 2006 o 13,2 % (34 498 vozidel). Na 1 000 obyvatel našeho kraje tak připadlo 675 vozidel (průměr za celou Českou republiku představuje 701 vozidel), z toho 427 osobních (průměr za ČR 437 vozidel).

Nejpočetnější skupinu vozidel v kraji představují osobní automobily.

Nejpočetnější skupinu vozidel v Libereckém kraji představují osobní automobily, k poslednímu dni roku 2011 jich bylo v registru vozidel evidováno 187 007 (63,3 % všech vozidel), téměř 13 % vozidel představovaly motocykly, 7,0 % nákladní automobily. K poslednímu dni roku 2011 bylo v Libereckém kraji provozováno 968 autobusů (0,3 %).

3.10 Věda, IT

V Libereckém kraji roste počet pracovišť zabývajících se vědou a výzkumem.

Důležitým faktorem zajištění konkurenceschopnosti ekonomiky je výzkum a vývoj, jehož výsledky vedou ke zvyšování produktivity, zaměstnanosti a v neposlední řadě k ekonomickému růstu. V Libereckém kraji roste počet pracovišť zabývajících se touto činností. V roce 2010 jich zde působilo už 91, tedy o 17 pracovišť více než v roce 2006, o 4 více než v roce 2009. Převážná většina z nich (82,4 %) působila v podnikatelském sektoru, stejným podílem 7,7 % ve vládním a vysokoškolském sektoru a pouze 2 pracoviště realizovala výzkumnou a vývojovou činnost v soukromém sektoru. Z pohledu vědních oblastí bylo nejvíce pracovišť zaměřeno na technické vědy (68,1 %), z pohledu počtu zaměstnanců převažovala malá pracoviště s méně než 5 zaměstnanci (necelá polovina pracovišť). V uvedených pracovištích bylo zaměstnáno celkem 1 872 osob, z toho 820 výzkumníků. V přepočtu na plnou pracovní dobu věnovanou výzkumným a vývojovým činnostem (FTE) pak počet zaměstnanců činil 1 338 osob, z toho výzkumu se věnovalo 636 osob.

Většina z nich působí v podnikatelském sektoru.

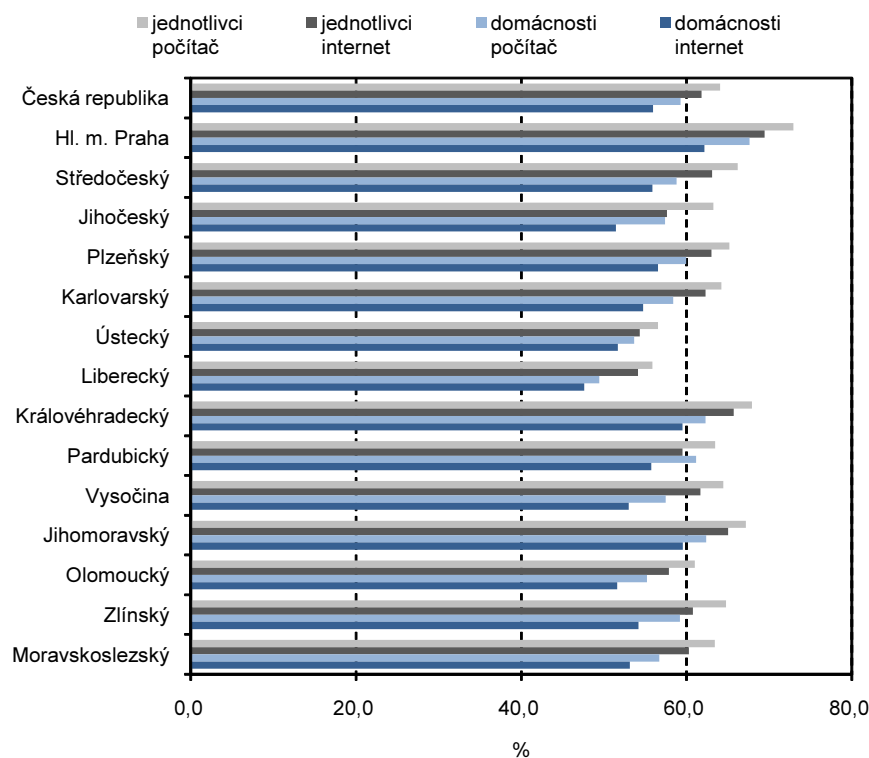
Výzkum a vývoj je financován zejména podnikatelským sektorem.

V roce 2010 bylo na výzkum a vývoj v Libereckém kraji vynaloženo celkem 1 449 mil. Kč, tj. o 2,3 % méně než v roce 2006 a o 9,0 % více než v roce 2009. Zdrojem financování necelých 61 % výdajů byl podnikatelský sektor, z vládního sektoru (státního rozpočtu) směřovalo do výzkumu a vývoje 31,5 %. Soukromé a veřejné zahraniční zdroje pokryly 7,4 % výdajů. Převážná většina výdajů směřovala do technických věd (91,4 %).

Populace Libereckého kraje využívá moderní informační technologie méně než populace v ostatních krajích.

Nástup moderních informačních a komunikačních technologií a jejich využívání jednotlivci a domácnostmi se snaží podchytit Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci. Z výsledků tohoto šetření je patrné, že Liberecký kraj v tomto směru v porovnání s ostatními krajími zaostává. V roce 2010 podíl jednotlivců používajících osobní počítač byl i přes každoroční meziroční nárůst mezi krajími nejnižší a dosáhl 55,9 % (o více než 8 procentních bodů pod republikovým údajem). Stejně tak podíl domácností používajících internet ve výši 49,4 % zařadil náš kraj na poslední místo pomyslného žebříčku (podíl za Českou republiku 59,3 %).

Informační technologie v domácnostech a u jednotlivců podle krajů

3.11 Cestovní ruch

Liberecký kraj potenciálním hostům nabízí 756 ubytovacích zařízení, tj. třetí nejvyšší počet mezi kraji.....

Nenachází se zde však žádný pětihvězdičkový hotel.

Zájem zahraničních hostů o náš kraj klesá.

Struktura zahraničních hostů se dlouhodobě nemění; Každý druhý návštěvník pocházel z Německa.

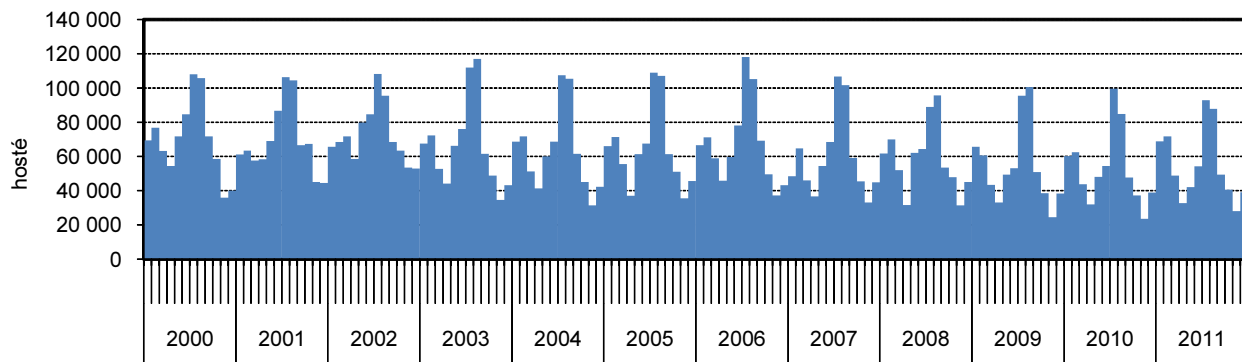
Liberecký kraj byl čtvrtým nejčastějším cílem v případě delších turistických cest.

Z pohledu počtu hromadných ubytovacích zařízení a jejich kapacit zaujímá Liberecký kraj z mezikrajského hlediska významné postavení. Koncem roku 2011 bylo návštěvníkům kraje k dispozici 756 ubytovacích zařízení s nejméně 5 pokoji nebo 10 lůžky (9,9 % z nabídky zařízení České republiky, třetí pozice mezi kraji) s 12 232 pokoji (6,8 % kapacity ČR) a s 36 553 lůžky (7,9 % kapacity ČR). Ve struktuře hromadných ubytovacích zařízení chybí pětihvězdičkový hotel, k dispozici je však 118 hotelů, hotelů, motelů a hotelů garni ve čtyřech kategoriích. Téměř dvě pětiny hromadných ubytovacích zařízení spadá do kategorie penzionů. Méně náročná klientela může využít služeb 28 kempů, 42 chatových osad a 60 turistických ubytoven.

V roce 2011 se v hromadných ubytovacích zařízeních Libereckého kraje ubytoval přibližně stejný počet hostů jako v předchozím roce (632 794 návštěvníků), kteří zde v průměru přespali 3,4krát. Dlouhodobě mezi hosty převažují rezidenti – domácí hosté, jejich podíl v roce 2011 představoval 77,0 %. Zájem zahraničních hostů o náš kraj rok od roku klesá. Zatímco jejich podíl na celkovém počtu hostů v roce 2001 dosáhl svého maxima 37,1 %, o deset let později poklesl na 23,0 %. Struktura zahraničních hostů se dlouhodobě nemění. Každý druhý návštěvník v roce 2011 pocházel z Německa, druhá nejčetnější skupina hostů přicestovala z Polska (12,3 % z celkového počtu zahraničních hostů), třetí z Nizozemska (6,9 %).

Z výsledků výběrového šetření cestovního ruchu vyplývá, že se Liberecký kraj v roce 2011 stal pro občany starší 15 let čtvrtým nejčastějším cílem jejich delších turistických cest (4 noclehy v řadě za sebou mimo obvyklé prostředí). Do našeho kraje směřovala každá desátá cesta. Z pohledu kratších cest (alespoň jeden a nejvíce tři noclehy mimo obvyklé prostředí) je až desátým nejnavštěvovanějším krajem, směřuje sem každá dvacátá cesta.

Hosté v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu Libereckého kraje

4. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

4.1 Půda

Orné půdy ubývá.....

V Libereckém kraji (i ve všech jeho okresech) nadále ubývají plochy orné půdy (od roku 2006 o 4,0 %), a to především ve prospěch zastavěných ploch (od roku 2006 nárůst o 4,3 %) a ploch trvalých travních porostů (nárůst o 3,3 %). Současně pokračuje pozvolné zvyšování podílu lesních pozemků. Od roku 2006 se tyto plochy navýšily o 0,4 %.

.....nejvíce je to patrné v okrese Liberec.

Nejvýraznější úbytek orné půdy je patrný v okrese Liberec (v období 2006–2011 došlo k poklesu o 8,1 %). U ostatních druhů pozemků na Liberecku se výměra naopak navýšila. Na úkor orné půdy se zde rozšířily především plochy sadů (o 8,1 %) a trvalých travních porostů (o 7,5 %), zastavěnost území vzrostla o 2,1 %. Nejvýraznější přírůstek zastavěných ploch ve výši 11,0 % pak mezi roky 2006 a 2011 zaznamenali v okrese Česká Lípa.

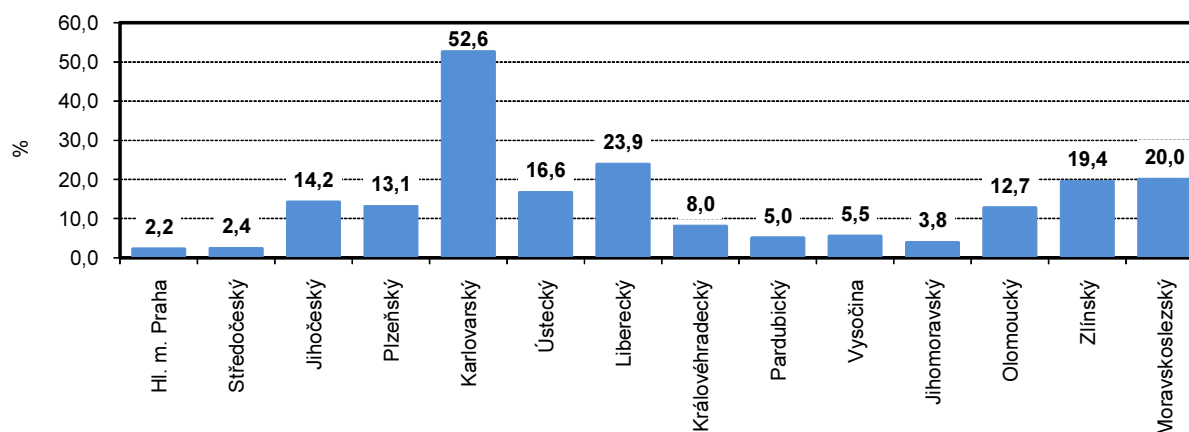
4.2 Ekologické zemědělství

Zájem o ekologické zemědělství v kraji narůstá.

Ačkoliv zemědělství není pro Liberecký kraj stěžejním hospodářským odvětvím, zájem místních farmářů o ekologické zemědělství stále narůstá. Území kraje tvoří zemědělsky méně vhodné lokality (např. podhorské, horské oblasti), kde klasická zemědělská produkce není až tak ekonomicky výhodná. Uvedenou skutečnost potvrzuje i malý počet ekologických zemědělců, kteří zde souběžně hospodaří konvenčním způsobem (v roce 2001 pouze 11 zemědělců). Výměra 28 tis. ha ekologicky obhospodařované půdy v roce 2011 (231 registrovaných ekologických zemědělců) znamená 7. nejvyšší rozlohu mezi kraji. V přechodném období se navíc nachází dalších 5 432 ha půdy.

Podíl ekologicky obhospodařované půdy na zemědělské půdě celkem podle krajů v roce 2011

Zdroj: Ministerstvo zemědělství ČR

Z celkové rozlohy zemědělské půdy na ekologické zemědělství připadá 23,9 % ploch, to je mezi kraji druhý nejvyšší podíl.

Od roku 2006 se počet ekologických zemědělců v našem kraji navýšil téměř 3,5krát, výměra půdy v tomto režimu vzrostla o 55,8 % a výměra půdy v přechodném období pak o 2,7 %. Z celkové rozlohy zemědělské půdy na ekologické zemědělství připadá (včetně půdy v přechodném období) 23,9 % ploch, tedy o 7,3 procentního bodu více než v roce 2006. Tento údaj je mezi kraji druhým nejvyšším (hned po kraji Karlovarském, tj. 52,6 %) a pozici si kraj udržuje po celé sledované období.

Nejvíce ekofarem se

Z meziokresního pohledu se nejvíce ekologických farem nachází na Liberecku

nachází v okrese Liberec, nejvíce půdy obhospodařované ekologickým způsobem mají v okrese Česká Lípa.

(82 v roce 2011) a Semilsku (74 farem). Nejvíce půdy však bylo v roce 2011 ekologickým způsobem obhospodařováno v okrese Česká Lípa (16 147 ha včetně půdy v přechodném období) a v okrese Liberec (12 666 ha). Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělské půdy byl tak logicky nejvyšší v okrese Česká Lípa (37,7 %) a Liberec (27,0 %).

4.3 Vodovody, kanalizace

Na veřejný vodovod není napojeno 11 % obyvatel.

Vodou z veřejných vodovodů bylo v roce 2011 v Libereckém kraji zásobováno 88,9 % jeho obyvatel. Tento podíl se během sledovaného období příliš nemění a pohybuje se v rozmezí od 88,3 % (rok 2008) do 88,9 % (rok 2011). Ve srovnání s Českou republikou (93,4 %) se však jedná o podprůměrnou hodnotu srovnatelnou s Olomouckým krajem (89,9 %). Sousední kraje uvádějí hodnoty vyšší – v Ústeckém kraji je na veřejný vodovod napojeno 96,3 % obyvatel a v Královéhradeckém 92,3 %. Středočeský kraj naopak uvádí údaj o 4,4 procentní body nižší.

Na domácnosti připadá téměř 62 % fakturované vody.

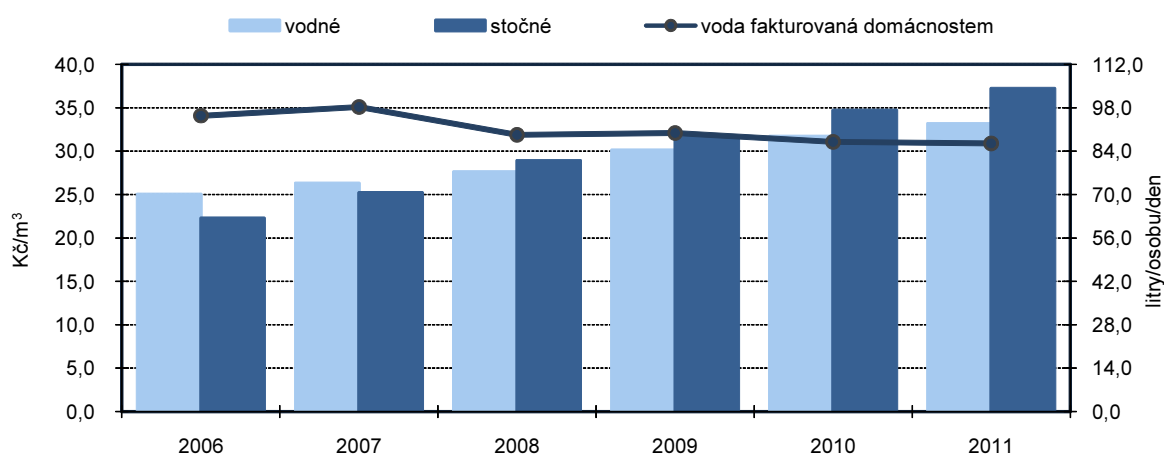
Množství fakturované vody v roce 2011 v Libereckém kraji dosáhlo 19,9 mil. m³. Téměř 62 % pak připadalo na fakturaci pro domácnosti, které jsou tak jejím největším odběratelem. Z hlediska spotřeby vody spadají domácnosti v kraji do skupiny s relativně vyšší spotřebou. V roce 2011 jim bylo fakturováno specifické množství vody ve výši 86,5 litru na osobu a den, tj. 5. nejvyšší spotřeba mezi kraji. Z dlouhodobějšího pohledu však spotřeba vody v domácnostech klesá. V přepočtu na obyvatele se ve srovnání s rokem 2006 jedná o pokles ve výši 9,4 %. Meziročně tato spotřeba klesla o 0,6 % (o 0,5 l). Jednou z hlavních příčin je vývoj cen vodného. Odběratel z Libereckého kraje v roce 2011 v průměru zaplatil 33,20 Kč/m³, což je 5. nejvyšší cena mezi kraji. Ve srovnání s rokem 2006 se pak cena vodného navýšila o 32,8 %.

Spotřeba vody v domácnostech klesá, cena vody roste.

Vodné v kraji v roce 2011 bylo 5. nejvyšší.

Specifické množství vody fakturované domácnostem, vodné a stočné v Libereckém kraji

(ceny vodného a stočného jsou uvedeny bez DPH)

Na kanalizaci je v kraji napojeno necelých 70 % obyvatel.

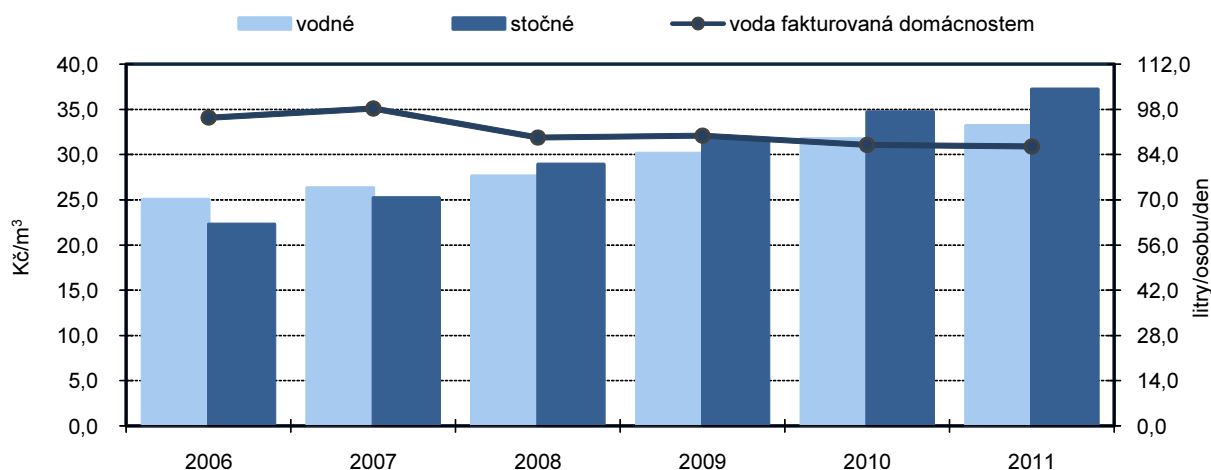
Podíl obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci v našem kraji víceméně stagnuje a v roce 2011 činil 68,9 %. Pokud jsou ale obyvatelé na kanalizaci připojeni, jedná se ve většině případů o kanalizaci končící v čistírně odpadních vod – podíl těchto připojení naopak od roku 2006 roste. Vypouštěné odpadní vody do kanalizace v roce 2011 v celkovém objemu 14,6 mil. m³ byly z 99,5 % čištěny. Cena za odvádění odpadních vod (tedy stočné) se v roce 2011 v Libereckém kraji dostala na úroveň 37,20 Kč/m³, což je mezi kraji nejvyšší a oproti průměru České republiky (27,90 Kč/m³) výrazně nadprůměrná hodnota. Ve srovnání s rokem 2006 cena stočného v našem kraji vzrostla o téměř 67 %.

Cena stočného byla v roce 2011 v našem kraji nejvyšší.

Vodné a stočné podle krajů v roce 2011

(ceny jsou uvedeny bez DPH)

Na území kraje se nachází 82 čistíren odpadních vod.

V roce 2011 disponovalo území Libereckého kraje 82 čistírnami odpadních vod a většina z nich (79 zařízení) pracovala na mechanicko-biologickém principu čištění. Čistírny byly schopny denně zpracovat 141 726 m³ odpadních vod. V porovnání s rokem 2006 vzrostl počet čistíren v kraji o 7 zařízení s tím, že se jednalo pouze o přírůstek mechanicko-biologických zařízení.

4.4 Emise

Úroveň znečištění ovzduší ovlivňují především mobilní zdroje.

Úroveň znečištění ovzduší v Libereckém kraji patří k nejnižším v České republice. V časové řadě 2006–2010 je patrné pozvolné snižování emisí v případě většiny hlavních složek znečišťování. Pouze měrné emise tuhých znečišťujících látek (REZZO 1–4) s výjimkou roku 2009 rostly. K poklesu „emisní činnosti“ došlo jak v případě stacionárních (velkých) zdrojů znečišťování, tak zdrojů mobilních. Na objemu všech sledovaných polutantů se však větší měrou nadále podílejí mobilní zdroje znečišťování.

Měrné emise oxidu siřičitého od roku 2006 poklesly o téměř 30 %.

Mezi roky 2006 a 2010 se nejvýznamněji snížily měrné emise oxidu siřičitého, a to o téměř 30 %. Zásahu na tomto výsledku měly zejména stacionární zdroje znečišťování (REZZO 1), které ve srovnání s rokem 2006 vyprodukovaly o 74,1 % emisí méně než v roce 2010.

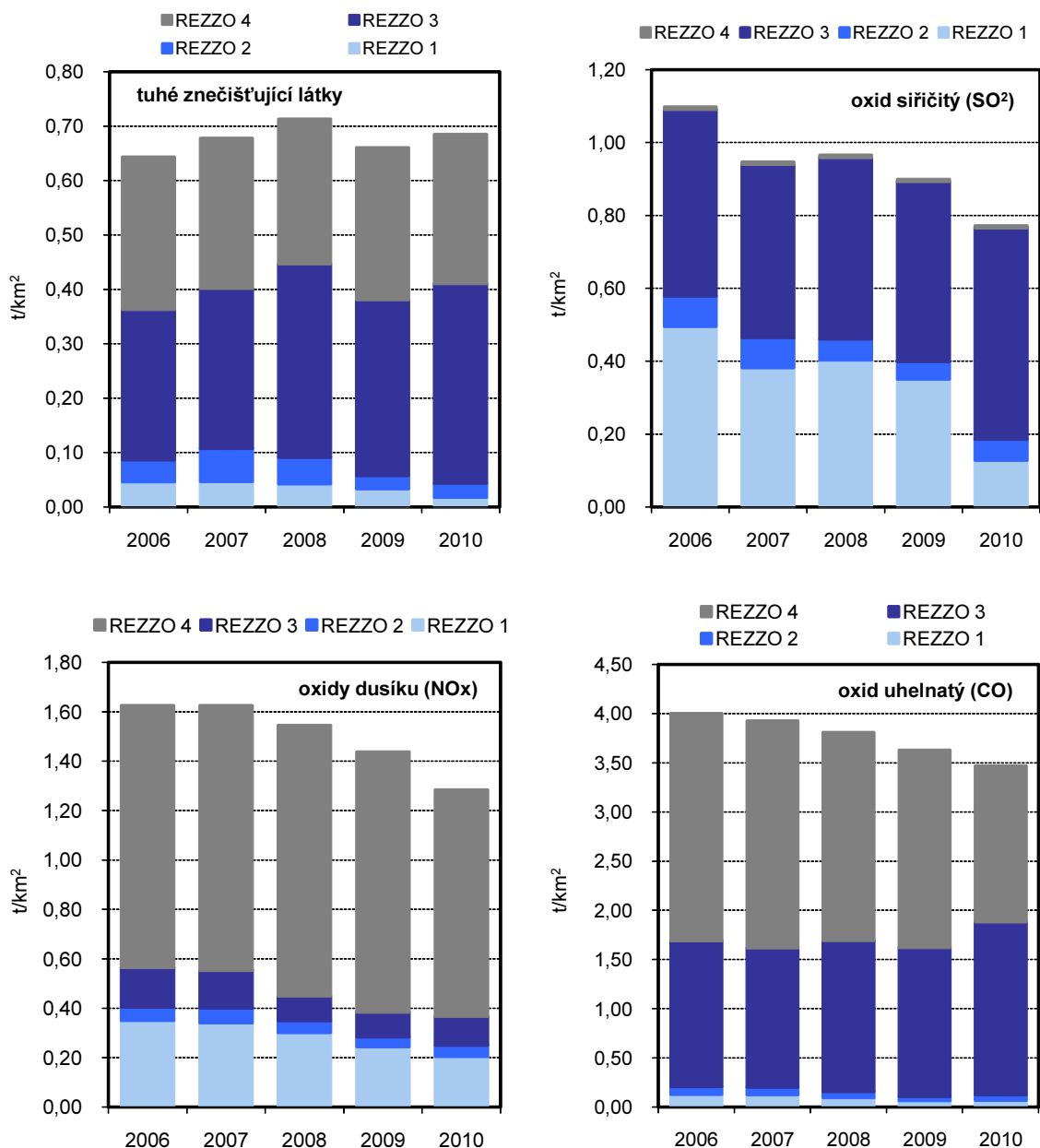
Nejnižší hodnoty jsou evidovány v případě emisí tuhých znečišťujících látek.

Nejméně ovzduší v Libereckém kraji dlouhodobě zatěžují tuhé znečišťující látky. V roce 2010 „spadlo“ na 1 km² 0,68 tun těchto látek, od roku 2006 to však znamená nárůst ve výši 6,5 %. Produkce tuhých znečišťujících látek v případě mobilních zdrojů znečišťování je víceméně stabilní a ve sledovaném období se pohybuje mezi 0,27 a 0,28 t/km². Produkce stacionárních zdrojů zaznamenala proti roku 2006 pokles ve výši 61,8 %.

Menší problémy působí emise dusíku.

V roce 2010 byly v Libereckém kraji naměřeny druhé nejnižší emise oxidu dusíku (1,28 t/km²), nižší hodnota byla zjištěna již jen v Jihočeském kraji (1,23 t/km²). Znečištění oxidy dusíku se v rámci sledované časové řady snižovalo a mezi krajními roky dosáhlo 21,0 %. I v případě této látky se výrazně více projevují mobilní zdroje znečišťování, když se na celkových měrných emisích v roce 2010 podílely více než 70 %, zatímco podíl stacionárních zdrojů atakoval „pouze“ 16% hranici. Ovšem i zde došlo mezi roky 2006 a 2010 k poklesu – mobilní zdroje zaznamenaly pokles ve výši 13,5 %, znečištění způsobené stacionárními znečišťovateli pokleslo o 41,7 %.

Měrné emise vybraných znečišťujících látek v Libereckém kraji

Naopak nejvyšší hodnoty jsou naměřeny v případě oxidu uhelnatého.

Ovzduší Libereckého kraje nejvíce ovlivňují emise oxidu uhelnatého. Spad této látky v roce 2010 dosáhl 3,47 tun na km². Ačkoliv je to o 13,4 % méně než v roce 2006, ve srovnání s ostatními kraji České republiky si Liberecký kraj polepšil pouze o 1 pozici a v pomyslném žebříčku obsadil 7. příčku. Mobilní zdroje se na produkci oxidu uhelnatého v roce 2010 podílely 45,7 %, stacionární pak 1,9 %. Snížení objemu produkce bylo zjištěno v případě obou znečišťovatelů – mobilní zdroje ve srovnání s rokem 2006 vyprodukovaly o 31,5 % méně škodlivin, produkce stacionární zdrojů byla nižší o 48,1 %.

4.5 Odpady

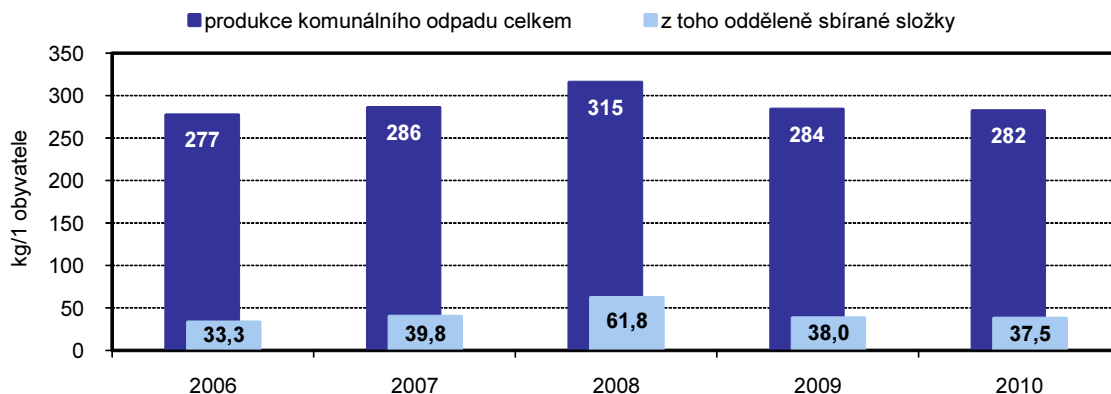
Produkce komunálního odpadu poklesla, snížení zaznamenaly také odděleně sbírané

Produkce komunálního odpadu v Libereckém kraji v roce 2010 meziročně poklesla o 0,7 %. V přepočtu na 1 obyvatele v témže roce dosáhla 282 kg, což je třetí nejnižší hodnota mezi kraji a z celorepublikového pohledu je toto množství podprůměrné. Produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele rostla

složky odpadu.

až do roku 2008, kdy její hodnota činila 315 kg a od té doby klesá. Podíl odděleně sbíraných složek (s ohledem na uvedený vývoj) kulminoval v roce 2008, kdy dosáhl 19,6 %. V roce 2010 poklesl na 13,3 % a mezi kraji tak byl třetí nejnižší. Množství odděleně sbíraných složek komunálního odpadu v roce 2010 dosáhlo 37,5 kg/obyvatele. Maximální hodnota (61,8 kg/obyvatele) byla vykázána v roce 2008.

Produkce komunálního odpadu (v kg/obyvatele)

Průmyslový odpad pochází především ze zpracovatelského průmyslu.

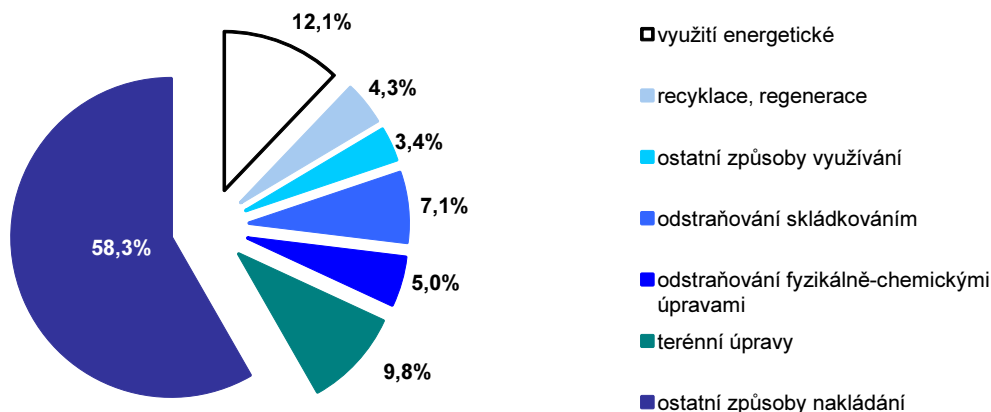
Ve struktuře podnikových odpadů v Libereckém kraji tvoří zhruba 40 % odpady ze zpracovatelského průmyslu. Druhým odvětvím s vysokou produkcí odpadů je stavebnictví (23,7 % v roce 2010) a třetím jsou činnosti přímo související s odpadovým hospodářstvím (23,0 %). V přepočtu na 1 obyvatele bylo v roce 2010 v kraji vytvořeno 658 tun odpadu. Meziročně to znamená o 19,8 % odpadů více, oproti roku 2006 je to však zhruba 14% pokles. I produkce podnikového odpadu na 1 obyvatele až do roku 2008, kdy dosáhla 1 683 kg, rostla. Po roce 2008 vývoj zatím kolísá.

Celkové množství odpadu, se kterým je nakládáno, roste až do roku 2009. V roce 2010 dochází k meziročnímu poklesu ve výši 27,3 %. Oproti roku 2006 je však množství evidované v roce 2010 o více než 66 % vyšší. Podíl nebezpečného odpadu na celkovém nakládání je v časové řadě proměnlivý.

Podíl recyklovaných a regenerovaných odpadů nemá v Libereckém kraji jednoznačnou tendenci.

Podíl využitého odpadu od roku 2006 do roku 2009 klesal, ovšem v roce 2010 se meziročně o 7,4 procentní body navýšil. V roce 2010 tak bylo využito téměř 25 % odpadu. Využívání recyklace nebo regenerace nemá v Libereckém kraji jasnou tendenci. V roce 2010 bylo zrecyklováno (zregenerováno) 4,3 % využitých odpadů, zatímco v roce 2006 tímto procesem prošlo 7,5 % odpadů. Největší podíl (12,1 %) recyklovaného odpadu byl zaznamenán v roce 2007. Odstraněním bylo v roce 2010 „zlikvidováno“ 14,8 % odpadů.

Vybrané způsoby nakládání s odpady v Libereckém kraji v roce 2010

4.6 Výdaje na ochranu životního prostředí

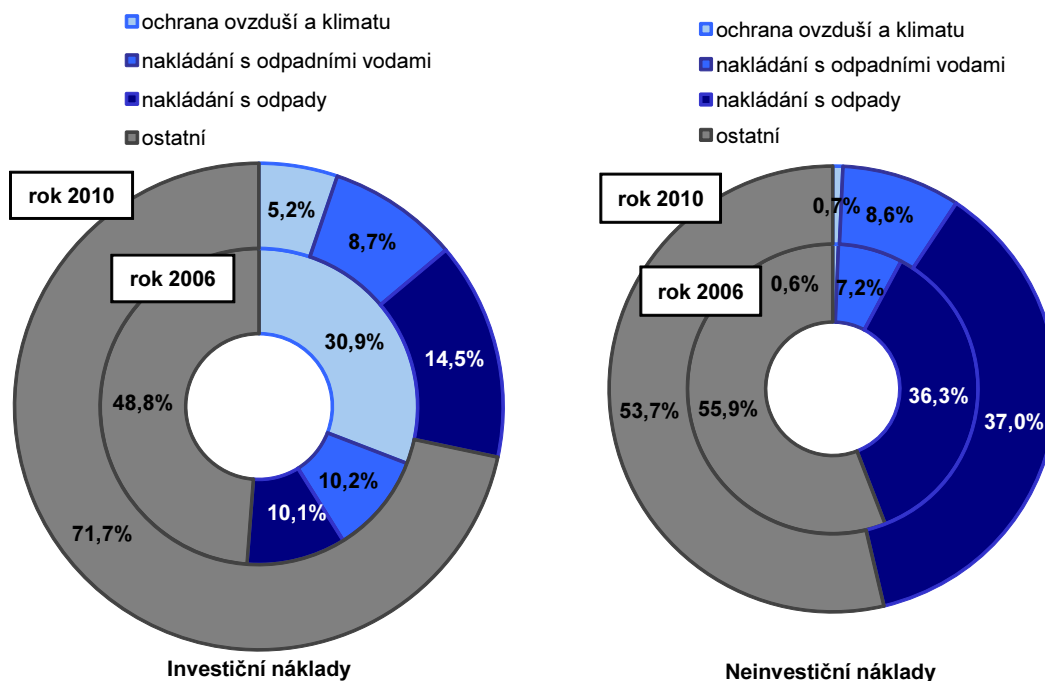
Investice do ochrany životního prostředí meziročně poklesly.

Investice na ochranu životního prostředí (podle sídla investora) v Libereckém kraji narůstaly od roku 2006 do roku 2009. V roce 2010 však celkový objem meziročně o 46,4 % poklesl a činil 958 179 tis. Kč. Podle místa investice a v přepočtu na 1 obyvatele bylo v Libereckém kraji pro účely ochrany životního prostředí proinvestováno 2 089 Kč (meziročně o 1 738 Kč méně, oproti roku 2006 však o 1 172 Kč více).

Nejvíce prostředků se v roce 2010 vložilo do oblasti nakládání s odpady.

Struktura vynaložených finančních prostředků byla (oproti předchozím letům) v roce 2010 shodná jak v případě investic, tak i neinvestičních nákladů. Nejvíce prostředků tedy směřovalo do oblasti nakládání s odpady, naopak nejméně bylo investováno do ochrany ovzduší a klimatu.

Investice a neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle kraje sídla investora a podle účelu vynaložení v Libereckém kraji

5. MEZIKRAJSKÉ SROVNÁNÍ

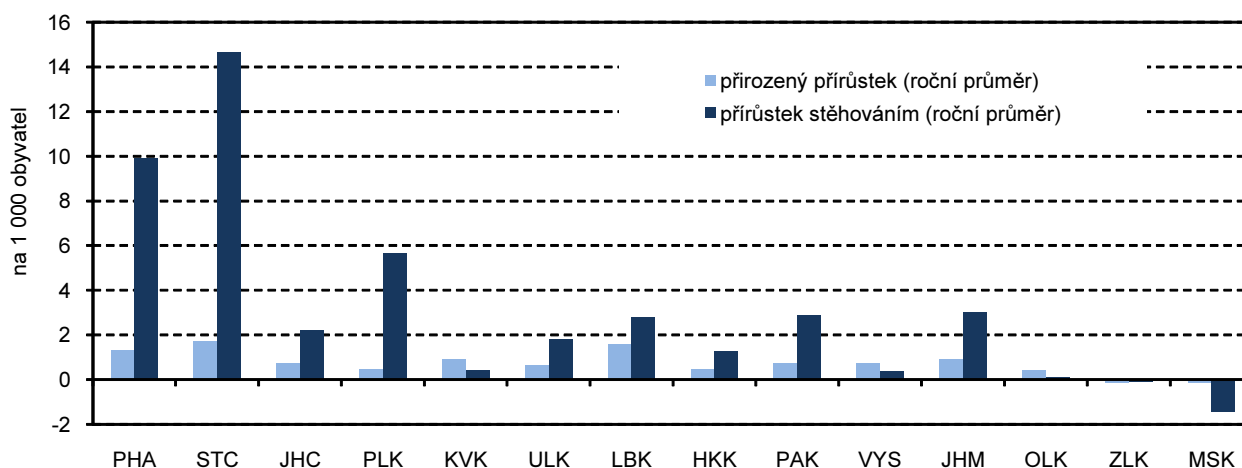
Do roku 2011 nevstupovaly kraje za stejných podmínek. Územní disparity se prohloubily v souvislosti se zpomalením ekonomického růstu již v roce 2008. V roce 2009, kdy se nejvýrazněji projevil ekonomický pokles, se meziročně snížil objem hrubého domácího produktu (ve srovnatelných cenách) ve všech krajích. V roce 2010 pokles dále pokračoval v Karlovarském kraji, v ostatních krajích již došlo k nárůstu. Regionální makroekonomická data budou za rok 2011 k dispozici až koncem listopadu letošního roku. Z dlouhodobějšího pohledu (při srovnání s úrovní v roce 2005) ekonomická výkonnost nejvýrazněji vzrostla ve Středočeském kraji (HDP vzrostl o 30 %). Naopak Karlovarský kraj zůstal v roce 2010 mírně pod úrovní roku 2005 (objem HDP v tomto kraji od roku 2008 stále klesá). Dopady do sociální oblasti (růst nezaměstnanosti, růst podílu osob odcházejících do předčasného starobního důchodu, zpomalení růstu mezd) byly v roce 2010 patrné ve většině krajů. V současné době známé výsledky roku 2011 ukazují na určité zlepšení celkové situace, ale rozdíly mezi kraji zůstávají v podstatě nezměněny.

Lidé se stěhují do zázemí Prahy a dalších velkých měst.

Snížení přírůstků obyvatelstva se projevilo především v roce 2009 a pokračovalo také v dalších letech. Negativní výsledek stěhování, kdy převažoval počet vystěhovalých nad přistěhovalými, byl v posledních letech zaznamenán především v moravských krajích, s výjimkou Jihomoravského kraje, dále v Karlovarském, Ústeckém a do určité míry i v Královéhradeckém kraji. Naproti tomu pokračující suburbanizace zázemí Prahy vedla k vysokému růstu počtu obyvatel Středočeského kraje, i když přírůstek stěhování se zde v roce 2011 proti roku 2008 snížil na polovinu a přirozený přírůstek také poklesl. Středočeský kraj si však udržel svou vedoucí pozici v dynamice přirozeného a migračního přírůstku před Hlavním městem Prahou. K suburbanizaci docházelo v omezeném rozsahu i v jiných krajích, zejména v zázemí krajských měst.

Přírůstek (úbytek) obyvatel v krajích v letech 2006 až 2011

(roční průměr)

Porodnost již klesá ve všech krajích.

Přirozený přírůstek měl na vývoj počtu obyvatel mnohem menší vliv. Projevoval se v něm především vývoj počtu narozených dětí. Jejich počty se do roku 2008 ve všech krajích zvyšovaly (i když s různou intenzitou), ale od roku 2009 se začala tendence obracet a v roce 2011 již došlo ve všech krajích k poklesu. Naproti tomu vývoj počtu zemřelých není tak jednoznačný, lze říci, že ve všech krajích mírně kolísá.

Podíl cizinců se snižuje od roku 2009.

Zastoupení cizinců v populaci se začalo celostátně snižovat již v roce 2009, výjimku tvořilo Hlavní město Praha a Jihomoravský kraj, kde růst ještě

pokračoval. V roce 2010 podíl cizinců nerostl v žádném kraji, během roku 2011 vzrostl výrazněji podíl pouze v Hlavním městě Praze, v ostatních krajích došlo ke stagnaci nebo k dalšímu poklesu.

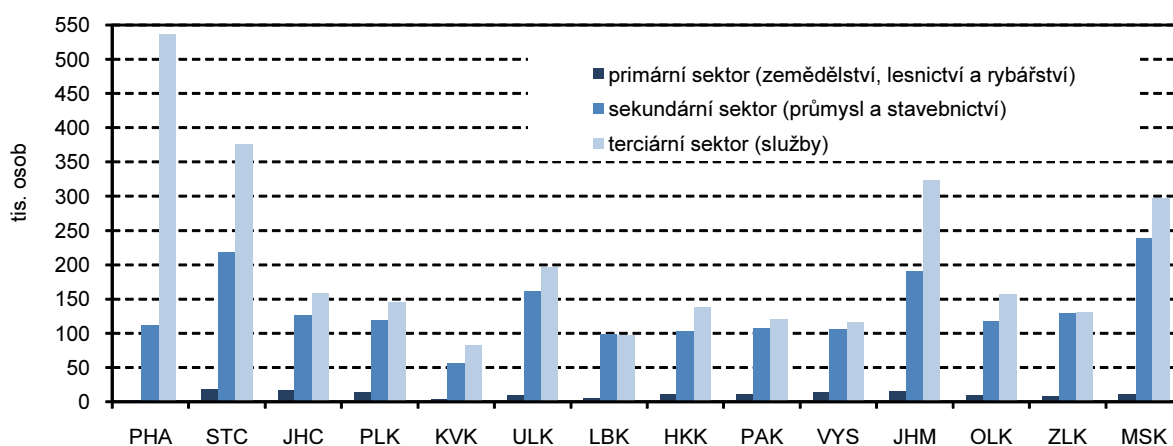
Děti do 14 let je více než osob nad 65 let pouze ve Středočeském a Ústeckém kraji.

Nejstarší obyvatelstvo má Hlavní město Praha, je zde i nejvyšší index stáří (počet osob nad 65 let na 100 dětí ve věku 0 – 14 let). Naproti tomu Středočeský kraj má index stáří mezi kraji nejnižší a spolu s Ústeckým krajem jsou jedinými kraji s převahou dětské složky obyvatelstva nad počtem „seniorů“. Věkově starší populaci mají dále kraje Královéhradecký, Plzeňský, Zlínský a Jihomoravský.

Nejnižší podíl zaměstnaných v sektoru služeb je v Libereckém a Zlínském kraji.

Struktura hospodářství není ve všech krajích stejná. Vytvářela se v dlouhodobém vývoji a samozřejmě se v ní projeví změny po roce 1990, kdy došlo k restrukturalizaci řady odvětví. V současné době je nejvýznamnější sektor služeb a jeho podíl se ve většině krajů dále mírně zvyšuje. Primární sektor má větší podíl pouze v Kraji Vysočina a v Jihočeském kraji. Naopak podíl terciárního sektoru je nejvýznamnější v Praze a ve Středočeském kraji, což je zřejmě dáno koncentrací těchto odvětví v Praze (ze Středních Čech tam zaměstnanci dojíždějí).

Zaměstnaní podle sektorů v roce 2011

Míra zaměstnanosti nadále nedosahuje úrovně roku 2006.

Nejvýznamnější dopady ekonomické recese jsou vždy v oblasti zaměstnanosti. I když trh práce reaguje na ekonomický vývoj obvykle s mírným zpožděním, došlo již v roce 2008 v téměř polovině krajů ke snížení zaměstnanosti (celostátní průměr ještě rostl). V roce 2009 se pokles zaměstnanosti už projevil v plné šíři, míra zaměstnanosti se snížila ve všech krajích s výjimkou Hl. města Prahy. V roce 2010 došlo ve čtyřech krajích ke změně trendu, v roce 2011 to bylo již v osmi krajích. Přesto se pouze v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji dostala míra zaměstnanosti nad úroveň roku 2006.

Od roku 2010 se ve vývoji míry nezaměstnanosti obnovila sezónnost.

Ekonomickým i sociálním problémem je nedostatek pracovních míst a z toho vyplývající nezaměstnanost. Po několika letech relativně stabilní úrovně (s víceméně pravidelnými sezónními výkyvy) začala v souvislosti s hospodářským poklesem míra nezaměstnanosti růst již na podzim roku 2008. Ve všech krajích pokračoval nepříznivý trend v průběhu celého roku 2009. Rok 2010 byl pak provázen obnovením určité sezónní cykličnosti s náznakem zlepšování vývoje. Ke konci roku 2011 byla míra nezaměstnanosti ve všech krajích (s výjimkou Prahy a Středočeského kraje) nižší než na konci roku 2009. Praha a Středočeský kraj však dlouhodobě patří k oblastem s nejnižší mírou nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost je nejvyšší v Ústeckém a Olomouckém kraji.

Při relativně vysokém růstu míry nezaměstnanosti a jejím následným poklesu ve všech krajích zůstaly zachovány její regionální rozdíly. Mezi koncem roku 2008 a 2010 vzrostla míra nezaměstnanosti v Hlavním městě Praze na dvojnásobek (v roce 2011 jen mírně poklesla), přesto je zde nezaměstnanost v ČR nejnižší. Obdobně protipól – Ústecký kraj zůstává (při zvýšení z 10,3 % na 13,9 %) a následném poklesu v roce 2011 na 12,9 % regionem s nejvyšší nezaměstnaností. Ani postavení ostatních krajů na pomyslném žebříčku se téměř nezměnilo. Jedinou výjimkou je Olomoucký kraj, který se vlivem silného růstu nezaměstnanosti v zimních měsících posunul hned za nejpostiženější Ústecko.

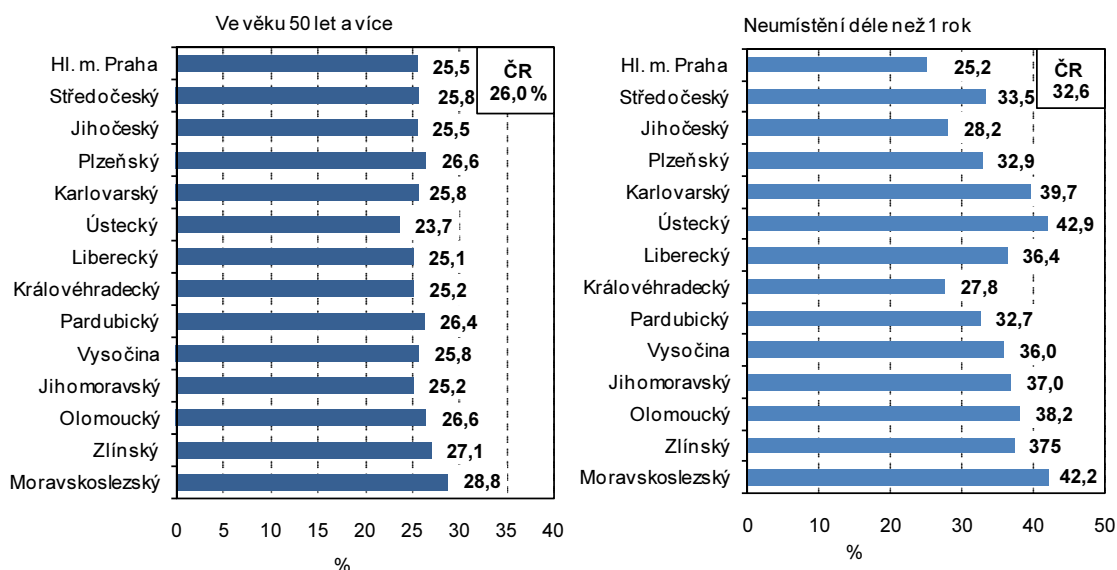
Přetrvávají územní disparity nezaměstnanosti uvnitř krajů.

Při podrobnějším pohledu až do úrovně jednotlivých obcí zjišťujeme i nadále poměrně značné rozdíly uvnitř jednotlivých krajů. V celém státě je menší nezaměstnanost kolem větších měst a mnohem větší problémy se koncentrují v odlehlejších oblastech s nedostatkem pracovních příležitostí a špatnou dopravní obslužností. Přitom tyto rozdíly zůstávají v časovém vývoji prakticky stabilní.

Růst podílu dlouhodobě nezaměstnaných se zastavil.

V roce 2010 rostl podíl dlouhodobě nezaměstnaných na pracovní síle oproti celkové nezaměstnanosti rychleji (nárůst o téměř 1 procentní bod). V roce 2011 se pak tento nárůst prakticky zastavil. Nejvíce nezaměstnaných, kteří hledají práci déle než jeden rok, je v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Relativně nejvíce jich však v posledních letech přibylo v Olomouckém kraji. Nejpomaleji rostl v posledních třech letech podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Praze – zřejmě v souvislosti s širší nabídkou volných pracovních míst i lepší kvalifikační strukturou nezaměstnaných.

Podíl neumístěných uchazečů o zaměstnání v krajích k 31. prosinci 2011

Pokles počtu zaměstnaných cizinců.

Pomalejší růst nezaměstnanosti byl v letech 2009 a 2010 částečně umožněn snižováním podílu zaměstnávaných cizinců. Jejich podíl na pracovní síle byl v roce 2011 nižší oproti stavu z roku 2008 ve všech krajích kromě Moravskoslezského. Nejvýraznější pokles podílu cizinců na pracovní síle byl v posledních třech letech zaznamenán v Plzeňském a Pardubickém kraji, tedy v krajích s vysokou zaměstnaností v průmyslu. Změny v zaměstnávání cizinců se koncentrovaly téměř v plné míře na osoby mimo státy Evropské unie. Zatímco evidence zahrnovala ke konci roku 2008 celkem 205 tisíc zaměstnanců ze států mimo Evropskou unii, pak k 31. 12. 2011 jich bylo již o 68 tisíc méně. Naproti tomu za uvedené období přibylo 17 tisíc zaměstnaných osob ze zemí EU.

Oživení hospodářství bylo provázeno mírným růstem mezd.

Relativně rychlý růst mezd se v roce 2009 značně zpomalil, až v roce 2011 bylo podle předběžných výsledků zaznamenáno mírné oživení. Nebylo však ve všech krajích stejné, meziroční nárůst průměrné mzdy se pohyboval od 0,1 % v Praze až po 3,3 % ve Středočeském kraji. Nárůst průměrných mezd především v letech 2009 a 2010 vycházel při omezení celkového objemu vyplacených mzdových prostředků ze změny struktury zaměstnanců (častěji propouštění zaměstnanci s nižšími mzdami) a poklesu nemocnosti.

Mzdy v Praze o třetinu převyšují mzdy v ostatních krajích.

Z dlouhodobějšího pohledu nejsou mezi vývojem mezd v jednotlivých krajích významnější rozdíly. V podstatě tak zůstávají zachovány tradiční diference mezi krají. Nejvyšší průměrné hrubé měsíční mzdy byly v roce 2011 zaznamenány v Praze (31 109 Kč v přepočtu na plný pracovní úvazek) a naopak nejnižší v Karlovarském kraji (20 952 Kč). Obdobné rozpětí je i mezi mzdovým mediánem v těchto dvou krajích.

Roste podíl příjemců předčasných důchodů.

Obtížné uplatňování osob starších 50 let na trhu práce vede dlouhodobě k vysokému počtu žadatelů o odchod do předčasného důchodu. Podíl příjemců předčasných důchodů se celostátně v roce 2011 meziročně zvýšil o 2,9 procentního bodu; tempo růstu bylo dvojnásobné v porovnání s dosud nejvyšším zaznamenaným přírůstkem z roku 2009. Nadprůměrný růst podílu příjemců předčasných důchodů z celkového počtu příjemců starobních důchodů byl v roce 2011 registrován v deseti krajích, nejvíce v Olomouckém a Pardubickém kraji. Nejpomaleji přibývá předčasných důchodů v Hlavním městě Praze, kde jejich zastoupení jen mírně přesahuje polovinu republikového průměru. Naproti tomu na Vysočině je průměr ČR překročen o více než jednu čtvrtinu; v tomto kraji každý třetí příjemce „sólo“ starobního důchodu pobírá předčasný starobní důchod. Z hlediska pohlaví je vyšší podíl předčasných starobních důchodů u žen v devíti krajích.

V polovině krajů se snižují disponibilní příjmy domácností.

V souvislosti se mzdovým vývojem se růst příjmů domácností v roce 2009 značně zpomalil. Meziročně v roce 2009 poklesl čistý disponibilní důchod domácností připadající na 1 obyvatele v šesti krajích a v roce 2010 (poslední dostupný údaj) dokonce v sedmi krajích – nejvíce v Jihočeském a Olomouckém kraji. V posledních pěti letech disponibilní příjmy na obyvatele nejvýrazněji rostly vedle Jihomoravského kraje v krajích s nejnižší úrovní příjmů, tedy v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji. Jako jednu z příčin tohoto vývoje lze spatřovat růst sociálních příjmů.

Problémy ve výrobních odvětvích vedly k omezování investic.

Hospodářské problémy byly provázeny sníženou mírou investování. Zatímco v roce 2008 více než čtvrtina (26,8 %) HDP směřovala do tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK), v roce 2009 poklesl tento podíl na 24,8 % a v roce 2010 na 24,4 %. Snížení podílu THFK na HDP zaznamenalo v roce 2008 celkem osm krajů, v roce 2009 k němu došlo dokonce v deseti případech, v roce 2010 v šesti krajích. Snížení míry investic ve všech 3 letech zaznamenaly dva kraje (Středočeský a Jihomoravský kraj), ale celkově k největšímu poklesu proti roku 2007 došlo v Hl. městě Praze, kde je přesto průměrná míra investování v posledních 5 letech nejvyšší a přesahuje 32 %.

Vyšší sklizeň většiny plodin.

Snížení zemědělské produkce se v roce 2009 nevyhnulo žádnému kraji, přitom v jedenácti krajích byla produkce na hektar zemědělské půdy nejnižší za posledních 5 let. Nižší rostlinná produkce ve srovnání s velmi úrodným rokem 2008 byla doprovázena poklesem živočišné produkce. V roce 2010 trend poklesu živočišné produkce dále pokračoval. Naproti tomu rostlinná produkce se vzhledem k vyšší sklizni meziročně zvýšila. Přesto celkový objem zemědělské produkce na 1 hektar nedosáhl v žádném kraji úrovně z let 2007 a 2008. Nejnižší produkce na hektar obhospodařované půdy zůstává dlouhodobě v Karlovarském a Libereckém kraji. Finanční výsledky roku 2011 zatím

k dispozici nejsou. Lze předpokládat, příznivý vliv vyšší sklizně většiny plodin a růstu produkce mléka a vajec.

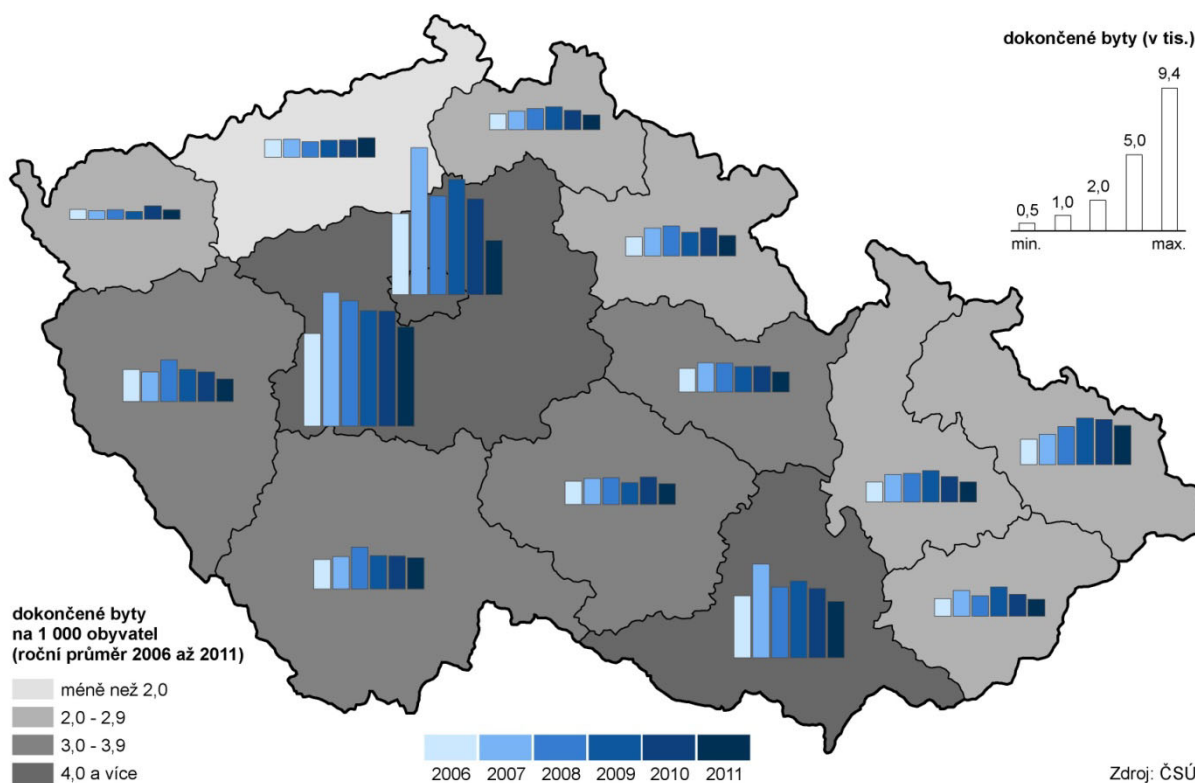
Růst tržeb v průmyslu.

Oživení průmyslu (podniky se 100 a více zaměstnanci a sídlem v kraji) z roku 2010 pokračovalo i v roce 2011, kdy ve všech krajích tržby z prodeje průmyslových výrobků rostly. Nad úroveň roku 2008 se již v roce 2010 dostaly tržby v průmyslových podnicích Středočeského, Pardubického, Moravsko-slezského kraje a Hlavního města Prahy, tedy zejména v krajích s vysokým podílem výroby dopravních prostředků a elektroniky a zároveň s vysokým podílem vývozu. V roce 2011 k nim přibyly další čtyři kraje.

Pokles stavební výroby pokračoval ve většině krajů i v roce 2011.

V roce 2009 se snížil objem stavebních prací v deseti krajích, v roce 2010 dokonce všude. Ani výsledky roku 2011 nejsou příznivější. Při celkovém meziročním poklesu o 5,7 % objem stavební prací meziročně vzrostl pouze na území Jihočeského kraje a Kraje Vysočina. Pokles intenzity výstavby se nevyhnul ani Hlavnímu městu Praze. Jestliže v roce 2005 zde činil objem stavebních prací na obyvatele 216 % republikového průměru, v roce 2011 to bylo „jen“ 181 %. Naproti tomu na obyvatele Královéhradeckého kraje byly „prostavěny“ jen necelé dvě třetiny průměru ČR. Kromě Královéhradeckého kraje je dlouhodobě nízký objem stavebních prací lokalizován do Libereckého, Pardubického a Zlínského kraje.

Bytová výstavba v krajích v letech 2006 až 2011

Počet dokončených bytů dosáhl maxima v letech 2007–2009.

Bytová výstavba, zejména zahajování výstavby nových bytů, je velmi těsně spojena s hospodářským vývojem, a to především v ekonomických centrech a jejich zázemí. Zatímco výstavba největšího počtu nových bytů v ČR v uplynulých 20 letech začala v roce 2007 (v přepočtu na 1 000 obyvatel již o rok dříve), v Praze a Středočeském kraji bylo maximum zaznamenáno již v roce 2005. Naproti tomu v pěti krajích bylo nejvíce bytů zahájeno v roce 2008 a v Karlovarském kraji dokonce až v roce 2009. Počet dokončených bytů kulminoval celostátně v roce 2007 zásluhou intenzivní výstavby v HI.

městě Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji. V ostatních krajích byla maxima zaznamenána později. Celkově však od roku 2008 počet dokončených bytů spíše klesá, v roce 2011 došlo k poklesu ve všech krajích, s výjimkou Ústeckého kraje, kde je bytová výstavba dlouhodobě nejnižší.

V cestovním ruchu se vrátil počet hostů na úroveň před recesí.

Oživení hospodářství se v roce 2010 a 2011 projevilo i v oblasti cestovního ruchu. Po dvouletém úbytku počtu hostů hromadných ubytovacích zařízení se jejich počet v roce 2010 meziročně zvýšil o 1,9 % a v roce 2011 o 5,6 %, což znamenalo, že počet hostů se znovu vrátil na úroveň před rokem 2009. Rozhodující vliv na růst počtu hostů mělo zvýšení počtu ubytovaných cizinců v hlavním městě. Praha si tak upevnila dominantní postavení; v roce 2010 i v roce 2011 zde nocovalo 39 % všech hostů hromadných ubytovacích zařízení v ČR, přitom u cizinců byl tento podíl dokonce 65 %. Naproti tomu se od roku 2007 postupně snižoval počet hostů v Jihočeském, Ústeckém, Libereckém a Královéhradeckém kraji, ve Středočeském kraji dokonce od roku 2005. Změna trendu nastala v roce 2010 v šesti krajích a v roce 2011 se přidaly i ostatní kraje.

Z dlouhodobého pohledu se kvalita ovzduší zlepšuje; měrné emise tuhých látek však v roce 2010 vzrostly ve většině krajů a oxidu siřičitého v polovině krajů.

Pozitivní vývoj v letech 2008 a 2009 v oblasti emisí souvisí s poklesem průmyslové výroby včetně výroby elektřiny z hnědého uhlí. Na pokles produkce oxidů dusíku mimo to působilo i snižování intenzity dopravy. Ke snížení měrných emisí oxidů dusíku došlo v roce 2009 ve všech krajích a v roce 2010 vzrostly pouze v Moravskoslezském a Pardubickém kraji. Měrné emise oxidu siřičitého (SO₂) vzrostly v roce 2009 ve čtyřech krajích, v absolutním vyjádření zejména v Ústeckém a Plzeňském kraji, v roce 2010 však v obou krajích poklesly pod úroveň roku 2008. Opětovné hospodářské oživení vedlo v roce 2010 k růstu emisí oxidu siřičitého v sedmi krajích, nejvýrazněji v Pardubickém kraji. Nejpriznivější situace z hlediska emisí SO₂ zůstává na Vysočině a v Jihomoravském kraji, emisí oxidů dusíku v Jihočeském a Libereckém kraji. Naproti tomu nejkritičtější situace z hlediska emisí oxidu siřičitého přetrvává v Ústeckém a Moravskoslezském kraji, z hlediska emisí oxidů dusíku pak v Hlavním městě Praze a v Ústeckém kraji.

Královéhradecký kraj produkuje dlouhodobě nejméně odpadu na obyvatele.

Na rozdíl od snížení produkce podnikového odpadu v roce 2009 v souvislosti s poklesem průmyslové a stavební výroby se produkce komunálního odpadu zvyšovala. Relativně největšími producenty komunálního odpadu (v přepočtu na obyvatele) byly v průměru let 2006 – 2010 Středočeský a Ústecký kraj. Nejnižší objem komunálního odpadu na obyvatele byl v tomto období zjištěn v Královéhradeckém kraji, tedy kraji s dlouhodobě nejvyšším podílem odděleně sbíraných složek komunálního odpadu. Naproti tomu Středočeský, Ústecký a Jihomoravský kraj mají podíl separovaného odpadu dlouhodobě podprůměrný.

V roce 2011 vzrostlo specifické množství vody fakturované domácnostem pouze v Praze, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji.

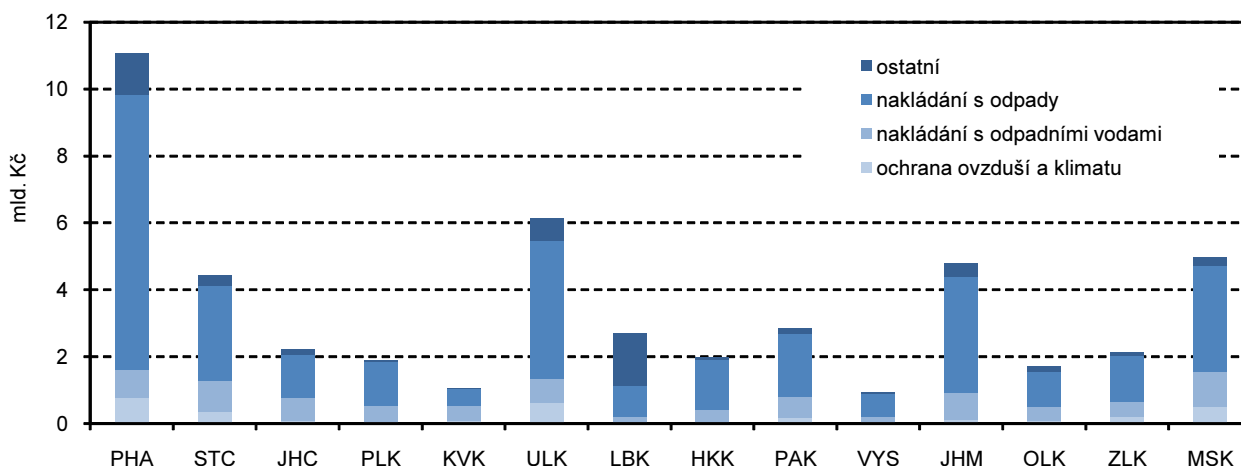
Obdobně jako se od roku 2008 snižuje celkové množství fakturované vody dodané z vodovodů pro veřejnou potřebu, klesá i spotřeba vody v domácnostech. Meziroční pokles vody dodávané domácnostem byl v roce 2011 zaznamenán ve většině krajů, výjimkou bylo Hl. město Praha, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj. Ve Středočeském kraji klesala v posledních pěti letech spotřeba vody nejpomaleji. Tento jev může být mimo jiné i projevem suburbanizace. Zatímco ještě v roce 2006 byla ve Středočeském kraji spotřeba vody na obyvatele 9 % pod republikovým průměrem, od roku 2010 je zde spotřeba již nadprůměrná. Nejvyšší spotřebu vody v domácnostech má Hlavní město Praha, průměr ČR na obyvatele zde byl v roce 2011 překročen o 18,7 %. Naproti tomu nejnižší množství vody fakturované domácnostem v přepočtu na 1 obyvatele mají ve Zlínském kraji a na Vysočině, což zřejmě souvisí s tím, že část domácností čerpá užitkovou vodu z vlastních studní.

Dlouhodobě bylo nejvíce investic na ochranu životního prostředí alokováno do Plzeňského kraje, v roce 2010 do Jihomoravského kraje.

Investiční výdaje na ochranu životního prostředí byly v průměru let 2006 – 2010 v přepočtu na 1 obyvatele nejvyšší v Plzeňském kraji a naopak nejnižší v Olomouckém a Karlovarském kraji (podle místa investice). V devíti krajích v roce 2010 (poslední dostupný údaj) meziročně objem investic vzrostl. Více prostředků bylo v roce 2010 vynaloženo na budování čistíren odpadních vod, postupně se snižuje objem prostředků vynakládaných na ochranu ovzduší. Nejvíce prostředků bylo na 1 obyvatele investováno v roce 2010 v Jihomoravském kraji.

Neinvestiční výdaje na ochranu životního prostředí v letech 2006 až 2010

(podle sídla subjektu, roční průměr)

Nejvíce neinvestičních výdajů je určeno na nakládání s odpady.

Zatímco investiční výdaje na ochranu životního prostředí v roce 2010 meziročně poklesly o 844 mil. Kč, vzrostly ve stejném období neinvestiční výdaje o 4,7 ml. Kč, nejvíce u subjektů v Ústeckém a Středočeském kraji. Nejvýraznější pokles neinvestičních výdajů (na polovinu) byl zaznamenán u subjektů z Pardubického kraje, a to především v oblasti nakládání s odpady. Právě do nakládání s odpady směřuje v posledních letech téměř ve všech krajích největší část neinvestičních výdajů. Výjimkou byl Liberecký kraj, kde bylo nejvíce neinvestičních výdajů použito na odstraňování dlouhodobých ekologických zátěží.

TABULKOVÁ PŘÍLOHA

Tab. 1.1 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - demografický vývoj

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel (‰)															
2006	0,1	0,2	0,6	0,3	-0,2	0,7	0,3	0,8	-0,4	0,2	0,7	-0,1	0,2	-0,5	-0,2
2007	1,0	0,8	1,7	1,1	0,8	1,7	1,2	1,7	1,0	1,1	1,0	0,5	0,7	0,3	0,6
2008	1,4	1,7	2,5	1,3	1,1	1,7	1,5	2,1	1,3	1,3	1,5	1,7	1,1	0,4	0,3
2009	1,0	1,7	2,0	0,9	1,0	0,9	0,9	2,0	0,6	1,2	0,7	1,4	0,7	-0,1	-0,0
2010	1,0	2,0	2,2	0,8	0,7	0,7	0,4	2,0	0,8	0,8	0,5	1,3	0,3	0,1	-0,2
2011	0,2	1,5	1,5	0,0	-0,6	-0,2	-0,2	1,0	-0,6	-0,1	0,1	0,8	-0,4	-1,0	-1,3
Přírůstek stěhováním na 1 000 obyvatel (‰)															
2006	3,4	5,3	14,1	3,2	5,7	0,3	-0,2	3,3	2,7	3,2	1,1	2,1	0,9	0,0	-1,0
2007	8,1	19,2	20,6	4,1	10,9	7,6	8,4	5,6	3,7	6,0	3,0	6,5	2,2	1,3	-0,1
2008	6,9	15,5	21,3	3,6	14,0	1,3	4,2	5,6	2,9	6,1	1,9	4,1	-0,5	0,6	-0,1
2009	2,7	11,0	11,6	1,2	2,9	-3,4	-0,5	1,8	-0,8	1,0	-1,5	2,6	-0,8	-0,6	-2,3
2010	1,5	4,5	11,7	0,9	-0,4	-1,3	-0,6	0,1	-0,1	0,8	-1,3	1,3	-0,8	-1,2	-3,2
2011	1,6	4,6	9,8	0,6	1,4	-1,9	-0,3	0,6	-0,7	0,4	-0,7	1,5	-0,2	-0,8	-2,0
Živě narození mimo manželství (%)															
2006	33,3	30,0	29,7	33,0	34,0	51,1	48,3	38,1	31,8	30,0	24,9	27,8	33,4	23,5	38,1
2007	34,5	30,8	31,3	33,1	35,1	51,0	49,6	40,2	35,0	30,0	25,2	28,8	34,5	25,8	39,4
2008	36,3	32,6	33,2	35,6	37,3	53,9	50,2	40,3	35,9	32,6	29,0	30,6	36,7	27,9	41,7
2009	38,8	33,7	34,5	38,0	40,9	55,1	53,6	44,6	38,8	35,7	32,1	33,8	39,5	30,5	44,2
2010	40,3	35,3	36,9	40,4	41,7	58,5	54,4	45,5	40,8	38,1	33,7	35,8	39,9	31,9	44,2
2011	41,8	36,6	38,0	42,5	43,8	58,3	56,1	47,4	42,4	39,8	35,7	36,7	43,0	32,8	46,5
Index stáří (65 a více let / 0–14 let) (%)															
2006	100,2	128,8	95,5	97,7	105,5	88,4	83,0	89,0	103,7	98,1	97,4	106,1	100,3	103,7	93,5
2007	102,4	129,4	95,3	100,2	107,3	90,9	85,0	91,2	106,1	100,6	100,6	108,9	103,5	107,2	97,2
2008	105,1	130,0	95,6	103,2	110,1	93,7	87,6	94,1	109,6	103,7	104,5	112,3	107,1	110,8	101,2
2009	107,0	129,5	95,4	105,5	112,3	96,3	90,0	96,0	111,7	106,2	107,5	114,2	109,4	113,6	104,3
2010	107,8	127,6	94,8	106,8	113,4	98,1	91,2	97,1	113,4	107,1	109,6	114,8	110,3	115,7	105,8
2011 ¹⁾	110,4	129,7	95,9	109,8	116,6	103,4	96,0	100,7	116,5	110,0	112,6	116,1	112,9	117,8	108,6
Naděje dožití mužů při narození (roky) - dvouleté průměry															
2006	73,2	75,2	73,0	73,7	73,4	72,3	71,2	73,0	74,4	73,4	73,9	73,2	73,2	72,6	71,9
2007	73,6	75,6	73,4	74,2	74,0	72,6	71,4	73,1	74,8	73,8	74,4	73,5	73,3	73,3	72,3
2008	73,8	75,9	73,8	74,3	74,4	72,8	71,7	73,3	75,0	74,2	74,5	74,1	73,5	73,4	72,3
2009	74,1	76,2	74,0	74,5	74,5	72,7	72,0	73,9	75,1	74,7	74,8	74,5	73,9	73,4	72,4
2010	74,3	76,3	74,3	74,8	74,9	72,7	72,3	74,4	75,2	74,8	75,1	74,7	74,0	73,5	72,6
2011	74,5	76,5	74,6	75,0	75,1	73,2	72,8	74,8	75,5	74,8	75,5	75,1	74,1	73,7	72,7
Naděje dožití žen při narození (roky) - dvouleté průměry															
2006	79,4	80,4	79,0	79,5	79,1	78,4	77,5	79,5	80,1	79,7	80,0	79,9	79,7	79,7	78,8
2007	79,8	80,7	79,6	79,9	79,6	78,8	78,1	79,4	80,0	79,5	81,1	80,3	79,9	80,2	79,3
2008	80,0	80,8	79,8	80,0	80,2	79,0	78,5	79,8	80,4	80,0	81,1	80,6	79,9	80,4	79,4
2009	80,1	80,8	79,9	80,1	80,2	79,1	78,5	80,1	80,6	80,5	81,0	80,8	80,0	80,5	79,4
2010	80,4	81,2	80,2	80,4	80,1	79,3	78,6	80,1	80,8	80,5	81,1	81,1	80,3	80,9	79,7
2011	80,7	81,7	80,6	80,8	80,4	79,5	78,7	80,8	81,3	80,3	81,3	81,5	80,7	81,3	79,9
Podíl cizinců (bez azytlantů) na obyvatelstvu (%)															
2006	3,1	8,7	3,6	2,0	2,8	5,3	3,2	3,1	2,4	1,5	1,4	2,5	1,3	1,1	1,6
2007	3,8	10,6	4,2	2,4	3,7	6,3	4,0	3,5	2,8	2,1	1,7	2,9	1,6	1,3	1,8
2008	4,2	11,5	4,9	2,6	4,9	6,6	4,2	4,0	3,0	2,4	1,9	3,1	1,5	1,4	2,0
2009	4,1	11,9	4,7	2,4	4,8	6,4	3,8	3,9	2,7	2,3	1,7	3,2	1,5	1,4	1,9
2010	4,0	11,8	4,6	2,4	4,4	6,4	3,7	3,8	2,7	2,3	1,6	3,1	1,5	1,4	1,8
2011	4,1	12,9	4,5	2,3	4,2	6,4	3,7	3,8	2,5	2,2	1,5	3,1	1,5	1,4	1,9

¹⁾ promítnuty výsledky Sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011

Tab. 1.2 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - sociální vývoj

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Míra zaměstnanosti (%)															
2006	55,0	60,3	57,1	56,5	56,7	55,3	52,2	54,6	56,1	55,3	55,4	53,2	53,5	54,3	50,5
2007	55,6	60,3	57,6	57,7	56,8	56,3	51,8	54,2	56,2	55,4	56,9	54,5	53,9	55,7	51,8
2008	55,9	60,2	58,0	57,9	57,8	56,2	52,6	53,8	55,9	56,0	56,4	54,5	53,6	55,7	53,1
2009	54,8	60,7	57,0	56,3	55,8	54,5	51,5	52,8	53,5	54,1	54,6	53,5	53,0	53,0	52,0
2010	54,2	59,9	56,6	55,0	55,6	55,0	51,1	53,9	53,5	53,3	54,1	53,7	50,6	52,0	50,9
2011	54,4	59,2	56,9	55,4	56,3	54,8	51,9	53,3	53,3	54,3	53,5	53,4	51,7	53,0	51,4
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. (%) (MPSV)															
2006	7,7	2,7	5,3	5,7	5,6	9,2	13,8	7,0	6,3	6,9	7,1	8,8	9,0	7,8	12,6
2007	6,0	2,2	4,2	4,5	4,4	7,3	11,0	6,1	4,7	5,4	5,6	6,9	6,7	6,0	9,6
2008	6,0	2,1	4,5	4,8	5,0	7,6	10,3	7,0	4,8	6,0	6,3	6,8	6,9	6,1	8,5
2009	9,2	3,7	7,0	7,8	8,2	11,1	13,6	11,2	8,0	9,6	10,3	10,6	12,2	10,8	12,1
2010	9,6	4,1	7,7	8,5	8,2	11,4	13,9	10,5	8,4	9,9	10,7	10,9	12,5	10,7	12,4
2011	8,6	3,9	7,1	7,5	7,0	9,8	12,9	9,5	7,5	8,4	9,4	9,8	11,4	9,4	11,2
Dlouhodobá nezaměstnanost k 31. 12. (%)¹⁾ (MPSV)															
2006	3,4	0,7	1,9	1,9	2,1	4,2	7,4	2,7	2,2	2,5	2,9	3,9	3,8	3,4	6,8
2007	2,5	0,5	1,4	1,3	1,5	3,2	5,7	2,2	1,4	1,9	2,1	2,8	2,7	2,5	5,1
2008	1,8	0,4	1,0	1,0	1,2	2,5	4,1	1,8	0,8	1,5	1,7	2,2	2,0	1,9	3,6
2009	2,2	0,4	1,3	1,3	1,6	3,1	4,5	2,6	1,2	2,0	2,3	2,6	2,5	2,5	3,8
2010	3,1	0,9	2,1	2,1	2,4	4,2	5,5	3,6	1,9	2,9	3,4	3,6	4,3	3,8	4,9
2011	3,2	1,0	2,4	2,2	2,4	4,0	5,7	3,6	2,2	2,8	3,5	3,7	4,5	3,6	5,0
Čistý disponibilní důchod domácností na 1 obyvatele (tis. Kč)															
2006	164,1	221,1	175,8	160,7	161,2	148,4	146,8	154,7	159,8	155,0	154,6	157,2	150,3	159,1	146,1
2007	174,4	230,6	187,1	168,1	172,9	156,1	153,0	163,0	168,9	165,3	165,7	171,2	160,6	168,5	157,1
2008	185,0	239,8	196,2	180,5	182,9	163,2	163,6	171,0	180,4	175,2	176,9	182,4	170,5	176,3	171,2
2009	186,8	239,0	196,1	180,3	186,7	171,8	171,6	176,6	182,0	175,0	176,5	184,7	171,8	173,8	173,8
2010	187,7	246,1	198,6	177,2	185,2	174,2	170,7	178,5	181,2	173,6	178,7	185,4	169,2	175,3	172,3
2011	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Medián mezd (Kč) (MPSV, MF)															
2006	19 512	24 941	20 086	17 950	19 555	18 025	18 947	18 622	17 912	17 620	17 971	18 628	18 518	17 909	18 933
2007	20 908	26 090	21 891	19 312	20 921	19 380	20 211	20 521	19 327	18 927	19 737	19 969	19 992	19 238	20 365
2008	22 217	27 900	23 133	20 259	22 154	20 103	21 156	21 730	20 637	20 486	20 961	21 287	21 345	20 280	21 564
2009	22 229	28 386	23 158	19 984	22 191	19 875	21 487	21 855	20 670	20 828	20 435	21 621	21 296	20 017	21 144
2010	22 608	28 392	23 386	20 479	22 634	20 110	21 860	22 289	21 174	20 721	21 059	22 139	21 423	20 666	21 883
2011 ²⁾	21 826	26 896	22 570	20 594	21 453	19 229	20 581	21 084	20 338	20 636	20 461	21 238	20 805	20 336	21 603
Podíl zaměstnaných cizinců na pracovní síle k 31. 12. (%) (MPSV)															
2006	4,6	11,2	5,8	2,9	5,7	5,0	2,5	4,6	3,5	3,7	2,5	4,1	1,5	2,0	2,4
2007	5,6	13,0	6,9	3,7	8,3	5,8	3,1	5,4	4,6	6,2	3,1	4,6	1,9	2,3	2,6
2008	6,4	15,2	8,1	3,9	9,0	6,7	3,7	5,5	5,0	6,8	3,4	5,9	2,0	2,6	2,9
2009	5,6	13,6	7,2	3,1	7,1	5,8	3,3	5,0	4,2	4,2	2,2	5,4	1,7	2,2	2,7
2010	5,4	12,7	6,2	3,1	6,8	5,7	3,3	4,9	4,1	4,3	2,2	5,5	1,7	2,4	2,8
2011	5,4	14,1	6,1	3,2	6,4	5,5	3,3	4,9	4,0	4,1	2,2	4,7	1,9	2,4	3,0
Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců plného starobního důchodu (%)³⁾ (ČSSZ)															
2006	19,7	12,0	17,8	19,4	23,9	21,0	22,3	17,2	19,1	23,0	25,9	18,8	20,1	20,5	23,0
2007	20,7	12,2	18,5	20,7	25,0	22,2	23,7	18,2	20,1	24,4	27,3	19,7	21,5	21,5	24,3
2008	21,6	12,4	19,2	21,8	25,9	23,3	25,0	19,3	21,2	25,5	28,5	20,4	22,9	22,3	25,6
2009	23,1	12,8	20,1	23,7	27,4	25,0	26,7	21,0	23,0	27,4	30,2	21,8	24,9	23,9	27,4
2010 ⁴⁾	24,3	12,9	21,1	25,0	28,5	26,0	27,8	22,5	24,5	29,0	31,8	22,9	26,6	25,5	28,9
2011 ⁴⁾	27,2	14,2	24,0	28,4	31,2	29,3	30,7	25,8	27,8	32,5	34,9	25,8	30,2	28,8	31,9

¹⁾ podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na pracovní síle

²⁾ rok 2011 není srovnatelný s předchozími roky; na rozdíl od nich zahrnuje i data za podniky s 1–9 zaměstnanci, fyzické osoby a neziskové instituce

³⁾ předčasným důchodem se rozumí přiznání starobního důchodu podle § 30 a § 31 zákona č. 155/1995 Sb.; stav v prosinci

⁴⁾ v letech 2010 a 2011 výpočet z příjemců starobního důchodu celkem bez příjemců starobního důchodu vzniklého přeměnou invalidního důchodu po dosažení věku 65 let

Tab. 1.3 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - ekonomický vývoj

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (tis. Kč)															
2006	326,6	687,1	306,2	294,8	310,8	243,9	267,4	265,5	276,9	273,0	273,3	297,1	241,0	265,6	271,6
2007	354,8	759,8	330,7	307,0	328,7	262,9	285,8	274,2	301,8	297,5	297,8	325,2	262,4	288,5	297,3
2008	369,0	797,5	341,3	308,5	315,3	264,0	295,5	276,9	313,5	300,5	296,3	347,4	275,4	313,4	314,6
2009	356,4	760,9	319,1	306,4	309,1	263,7	299,4	265,4	309,6	287,9	293,2	336,9	268,3	305,9	293,3
2010	359,0	777,0	322,8	306,8	306,6	259,6	299,4	268,5	308,9	283,7	292,7	336,0	271,0	301,4	297,2
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele (tis. Kč)															
2006	83,8	221,9	79,7	62,8	103,2	56,4	62,7	53,3	46,9	47,4	53,7	80,4	54,4	57,5	63,5
2007	95,9	267,9	79,3	66,6	93,2	61,9	86,1	56,2	53,4	63,5	73,8	94,0	62,3	58,7	68,7
2008	98,9	281,9	74,8	67,7	75,6	67,4	81,0	75,7	54,3	70,9	57,5	95,8	62,1	59,0	85,7
2009	88,4	241,3	68,8	66,3	84,9	61,0	80,7	52,2	56,5	53,3	57,8	81,9	74,7	50,5	65,5
2010	87,8	207,2	66,7	77,9	77,5	73,0	105,3	54,3	54,2	65,1	59,9	78,6	72,7	55,3	69,9
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Zemědělská produkce na 1 ha obhospodařované půdy (tis. Kč)															
2006	28,7	30,4	25,7	24,6	14,0	26,8	19,5	32,6	31,1	31,2	34,9	29,8	27,3	26,9	
2007	33,4	36,9	29,8	29,2	15,3	29,0	22,5	37,3	36,0	37,7	40,1	34,5	32,1	30,2	
2008	33,5	37,4	29,7	29,7	16,8	30,9	22,5	36,9	36,6	36,1	40,5	33,3	33,2	29,8	
2009	27,6	30,8	24,4	24,7	13,3	24,1	18,7	31,2	30,9	29,2	33,2	26,9	27,1	24,9	
2010 ¹⁾	29,1	33,4	26,6	26,5	16,2	24,4	18,8	32,6	31,5	31,3	33,9	29,1	27,3	25,6	
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Vývoj tržeb z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (předchozí rok = 100)															
2006	112,5	113,6	110,3	108,1	124,7	105,5	111,1	114,0	101,5	118,4	122,5	109,1	115,0	114,3	109,5
2007	110,5	109,6	110,1	114,8	108,1	101,5	109,0	107,8	106,2	115,9	111,2	129,0	115,1	112,9	102,7
2008	101,0	106,3	92,3	112,5	104,6	102,6	110,4	92,5	93,3	95,2	94,2	99,6	99,2	100,5	108,8
2009	87,1	107,7	92,7	84,0	83,5	84,0	78,7	88,6	81,3	89,0	76,0	82,5	76,9	89,9	81,0
2010	110,6	94,6	111,1	98,5	111,5	105,7	118,8	109,2	115,9	121,0	112,8	105,1	98,2	105,1	126,8
2011	108,3	101,9	101,9	112,2	102,7	101,7	111,2	105,0	134,5	104,1	110,8	114,5	113,9	107,8	114,7
Stavební práce podle místa stavby na 1 obyvatele (tis. Kč)															
2006	29,0	57,6	24,6	27,3	32,8	28,0	27,1	19,5	24,4	23,6	24,1	29,7	25,1	20,1	21,6
2007	31,2	63,1	27,3	33,7	32,3	31,7	31,5	19,2	24,0	18,9	24,9	27,5	29,9	20,2	26,7
2008	32,0	64,6	26,6	34,4	30,1	31,3	27,8	22,7	21,3	25,8	24,6	32,5	24,2	22,1	29,5
2009	29,3	53,5	27,0	31,0	25,1	37,7	31,3	20,5	22,9	21,6	22,0	28,8	21,1	20,9	25,7
2010	25,7	46,2	19,6	27,3	23,1	36,2	27,4	19,6	17,6	17,9	17,2	26,5	19,9	20,7	24,9
2011	24,3	43,9	18,1	35,4	22,1	24,4	27,2	18,8	15,1	16,2	19,6	22,1	16,8	16,9	25,0
Zahájené byty na 1 000 obyvatel															
2006	4,3	6,7	7,2	4,3	4,1	2,5	2,2	3,7	3,7	4,5	3,4	5,2	2,8	2,9	2,3
2007	4,2	6,6	6,9	4,1	3,8	1,9	2,3	2,9	3,8	4,9	3,3	4,9	3,4	3,4	2,6
2008	4,2	5,6	7,8	4,5	4,3	2,5	2,2	3,7	4,3	3,4	3,1	3,7	3,6	2,7	3,1
2009	3,6	4,6	6,1	3,0	3,6	2,7	2,0	3,5	3,5	4,0	2,7	3,8	2,9	2,2	2,5
2010	2,7	2,3	5,1	2,8	3,6	2,0	1,5	2,6	2,3	2,4	2,2	3,0	1,8	2,1	2,0
2011	2,6	2,2	4,6	3,4	2,9	2,4	1,4	1,9	2,3	2,7	2,4	2,9	2,0	1,9	2,2
Vývoj počtu hostů v hromadných ubytovacích zařízeních (předchozí rok = 100)															
2006	102,9	100,8	99,6	107,6	104,0	113,6	101,9	104,5	101,0	107,2	104,8	101,2	103,8	104,0	102,2
2007	101,9	108,3	93,0	88,9	105,4	101,4	95,9	88,4	92,6	110,0	102,7	110,2	101,0	104,7	105,5
2008	99,0	102,3	93,2	95,6	94,8	100,1	97,4	99,2	99,3	93,0	94,5	100,6	98,1	93,4	99,6
2009	93,4	94,8	97,0	98,0	98,3	98,0	91,7	92,8	89,7	88,9	90,7	87,8	88,4	90,1	91,5
2010	101,9	109,1	97,8	97,4	101,1	100,7	86,2	96,9	99,3	98,8	93,7	100,1	100,1	103,2	90,0
2011	105,6	106,5	109,9	103,3	102,6	104,9	116,4	100,0	102,7	102,1	106,6	107,0	105,2	101,4	108,5

¹⁾ semidefinitivní údaje

Tab. 1.4 Mezikrajské srovnání vybraných ukazatelů - vývoj životního prostředí

	Česká republika	kraje													
		Hl. město Praha	Středočeský	Jihočeský	Plzeňský	Karlovarský	Ústecký	Liberecký	Královéhradecký	Pardubický	Kraj Vysočina	Jihomoravský	Olomoucký	Zlínský	Moravskoslezský
Měrné emise oxidu siřičitého REZZO 1-4 (t/km²)															
2006	2,7	4,6	2,1	1,0	1,5	5,1	13,4	1,1	1,7	3,1	0,4	0,6	1,1	1,8	5,5
2007	2,7	3,0	2,1	1,0	1,4	6,4	14,3	0,9	1,6	3,1	0,4	0,6	1,0	1,6	5,6
2008	2,2	3,6	2,1	1,0	1,2	3,0	11,2	1,0	1,5	2,9	0,4	0,6	0,8	1,4	4,3
2009	2,2	3,4	2,0	1,0	1,4	2,8	11,7	0,9	1,2	2,6	0,4	0,5	0,9	1,4	4,1
2010	2,2	3,1	2,1	1,0	1,0	2,9	10,9	0,8	1,3	2,9	0,4	0,5	0,8	1,2	4,1
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Měrné emise oxidů dusíku REZZO 1-4 (t/km²)															
2006	3,6	19,2	3,7	1,4	1,9	3,6	13,2	1,6	2,0	4,1	2,1	2,7	2,3	2,1	5,9
2007	3,6	18,1	3,8	1,4	1,9	3,7	13,1	1,6	2,0	4,6	2,1	2,7	2,3	2,1	6,0
2008	3,4	17,3	3,6	1,4	1,8	3,6	11,9	1,5	1,9	3,9	2,0	2,7	2,2	2,1	5,3
2009	3,2	16,3	3,4	1,3	1,6	3,3	11,8	1,4	1,8	3,6	2,0	2,6	2,1	2,0	5,0
2010	3,0	13,9	3,2	1,2	1,6	3,2	10,8	1,3	1,7	3,6	1,8	2,4	2,0	1,9	5,1
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele (kg)															
2006	296	280	343	289	306	302	319	277	279	291	305	283	283	288	287
2007	293	288	349	281	313	320	300	286	279	283	276	275	289	287	272
2008	305	299	357	276	283	305	343	315	281	288	294	281	316	283	302
2009	315	302	364	283	311	311	335	284	280	283	340	297	333	318	325
2010	317	297	416	342	239	301	307	282	267	342	302	296	307	298	335
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Podíl oddělené sbíraných složek komunálního odpadu (%)															
2006	10,8	12,5	8,1	9,1	14,4	7,2	8,6	12,0	17,1	12,2	13,3	9,6	10,8	11,8	9,4
2007	12,8	14,1	9,5	10,5	18,2	11,9	8,9	13,9	19,1	17,0	14,7	8,9	14,8	14,2	12,8
2008	14,3	15,0	11,1	12,1	14,3	9,6	13,1	19,6	21,4	20,0	15,0	10,8	16,0	14,0	15,3
2009	13,9	15,8	11,4	16,3	16,9	11,8	10,3	13,4	19,2	14,4	16,3	11,3	12,5	16,6	14,2
2010	15,9	16,0	11,6	17,5	18,6	14,2	13,5	13,3	18,4	35,1	16,7	12,5	14,3	16,5	15,8
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Podíl recyklovaného odpadu (vč. regenerace) z celkového nakládání s odpady (%)															
2006	17,6	10,2	14,2	24,8	18,9	8,3	6,4	7,5	5,2	30,3	9,6	35,3	24,6	18,7	21,5
2007	19,3	10,5	9,2	16,2	30,0	1,9	23,7	12,1	14,0	12,5	11,8	29,9	25,0	9,3	32,0
2008	18,6	17,2	8,6	22,1	27,5	11,8	9,4	7,4	14,2	10,2	8,2	24,2	11,6	17,5	30,0
2009	19,0	15,0	9,8	29,1	19,1	4,4	10,0	3,7	12,1	17,5	7,6	22,8	16,6	16,0	40,1
2010	17,6	10,0	13,0	21,9	17,1	9,1	9,7	4,3	12,0	7,9	6,2	25,3	19,4	12,2	32,7
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Specifické denní množství vody fakturované domácnostem na 1 obyvatele (l)															
2006	97,5	130,0	89,1	89,5	96,8	100,5	98,3	95,5	92,3	87,4	84,1	93,2	87,7	83,7	101,9
2007	98,5	128,7	92,5	92,0	99,8	97,6	97,3	98,3	91,2	90,1	84,6	97,2	87,8	83,8	101,8
2008	94,2	122,0	90,2	88,1	96,1	95,6	87,5	89,3	88,0	84,9	83,4	93,2	86,5	81,6	98,1
2009	92,5	114,1	88,5	86,8	93,1	90,7	85,0	89,9	87,7	84,3	82,4	94,1	87,2	79,6	98,3
2010	89,5	104,4	90,0	86,4	90,6	88,5	83,2	87,0	86,7	81,8	80,1	90,1	84,3	79,0	94,3
2011	88,6	105,2	89,3	85,7	83,4	84,3	81,7	86,5	82,7	80,9	79,8	91,3	83,7	78,5	94,4
Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele (Kč)															
2006	2 189	2 478	4 619	1 033	1 842	1 740	2 270	917	1 771	2 866	2 510	1 852	1 180	1 355	1 866
2007	1 928	1 470	2 782	1 229	3 425	1 311	2 760	1 692	1 514	1 329	2 014	1 200	1 526	1 728	2 275
2008	1 949	1 396	2 802	1 418	3 330	2 025	1 845	2 249	2 395	1 629	1 661	2 090	1 102	1 279	1 925
2009	2 239	1 371	1 999	2 994	5 453	1 132	1 814	3 826	1 891	2 101	1 152	2 860	1 002	2 348	2 160
2010	2 153	2 177	2 246	2 403	1 994	1 391	2 555	2 089	1 386	2 235	1 511	2 709	1 371	2 357	2 288
2011	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Tab. 2.1 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - demografický vývoj

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obyvatelstvo k 31. 12. ¹⁾	osoby	430 774	433 948	437 325	439 027	439 942	438 600
v tom:							
muži		210 179	212 030	214 020	215 000	215 468	214 983
ženy		220 595	221 918	223 305	224 027	224 474	223 617
z toho podíl cizinců (bez azylantů)	%	3,1	3,5	4,0	3,9	3,8	3,8
Sňatky	počet	2 339	2 564	2 343	2 094	1 928	1 954
Rozvody	počet	1 548	1 537	1 400	1 401	1 351	1 296
Rozvody na 100 sňatků	počet	66,2	59,9	59,8	66,9	70,1	66,3
Živé narození	osoby	4 466	5 045	5 220	5 206	5 120	4 654
z toho mimo manželství	%	38,1	40,2	40,3	44,6	45,5	47,4
Úhrnná plodnost ²⁾		1,330	1,507	1,565	1,580	1,578	1,478
Potraty	počet	2 022	2 008	2 092	1 995	1 942	1 962
z toho umělá přerušení těhotenství		1 635	1 569	1 641	1 561	1 513	1 215
Potraty na 100 narozených	počet	45,2	39,7	39,9	38,2	37,9	42,1
Zemřelí celkem	osoby	4 143	4 289	4 295	4 313	4 251	4 228
z toho podle příčin smrti:							
nemoci oběhové soustavy		2 034	2 176	2 217	2 213	2 107	2 114
novotvary		1 152	1 164	1 156	1 160	1 182	1 124
Přirozený přírůstek	osoby	323	756	925	893	869	426
Přistěhovalí celkem	osoby	5 780	7 349	6 537	5 069	4 396	3 946
z toho z ciziny		2 468	3 440	2 964	1 354	820	620
Vystěhovalí celkem	osoby	4 360	4 931	4 085	4 260	4 350	3 692
z toho do ciziny		969	722	150	385	643	183
Přírůstek stěhováním celkem	osoby	1 420	2 418	2 452	809	46	254
z toho s cizinou		1 499	2 718	2 814	969	177	437
Celkový přírůstek	osoby	1 743	3 174	3 377	1 702	915	680
Na 1 000 obyvatel středního stavu:							
živě narození	‰	10,4	11,7	12,0	11,9	11,7	10,6
zemřelí	‰	9,6	9,9	9,9	9,8	9,7	9,7
přirozený přírůstek	‰	0,8	1,7	2,1	2,0	2,0	1,0
přistěhovalí	‰	13,4	17,0	15,0	11,6	10,0	9,0
vystěhovalí	‰	10,1	11,4	9,4	9,7	9,9	8,4
přírůstek stěhováním	‰	3,3	5,6	5,6	1,8	0,1	0,6
celkový přírůstek	‰	4,1	7,3	7,7	3,9	2,1	1,6
Mrtvorozenost	‰	2,7	2,0	3,8	2,9	1,9	1,7
Kojenecká úmrtnost	‰	3,4	3,0	3,6	2,9	1,0	3,4
Novorozenecká úmrtnost	‰	1,8	1,8	2,7	2,5	1,6	1,7
Obyvatelstvo k 31. 12. ve věku ¹⁾ :							
0–14 let	osoby	64 607	64 489	64 521	65 264	66 347	67 139
%		15,0	14,9	14,8	14,9	15,1	15,3
15–64 let	osoby	308 672	310 659	312 102	311 091	309 203	303 874
%		71,7	71,6	71,4	70,9	70,3	69,3
65 a více let	osoby	57 495	58 800	60 702	62 672	64 392	67 587
%		13,3	13,6	13,9	14,3	14,6	15,4
Průměrný věk k 31. 12. ¹⁾	roky	39,7	39,8	40,0	40,1	40,3	40,6
v tom:							
muži		38,1	38,3	38,5	38,7	38,9	39,2
ženy		41,1	41,3	41,4	41,6	41,8	42,0
Index stáří (65 a více let / 0–14 let) ¹⁾	%	89,0	91,2	94,1	96,0	97,1	100,7
Index ekonomického zatížení (0–14 let + 65 a více let / 15–64 let) ¹⁾	%	39,6	39,7	40,1	41,1	42,3	44,3
Naděje dožití při narození (dvouleté průměry) ¹⁾							
muži	roky	72,96	73,08	73,27	73,90	74,37	74,77
ženy	roky	79,48	79,44	79,78	80,13	80,14	80,77
Naděje dožití ve věku 65 let (dvouleté průměry) ¹⁾							
muži	roky	17,94	18,01	18,28	18,70	18,79	19,04
ženy	roky	21,95	22,05	22,50	22,50	22,47	23,10

¹⁾ v roce 2011 promítnuty výsledky Sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011

²⁾ počet živě narozených dětí, které by se narodily jedné ženě za předpokladu, že by míry plodnosti podle věku zaznamenané ve sledovaném roce zůstaly během jejího reprodukčního věku (15–49 let) neměnné

Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - sociální vývoj

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
VÝBĚROVÉ ŠETŘENÍ PRACOVNÍCH SIL (VŠPS)							
Obyvatelstvo ve věku 15 a více let							
z toho podle dosaženého vzdělání:	tis. osob	364,3	367,7	371,0	373,5	373,7	373,4
základní a bez vzdělání	%	21,8	21,2	21,3	19,0	17,1	17,7
střední bez maturity	%	41,6	40,8	40,4	41,9	40,1	40,4
střední s maturitou	%	29,0	30,4	30,7	30,1	32,4	29,8
vysokoškolské	%	7,7	7,7	7,6	8,9	10,3	12,0
Pracovní síla	tis. osob	215,3	212,2	209,5	214,0	216,6	214,7
v tom:							
zaměstnaní v NH		198,8	199,3	199,7	197,3	201,5	199,1
z toho ženy		84,1	84,4	84,0	83,5	83,5	83,4
nezaměstnaní		16,5	12,8	9,7	16,8	15,1	15,6
z toho ženy		9,3	7,6	4,9	7,8	8,2	7,7
Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo	tis. osob	149,0	155,6	161,5	159,5	157,1	158,7
z toho:							
studující (vč. učňů)		31,7	34,2	32,8	32,9	34,1	33,8
důchodci		90,4	94,2	96,6	97,4	94,8	95,4
Zaměstnaní v NH podle sektorů:							
zemědělství	%	2,3	2,4	2,5	1,9	2,0	2,1
průmysl a stavebnictví	%	53,1	52,2	51,8	48,5	47,7	49,3
služby	%	44,6	45,4	45,7	49,6	50,2	48,6
Zaměstnaní v NH podle postavení							
v zaměstnání:							
zaměstnanci	%	82,9	83,9	83,3	82,7	81,9	80,0
zaměstnavatelé	%	3,7	3,2	3,1	3,2	3,4	3,3
pracující na vlastní účet	%	12,7	12,0	13,1	13,4	14,0	15,3
Míra ekonomické aktivity	%	59,1	57,7	56,5	57,3	58,0	57,5
v tom:							
muži		69,3	67,6	67,0	67,6	68,8	68,2
ženy		49,6	48,4	46,5	47,5	47,7	47,4
Míra zaměstnanosti	%	54,6	54,2	53,8	52,8	53,9	53,3
v tom:							
muži		65,2	64,6	64,3	62,7	65,0	63,8
ženy		44,6	44,4	43,9	43,5	43,4	43,4
Obecná míra nezaměstnanosti	%	7,7	6,1	4,6	7,8	7,0	7,2
v tom:							
muži		5,9	4,4	4,0	7,3	5,5	6,4
ženy		10,0	8,2	5,5	8,5	8,9	8,4
NEZAMĚSTANOST k 31. 12. (MPSV)							
Uchazeči o zaměstnání evidovaní úřady práce	osoby	17 258	14 566	16 605	26 273	25 653	23 286
z toho:							
ženy		9 257	8 027	8 577	13 043	12 867	12 009
absolventi škol a mladiství		1 229	978	1 112	1 560	1 390	1 456
osoby se zdravotním postižením		2 636	2 506	2 658	3 180	3 138	2 937
s nárokem na podporu v nezaměstnanosti		5 746	5 164	7 129	8 820	7 585	5 685
dosažitelní		15 988	13 522	15 709	25 787	24 913	22 323
v tom podle věku:							
15–24 let		3 169	2 512	3 090	4 815	4 270	4 395
25–34 let		4 032	3 298	3 750	5 974	5 734	5 145
35–44 let		3 507	2 964	3 403	5 638	5 830	5 378
45–54 let		4 134	3 450	3 721	5 801	5 630	5 130
55 a více let		2 416	2 342	2 641	4 045	4 189	3 238
průměrný věk	roky	39,2	39,9	39,4	39,3	39,8	38,9
v tom podle dosaženého vzdělání:							
základní a bez vzdělání	osoby	5 830	4 772	5 225	7 359	6 959	6 627
střední bez maturity	osoby	7 393	6 209	7 263	12 059	11 849	10 412
střední s maturitou	osoby	3 426	3 036	3 452	5 743	5 701	5 315
vysokoškolské	osoby	609	549	665	1 112	1 144	932

Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - sociální vývoj

pokračování

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
z toho podle klasifikace zaměstnání:							
nemanuální pracovníci	osoby						
vysoce kvalifikovaní (třídy 1–3)		2 528	2 234	2 533	3 986	3 936	2 985
s nižší kvalifikací (třídy 4 a 5)		4 214	3 678	4 147	6 717	6 777	6 869
manuální pracovníci	osoby						
kvalifikovaní (třídy 6–8)		5 363	4 400	5 235	8 701	8 118	6 760
nekvalifikovaní (třída 9)		5 000	4 134	4 557	6 364	6 158	6 067
z toho podle délky evidence:							
do 3 měsíců	osoby	5 080	4 552	6 550	7 616	8 221	6 505
3–6 měsíců	osoby	3 149	2 647	3 387	5 761	4 409	4 376
6–12 měsíců	osoby	2 874	2 440	2 588	6 904	4 432	3 922
od 1 roku do 2 let	osoby	2 275	1 839	1 599	3 319	4 886	3 755
více než 2 roky	osoby	3 880	3 088	2 481	2 673	3 705	4 728
Průměrná měsíční podpora v nezaměstnanosti	Kč	4 625	4 985	5 401	5 624	5 786	
Míra registrované nezaměstnanosti	%	7,04	6,05	6,95	11,24	10,54	9,46
v tom:							
muži		5,83	4,85	5,88	9,95	9,13	11,45
ženy		8,66	7,67	8,39	12,95	12,46	7,99
Dlouhodobá nezaměstnanost ¹⁾	%	2,7	2,2	1,8	2,6	3,6	3,6
Volná pracovní místa	počet	3 648	4 612	2 279	1 201	1 417	1 780
Uchazeči na 1 volné pracovní místo	počet	4,7	3,2	7,3	21,9	18,1	13,1
ZAMĚSTNANOST CIZINCŮ							
Zaměstnaní cizinci k 31. 12.	osoby	10 349	12 049	12 515	11 492	11 601	11 587
z toho ze zemí mimo EU ²⁾		5 804	7 009	5 590	5 206	5 731	6 166
v tom podle postavení na trhu práce:							
evidovaní na úřadech práce	osoby	7 737	9 294	9 391	7 985	7 889	8 159
z toho ženy		3 091	3 886	3 980	3 442	3 514	3 621
s platným živnostenským oprávněním	osoby	2 612	2 755	3 124	3 507	3 712	3 428
z toho ženy		792	796	907	976	996	1 002
ČISTÝ DISPONIBILNÍ DŮCHOD DOMÁCNOSTÍ							
celkem	mil. Kč	66 511	70 432	74 523	77 408	78 444	.
na 1 obyvatele	Kč	154 748	162 996	171 006	176 635	178 492	.
průměr ČR = 100	%	94,3	93,5	92,5	94,5	95,1	.
VÝBĚROVÉ ŠETŘENÍ MEZD³⁾							
Průměrná hrubá měsíční mzda	Kč	20 645	22 944	24 671	25 332	25 089	.
v tom:							
muži		22 473	25 592	27 804	28 482	27 832	.
ženy		18 058	19 331	20 461	20 999	21 671	.
Medián mezd	Kč	18 622	20 521	21 730	21 855	22 289	.
v tom:							
muži		19 880	22 375	24 153	23 632	24 241	.
ženy		17 277	18 249	18 969	19 423	19 946	.
STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA							
Přiznané dávky celkem	počet	1 366 125	1 249 141	790 457	700 328	639 925	550 529
z toho přídavek na dítě		927 379	872 120	453 378	355 501	287 084	268 342
Hodnota vyplacených dávek celkem	tis. Kč	1 461 973	2 098 296	1 822 729	1 829 863	1 857 182	1 626 612
z toho přídavek na dítě		477 128	439 536	264 292	204 365	173 961	160 895
Hodnota vyplacených dávek státní sociální podpory na 1 obyvatele	Kč	3 401	4 856	4 183	4 176	4 239	3 713
DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ (stav v prosinci)							
Příjemci důchodů celkem	počet	110 148	112 371	114 324	116 664	118 567	121 604
z toho ženy		68 640	69 850	70 593	71 374	72 027	73 438
Příjemci starobního důchodu celkem ⁴⁾	počet	57 129	58 935	60 948	63 541	69 036	73 094
z toho ženy		32 863	33 961	34 738	35 687	38 117	40 153
Příjemci předčasného starobního důchodu ⁵⁾	počet	9 851	10 729	11 733	13 365	14 850	18 041
z toho ženy		5 985	6 437	6 964	7 827	8 563	10 137

Tab. 2.2 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - sociální vývoj

dokončení

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců starobního důchodu celkem ⁶⁾	%	17,2	18,2	19,3	21,0	22,5	25,8
v tom:							
muži		15,9	17,2	18,2	19,9	21,5	25,3
ženy		18,2	19,0	20,0	21,9	23,3	26,2
Průměrná měsíční výše důchodu celkem	Kč	7 924	8 470	9 333	9 714	9 791	10 200
v tom:							
muži		8 395	8 971	9 871	10 312	10 401	10 835
ženy		7 640	8 165	8 999	9 335	9 397	9 783
Průměrná měsíční výše starobního důchodu celkem (sólo)	Kč	8 114	8 670	9 563	9 984	10 056	10 482
v tom:							
muži		8 984	9 602	10 534	11 017	9 227	11 538
ženy		7 472	7 985	8 832	9 179	11 077	9 616
Podíl průměrné výše starobního důchodu celkem (sólo) na mzdovém mediánu	%	43,6	42,2	44,0	45,7	45,1	49,7
NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ							
Výdaje na dávky nemocenského pojištění celkem	tis. Kč	1 371 562	1 455 523	1 325 429	1 039 930	836 823	776 979
z toho dávky:							
nemocenské		1 152 748	1 185 721	1 052 219	767 941	579 825	519 545
peněžitá pomoc v mateřství		183 811	231 636	240 568	246 233	241 178	233 006
ošetřovné		34 826	37 854	32 322	25 601	15 681	24 139
ZDRAVOTNICTVÍ							
Lékaři celkem (vč. smluvních) ⁷⁾	počet	1 447	1 515	1 557	1 613	1 620	1 648
z toho lékaři v nestátních zařízeních		1 435	1 501	1 542	1 598	1 612	1 639
Lékaři ¹⁾ na 1 000 obyvatel	počet	3,4	3,5	3,6	3,7	3,7	3,8
Nemocnice							
lůžka	počet	2 632	2 633	2 623	2 676	2 674	2 613
hospitalizovaní pacienti	tis. osob	93 119	90 188	90 487	88 876	88 376	87 535
průměrná ošetřovací doba	dny	7,9	7,9	7,7	7,8	7,8	7,6
využití lůžek	dny	277,7	270,8	265,9	260,8	257,4	250,6
ŠKOLSTVÍ							
Děti, žáci a studenti k 30. 9.	počet						
mateřských škol		12 601	12 878	13 406	13 718	14 329	14 866
základních škol		38 850	37 630	36 403	35 427	35 206	35 350
středních škol vč. konzervatoří (denní studium)		21 375	20 656	20 203	19 853	19 049	17 992
vyšších odborných škol (denní studium)		715	731	645	545	494	492
Studenti vysokých škol k 31. 12.	počet						
s trvalým bydlištěm v kraji		9 713	10 878	11 810	12 476	12 769	12 459
s místem výuky v kraji		7 701	8 620	9 616	10 218	10 015	9 282
z toho v prezenčním studiu	%	77,5	76,5	73,3	73,1	71,8	71,3
Absolventi vysokých škol s místem výuky v kraji	počet	1 167	1 385	1 577	1 646	2 146	2 143
KRIMINALITA, NEHODY							
Zjištěné trestné činy	počet	14 773	16 045	15 463	14 692	13 764	13 674
na 1000 obyvatel		34	37	35	34	31	31
Objasněné trestné činy	počet	8 075	8 540	7 908	7 407	6 403	6 559
Usmrcené osoby při dopravních nehodách	počet	45	46	37	25	18	26

¹⁾ podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na pracovní síle

²⁾ v letech 2005–2007 mimo EU 25, v letech 2008–2011 mimo EU 27

³⁾ Zdroj: MPSV ČR (Informační systém o průměrném výděлку) a MF ČR (Informační systém o platu a služebním příjmu); rok 2011 není srovnatelný s předchozími roky, na rozdíl od nich zahrnuje i data za podniky s 1-9 zaměstnanci, fyzické osoby a neziskové instituce

⁴⁾ příjemci tzv. "sólo" starobních důchodů - bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem; od 1. 1. 2010 jsou do počtu příjemců starobních důchodů zahrnuti i příjemci invalidního důchodu po dosažení věku 65 let

⁵⁾ předčasným důchodem se rozumí přiznání kráceného starobního důchodu (sólo) podle § 30 a § 31 zákona č. 155/1995 Sb.

⁶⁾ v letech 2010 a 2011 výpočet z příjemců starobního důchodu celkem bez příjemců starobního důchodu vzniklého přeměnou invalidního důchodu po dosažení věku 65 let

⁷⁾ v roce 2006 bez smluvních lékařů

Tab. 2.3 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - ekonomický vývoj

	Měšící jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
MAKROEKONOMIKA							
Hrubý domácí produkt (HDP)	mil. Kč	114 121	118 481	120 680	116 297	117 992	.
Vývoj HDP ve stálých cenách (předchozí rok = 100)	%	106,3	101,5	103,8	93,8	104	.
Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele průměr ČR = 100	Kč	265 520	274 191	276 922	265 373	268 480	.
	%	81,3	77,3	75,0	74,5	74,8	.
Hrubý domácí produkt na 1 zaměstnaného průměr ČR = 100	Kč	572 633	590 324	609 014	597 645	586 526	.
	%	85,1	82,0	82,3	82,2	78,5	.
Hrubá přidaná hodnota (HPH) v tom sektory:	mil. Kč	103 386	106 892	109 125	104 828	106 410	.
primární	%	1,6	1,5	1,4	1,4	1,4	.
sekundární	%	49,7	49,5	47,7	46,1	46,9	.
terciární	%	48,7	49,0	50,9	52,5	51,8	.
Tvorba hrubého fixního kapitálu	mil. Kč	51 615	71 087	67 611	67 504	88 042	.
Tvorba hrubého fixního kapitálu na 1 obyvatele průměr ČR = 100	Kč	53 256	56 168	75 698	52 188	54 259	.
	%	63,6	58,6	76,6	59,0	62	.
Zaměstnaní v hlavním pracovním poměru (včetně sebezaměstnaných) podle místa pracoviště ¹⁾	osoby	199 292	200 704	198 156	194 591	201 171	.
z toho zaměstnanci		164 225	168 356	163 797	159 600	163 623	.
NÁKLADY PRÁCE							
Měsíční náklady práce na 1 zaměstnance z toho:	Kč	26 217	26 220	29 424	28 892	29 909	.
přímé náklady		18 780	18 789	21 198	20 921	21 579	.
sociální požitky		379	462	348	282	348	.
sociální náklady a výdaje		6 811	6 898	7 668	7 522	7 782	.
personální náklady a výdaje		285	264	294	225	277	.
VĚDA A VÝZKUM							
Výdaje na vědu a výzkum celkem z toho:	mil. Kč	1 483	1 312	1 517	1 329	1 449	.
mzdové		560	614	595	606	645	.
financované z veřejných zdrojů		328	355	338	461	457	.
Zaměstnanci ve vědě a výzkumu celkem z toho výzkumní pracovníci	přep. os.	1 857	1 432	1 423	1 270	1 338	.
		1 037	779	735	502	636	.
INFORMAČNÍ A KOMUNIKAČNÍ TECHNOLOGIE							
Domácnosti používající: ²⁾							
osobní počítač	%	31,5	35,5	40,1	42,3	49,4	.
internet	%	23,8	29,7	36,0	39,9	47,6	.
REGISTR EKONOMICKÝCH SUBJEKTŮ							
Registrované subjekty k 31. 12. z toho fyzické osoby z toho živnostníci	počet	111 299	112 830	114 491	114 990	117 230	118 766
		92 103	92 659	93 100	92 539	93 790	95 268
		83 219	83 985	84 463	87 492	89 233	90 675
Z celku jednotky typu podnik k 31. 12. ³⁾ z toho fyzické osoby z toho živnostníci	počet	53 224	51 265	55 471	55 873	56 832	58 376
		42 997	40 929	43 415	44 494	44 272	45 249
		38 780	36 837	39 279	41 285	40 900	41 814
Vzniklé subjekty z toho fyzické osoby z toho živnostníci	počet	3 442	4 059	4 599	4 514	4 439	3 889
		2 268	2 670	3 072	3 053	3 072	2 998
		2 178	2 594	3 000	2 955	2 909	2 926
ZEMĚDĚLSTVÍ							
Zemědělská produkce celkem ⁴⁾ z toho:	mil. Kč	1 903	2 246	2 316	1 842	1 846	.
rostlinná produkce		903	1 214	1 192	916	950	.
živočišná produkce		928	962	1 039	873	849	.
Obhospodařovaná zemědělská půda z toho orná	ha	97 498	99 998	102 793	98 552	98 208	98 323
		42 745	44 989	43 598	39 406	38 916	38 339
Sklizeň obilovin brambor	t	91 092	111 769	129 169	107 348	93 375	112 212
		7 439	10 556	9 182	5 380	5 058	6 392
Stavy hospodářských zvířat k 1. 4. následujícího roku:							
skot	počet	41 328	43 292	43 808	44 565	46 726	45 606
prasata	počet	41 353	35 914	26 340	37 459	24 942	22 712
drůbež	počet	87 089	102 472	65 245	75 732	73 799	82 893

Tab. 2.3 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - ekonomický vývoj

dokončení

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Výroba masa v jatečné hmotnosti celkem (bez drůbežího)	t	4 247	4 051	3 988	3 062	3 141	3 228
z toho:							
hovězí (včetně telecího)		1 798	1 996	2 184	1 896	1 776	1 594
vepřové		2 443	2 047	1 789	1 153	1 354	1 620
Výroba mléka	tis. l	63 797	61 864	65 071	65 346	70 049	69 948
LESNICTVÍ							
Zalesňování	ha	896	779	599	599	732	854
Těžba dřeva	m ³ b. k.	606 121	506 350	519 858	588 778	612 187	549 301
z toho nahodilá živelní		93 444	408 638	187 188	159 007	145 370	34 657
PRŮMYSL							
(za subjekty se 100 a více zaměstnanci se sídlem v kraji)							
Průměrný počet subjektů	počet	129	126	127	120	112	104
Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy celkem	mil. Kč	114 297	123 258	114 050	101 071	110 372	115 867
na 1 zaměstnance	tis. Kč	2 148	2 351	2 292	2 441	2 752	2 881
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. os.	53 223	52 419	49 756	41 412	40 101	40 211
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	19 636	21 191	22 931	24 036	25 373	26 183
STAVEBNICTVÍ							
(za subjekty s 50 a více zaměstnanci se sídlem v kraji)							
Průměrný počet subjektů	počet	25	20	20	25	22	19
Základní stavební výroba celkem	mil. Kč	4 217	4 294	5 278	5 680	3 859	3 331
na 1 zaměstnance	tis. Kč	1 971	2 137	2 572	2 354	1 976	1 757
Průměrný evidenční počet zaměstnanců	fyz. os.	2 140	2 010	2 052	2 413	1 953	1 896
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance	Kč	20 820	24 656	27 004	25 939	27 552	27 673
Stavební práce dle dodavatelských smluv v tuzemsku podle místa stavby celkem ⁵⁾	mil. Kč	8 379	8 289	9 873	8 973	8 607	8 231
z toho pro veřejné zadavatele		3 916	3 171	3 756	4 604	4 698	3 836
STAVEBNÍ POVOLENÍ A OHLÁŠENÍ							
Orientační hodnota staveb celkem	mil. Kč	10 998	9 876	8 707	10 204	12 506	15 421
z toho:							
budov (bytových a nebytových)		8 427	8 021	6 433	6 202	5 598	6 190
na ochranu životního prostředí		765	503	418	1 038	4 093	4 568
Průměrná hodnota na 1 stavební povolení	tis. Kč	2 194	2 535	2 032	2 446	2 976	3 734
BYTOVÁ VÝSTAVBA							
Zahájené byty	počet	1 595	1 244	1 591	1 535	1 152	839
z toho v rodinných domech		864	827	906	774	669	628
Dokončené byty	počet	1 024	1 198	1 355	1 480	1 256	957
z toho v rodinných domech		460	606	658	824	806	646
Průměrná hodnota 1 m ² obytné plochy dokončeného bytu							
v rodinném domě	Kč	28 058	28 833	30 988	32 437	32 476	32 927
v bytovém domě	Kč	37 305	37 296	30 447	35 080	43 821	39 078
CESTOVNÍ RUCH							
Hromadná ubytovací zařízení k 31. 12.	počet	917	895	890	835	777	756
Lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních	počet	40 668	39 927	42 155	41 503	37 976	36 553
Hosté celkem	osoby	802 499	709 225	703 787	652 987	632 568	632 794
z toho ze zahraničí		243 166	211 999	200 664	165 482	148 269	145 829
Průměrná doba pobytu	dny	4,5	4,6	4,5	4,6	4,5	4,4
z toho hostů ze zahraničí		4,8	4,9	4,8	4,9	4,7	4,6

¹⁾ odhad celkového počtu zaměstnaných podle metodiky ESA95 (Evropský systém účtů 1995)

²⁾ tříleté klouzavé průměry (např. údaj roku 2010 je vypočten z dat roku 2009, 2010 a 2011)

³⁾ subjekt, který podle statistického zjišťování nebo administrativních zdrojů vykazuje ekonomickou aktivitu

⁴⁾ v roce 2010 semidefinitivní výsledky

⁵⁾ za subjekty s 20 a více zaměstnanci

Tab. 2.4 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - vývoj životního prostředí

	Měšící jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
PŮDA (ČÚZK)							
Zemědělská půda k 31. 12.	ha	140 477	140 307	140 188	140 090	140 013	139 896
z toho:							
orná půda		68 381	67 690	67 138	66 503	66 142	65 640
zahrady a ovocné sady		8 908	8 941	8 934	8 963	8 962	8 974
trvalé travní porosty		63 144	63 652	64 092	64 600	64 882	65 254
Nezemědělská půda k 31. 12.	ha	175 819	175 993	176 110	176 203	176 291	176 442
z toho:							
lesní pozemky		140 024	140 141	140 233	140 275	140 402	140 611
zastavěné plochy a nádvoří		5 017	5 226	5 226	5 230	5 239	5 233
EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ (MZe)							
Ekologičtí zemědělci	počet	67	102	125	173	218	231
Výměra půdy v ekologickém zemědělství	ha	17 935	21 547	22 997	23 923	24 832	27 947
Výměra půdy v přechodném období	ha	5 288	3 929	3 514	4 042	6 867	5 432
Podíl ekologicky obhospodařované půdy na celkové výměře zemědělské půdy	%	16,5	18,2	18,9	20,0	22,6	23,9
VODOVODY A KANALIZACE							
Specifické množství vody fakturované domácnostem na 1 obyvatele	litr/den	95,5	98,3	89,3	89,9	87,0	86,5
Podíl obyvatel bydlících v domech napojených na veřejnou kanalizaci	%	68,8	68,9	68,2	67,9	68,2	68,9
z toho na kanalizaci s koncovou ČOV		62,8	63,2	63,2	66,1	66,2	67,3
Podíl čistěných odpadních vod	%	99,3	99,0	96,7	98,6	99,7	99,5
OVZDUŠÍ							
Měrné emise tuhých znečišťujících látek (REZZO 1–4) ¹⁾	t/km ²	0,64	0,68	0,71	0,66	0,68	.
z toho:							
velké stacionární zdroje (REZZO 1)		0,05	0,05	0,04	0,03	0,02	.
mobilní zdroje (REZZO 4)		0,28	0,28	0,27	0,28	0,27	.
Měrné emise oxidu siřičitého (REZZO 1–4)	t/km ²	1,10	0,95	0,97	0,90	0,77	.
z toho velké stacionární zdroje (REZZO 1)		0,50	0,38	0,40	0,35	0,13	.
Měrné emise oxidů dusíku (REZZO 1–4)	t/km ²	1,62	1,62	1,54	1,44	1,28	.
z toho:							
velké stacionární zdroje (REZZO 1)		0,35	0,34	0,30	0,24	0,20	.
mobilní zdroje (REZZO 4)		1,06	1,07	1,09	1,05	0,92	.
Měrné emise oxidu uhelnatého (REZZO 1–4)	t/km ²	4,00	3,92	3,81	3,63	3,47	.
z toho:							
velké stacionární zdroje (REZZO 1)		0,13	0,12	0,10	0,07	0,07	.
mobilní zdroje (REZZO 4)		2,31	2,31	2,11	2,01	1,58	.
ODPADY							
Produkce podnikového odpadu na 1 obyvatele	kg	765	910	1 683	549	658	.
Produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele	kg	277	286	315	284	282	.
Podíl odděleně sbíraných složek komunálního odpadu	%	12,0	13,9	19,6	13,4	13,3	.
Odděleně sbírané složky komunálního odpadu na 1 obyvatele	kg	33,3	39,8	61,8	38,0	37,6	.
Nakládání s odpady celkem	tis. t	495	687	1 011	1 134	825	.
z toho nebezpečné odpady	%	9,8	10,8	3,8	2,9	11,5	.
Podíl využitých odpadů	%	33,6	27,7	19,5	17,2	24,7	.
z toho recyklovaných (vč. regenerace)		7,5	12,1	7,4	3,7	4,3	.
Podíl odstraněných odpadů	%	24,6	20,0	45,1	12,0	14,8	.

Tab. 2.4 Vybrané ukazatele za Liberecký kraj - vývoj životního prostředí

dokončení

	Měřicí jednotka	2006	2007	2008	2009	2010	2011
VÝDAJE NA OCHRANU ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ							
Pořízené investice na ochranu životního prostředí podle místa investice na 1 obyvatele	Kč	917	1 692	2 249	3 826	2 089	.
Investice na ochranu životního prostředí podle sídla investora	tis. Kč	438 798	509 742	999 908	1 788 351	958 179	.
z toho:							
ochrana ovzduší a klimatu	%	30,9	39,9	13,8	13,2	5,2	.
nakládání s odpadními vodami	%	10,2	13,9	8,4	9,1	8,7	.
nakládání s odpady	%	10,1	9,2	4,2	3,7	14,5	.
Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí podle sídla investora	tis. Kč	2 387 982	2 466 464	2 757 616	2 664 146	3 199 050	.
z toho:							
ochrana ovzduší a klimatu	%	0,6	0,8	0,6	0,9	0,7	.
nakládání s odpadními vodami	%	0,0	7,2	5,9	5,8	8,6	.
nakládání s odpady	%	36,3	32,2	32,3	35,2	37,0	.

1) od roku 2007 včetně emisí z chovů hospodářských zvířat, od roku 2008 navíc včetně emisí ze stavebních činností

Tab. 3.1 Vybrané ukazatele podle okresů Libereckého kraje

	Rok, roční průměr	Kraj celkem	v tom okresy			
			Česká Lípa	Jablonec nad Nisou	Liberec	Semily
Obyvatelstvo k 31. 12.	2006	430 774	102 462	88 783	164 955	74 574
	2011 ¹⁾	438 600	103 152	89 906	170 702	74 840
z toho cizinci (bez azylantů) (%)	2006 ²⁾	3,1	2,2	3,3	4,0	2,1
	2011	3,8	2,8	4,2	4,8	2,3
Přírůstek na 1 000 obyvatel: přirozenou měnou	2006-08	1,5	2,9	1,0	1,8	-0,2
	2009-11	1,7	2,3	1,4	2,2	-0,1
stěhováním	2006-08	4,8	1,7	5,3	8,4	0,7
	2009-11	0,8	-1,6	1,0	2,7	-0,1
Podíl obyvatel k 31. 12. ve věku (%):						
0–14 let	2006	15,0	15,9	14,5	14,8	14,7
	2011 ¹⁾	15,3	15,8	15,0	15,5	14,6
15–64 let	2006	71,7	72,9	71,8	71,7	69,8
	2011 ¹⁾	69,3	70,8	68,9	69,2	67,9
65 a více let	2006	13,3	11,2	13,7	13,5	15,5
	2011 ¹⁾	15,4	13,4	16,1	15,3	17,5
Průměrný věk k 31. 12.	2006	39,7	38,2	40,1	39,9	40,6
	2011 ¹⁾	40,6	39,6	41,0	40,6	41,7
Index stáří (%) (65 a více let / 0–14 let)	2006	89,0	70,5	94,0	91,0	106,1
	2011 ¹⁾	100,7	84,8	107,1	99,1	120,3
Index ekonomického zatížení (%) (0–14 let + 65 a více let / 15–64 let)	2006	39,6	37,2	39,3	39,6	43,3
	2011 ¹⁾	44,3	41,3	45,1	44,5	47,3
Uchazeči o zaměstnání celkem k 31. 12.	2006	17 258	4 319	3 090	7 197	2 652
	2011	23 286	6 519	4 381	8 727	3 659
z toho:						
ženy	2006	9 257	2 327	1 649	3 869	1 412
	2011	12 009	3 613	2 197	4 421	1 778
absolventi škol a mladiství	2006 ²⁾	1 229	292	261	482	194
	2011	1 456	429	307	452	268
osoby se zdravotním postížením	2006	2 636	783	446	1 034	373
	2011	2 937	897	634	966	440
s nárokem na podporu v nezaměstnanosti	2006 ²⁾	5 746	1 513	1 008	2 295	930
	2011	5 685	1 717	1 026	2 054	888
dosažitelní	2006	15 988	4 037	2 673	6 774	2 504
	2011	22 323	6 225	4 082	8 431	3 585
Podíl uchazečů o zaměstnání z celkového počtu uchazečů k 31. 12. (%):						
ve věku 50 a více let	2006	28,0	29,1	21,0	30,2	28,1
	2011	25,1	25,6	24,9	24,8	25,5
evidovaných 12 a více měsíců	2006	35,7	34,7	34,6	38,0	32,2
	2011	36,4	35,3	36,3	37,1	36,9
Míra registrované nezaměstnanosti k 31. 12. (%)	2006	7,04	7,39	5,93	7,45	6,87
	2011	9,46	11,22	8,47	9,04	9,19
v tom:						
muži	2006	5,83	6,05	5,28	6,11	5,44
	2011	7,99	8,91	7,50	7,60	8,23
ženy	2006	8,66	9,18	6,71	9,24	9,02
	2011	11,45	14,16	9,74	11,09	10,48
Dlouhodobá nezaměstnanost k 31. 12. (%) ³⁾	2006	2,7	2,7	2,4	3,0	2,3
	2011	3,6	4,1	3,3	3,5	3,5

Tab. 3.1 Vybrané ukazatele podle okresů Libereckého kraje

dokončení

	Rok, roční průměr	Kraj celkem	v tom okresy			
			Česká Lípa	Jablonec nad Nisou	Liberec	Semily
Podíl příjemců předčasného starobního důchodu na počtu příjemců plného starobního důchodu - stav v prosinci (%) ⁴⁾	2006 ²⁾	17,2	13,1	14,3	20,2	18,6
	2011	25,8	21,3	21,9	29,4	27,1
v tom:						
muži	2006 ²⁾	15,9	12,3	12,8	18,7	17,4
	2011	25,3	20,7	21,2	29,2	26,4
ženy	2006 ²⁾	18,2	13,7	15,4	21,3	19,5
	2011	26,2	21,8	22,4	29,6	27,7
Zjištěné trestné činy na 1 000 obyvatel	2006 ²⁾	34,4	43,8	34,0	33,6	23,0
	2011	31,2	39,0	29,5	33,1	18,2
z toho násilné a mravnostní	2006 ²⁾	3,3	3,8	3,5	3,5	1,6
	2011	3,4	4,1	3,3	3,7	1,5
Podíl vzniklých soukromých podnikatelů (živnostníků) na 1 000 obyvatel	2006-08 ²⁾	6,0	6,0	6,0	6,1	5,8
	2009-11	6,7	6,5	6,8	6,7	6,8
Podíl zaměstnaných cizinců na pracovní síle k 31. 12. (%)	2006 ²⁾	4,6	2,0	4,4	6,7	3,3
	2011	4,9	2,9	4,0	7,3	3,3
Stavební práce dle dodavatelských smluv v tuzemsku podle místa stavby na 1 obyvatele (tis. Kč) ⁵⁾	2006-08 ²⁾	20,4	13,0	11,6	33,8	11,9
	2009-11	19,6	24,2	6,9	26,5	13,0
Počet bytů na 1 000 obyvatel:						
zahájených	2006-08 ²⁾	3,4	2,3	3,3	4,1	3,5
	2009-11	2,7	1,8	3,0	2,6	3,6
dokončených	2006-08	2,8	1,8	2,8	3,0	3,5
	2009-11	2,8	1,6	2,3	3,7	3,0
Hromadná ubytovací zařízení:						
lůžka	2006 ²⁾	40 668	10 034	10 510	5 902	14 222
	2011	36 553	9 207	8 282	6 399	12 665
lůžka na 1 000 obyvatel	2006 ²⁾	94,6	94,4	118,7	36,8	190,7
	2011	83,4	89,2	92,2	37,6	169,3
Podíl na celkové výměře k 31. 12. (%):						
orné půdy	2006	21,6	22,9	7,9	23,6	24,8
	2011	20,7	22,3	7,6	21,7	24,6
zastavěných ploch, nádvorí a dopravních ploch	2006	5,1	4,3	5,9	5,5	5,3
	2011	5,2	4,4	6,0	5,6	5,4
Měrné emise (t/km ²) (REZZO 1-3):						
tuhých znečišťujících látek	2006 ²⁾	0,36	0,24	0,52	0,40	0,43
	2010	0,37	0,26	0,51	0,39	0,42
oxidu siřičitého	2006 ²⁾	1,09	0,57	2,41	1,32	0,89
	2010	0,77	0,57	1,05	0,88	0,74
oxidů dusíku	2006 ²⁾	0,57	0,39	1,33	0,59	0,37
	2010	0,37	0,24	0,82	0,41	0,23
oxidu uhelnatého	2006 ²⁾	1,69	1,16	2,39	1,84	1,95
	2010	1,88	1,28	2,79	2,10	1,98

¹⁾ promítnuty výsledky Sčítání lidu, domů a bytů, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011

²⁾ údaje za rok 2006 nejsou přepočteny na území okresů platné od 1. ledna 2007

³⁾ podíl dlouhodobě nezaměstnaných (12 měsíců a déle) na pracovní síle

⁴⁾ údaje za příjemce tzv. "sólo" důchodů - bez souběhu s vdovským nebo vdoveckým důchodem; předčasným důchodem se rozumí přiznání kráceného starobního důchodu podle § 30 a § 31 zákona č. 155/1995 Sb.

⁵⁾ za subjekty s 20 a více zaměstnanci

KARTOGRAMY